

**T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ
ANA BİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**SOSYAL BİLGİLER DERSİ KAZANIMLARININ VE
ÜNİTE DEĞERLENDİRME SORULARININ SOLO
TAKSONOMİSİ BASAMAKLARINA GÖRE
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Rumeysa KANAT**

**Danışman
Doç. Dr. İhsan ÜNLÜ**

KASIM 2024, ERZİNCAN

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

“Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarının ve Ünite Değerlendirme Sorularının Solo Taksonomisi Basamaklarına Göre İncelenmesi” “**Yüksek Lisans**” tezim tarafımda incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim. Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Rumeysa KANAT

T.C.

ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Ana Bilim Dalı : Türkçe ve Sosyal Bilimler
Program Adı : Tezli Yüksek Lisans
Tez Başlığı : Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarının ve Ünite
Değerlendirme Sorularının Solo Taksonomisi
Basamaklarına Göre İncelenmesi

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 103 sayfalık kısmına ilişkin 30/10/2024 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı 23 'tür.

Filtrelemeye tırnak içerisindeki alıntılar dahil edilmiştir. Filtrelemede **yedi (7) kelimeden daha az örtüşme** içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 21/11/2024

Danışman: Doç. Dr. İhsan ÜNLÜ

Öğrenci: Rumeysa KANAT

KILAVUZA UYGUNLUK

“Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarının ve Ünite Değerlendirme Sorularının Solo Taksonomisi Basamaklarına Göre İncelenmesi” başlıklı Yüksek Lisans Tezi Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır

Hazırlayan

Rumeysa KANAT

Danışman

Doç. Dr. İhsan ÜNLÜ

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Doç. Dr. İhsan ÜNLÜ danışmanlığında **Rumeysa KANAT** tarafından hazırlanan “**Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarının ve Ünite Değerlendirme Sorularının Solo Taksonomisi Basamaklarına Göre İncelenmesi**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı’nda **Yüksek Lisans Tezi** olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

21/11/2024

JÜRİ:

Danışman : **Doç. Dr. İhsan ÜNLÜ** (İmza)

Üye : **Dr. Öğr. Üyesi Alpaslan AY** (İmza)

Üye : **Doç. Dr. Alper KAŞKAYA** (İmza)

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun /.../2024 tarih vesayılı kararı ile onaylanmıştır.

... /.../2024

Prof. Dr. Necdet TOZLU

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında, 4., 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımların ve sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan ünite değerlendirme sorularının SOLO taksonomisi basamaklarına göre detaylı bir şekilde incelenmesi amaçlanmıştır. Umarım bu çalışma Sosyal bilgiler eğitime yönelik farklı bir bakış açısı geliştirilmesine katkı sağlar.

Yüksek Lisans sürecimin her aşamasında bilgi birikimi ve tecrübesiyle bana rehberlik eden ve tez yazma sürecimde de yanımda hissettiğim değerli danışman hocam Doç. Dr. İhsan ÜNLÜ 'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Beni hayata hazırlayan, eğitim hayatım boyunca özveri gösterip maddi ve manevi desteğini esirgemeyen çok değerli ailem; babam Eyup KANAT'a, annem Selma KANAT'a ve kardeşlerim Ahmet ve Hamza KANAT'a minnettarım. Ayrıca lise dönemlerimde hayatıma giren, o günden beri ailemin bir parçası olan ve yüksek lisans sürecine de birlikte başladığım can dostum Hatice SAĞINAK'a teşekkür ederim.

Rumeysa KANAT, Erzincan, 2024

**SOSYAL BİLGİLER DERSİ KAZANIMLARININ VE ÜNİTE
DEĞERLENDİRME SORULARININ SOLO TAKSONOMİSİ
BASAMAKLARINA GÖRE İNCELENMESİ**

Rumeysa KANAT

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Kasım 2024

Tez Danışmanı: Doç. Dr. İhsan ÜNLÜ

ÖZET

Eğitim öğretimde programların hazırlanmasında, öğrencilerin mevcut bilgilerini kategorilere ayırmada ve öğrencilerin verdikleri cevapları test etmede bir ölçme değerlendirme aracı olarak taksonomilerden faydalanılmaktadır. Öğretim programlarının genel olarak Bloom'un Taksonomisi'ne göre tasarlandığı göz önüne alındığında, bu çalışmada bir alternatif oluşturması amacıyla SOLO Taksonomisi tercih edilmiştir. Bu bağlamda çalışmanın amacı; Sosyal Bilgiler Öğretim Programının ve sosyal bilgiler ders kitabı ünite değerlendirme sorularının SOLO taksonomisi basamaklarına göre incelenmesidir. Çalışma, nitel araştırma yöntemi ile yürütülmüştür. Araştırmanın veri kaynağını 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programı kazanımları, 4., 5., 6. ve 7. sınıf ders kitaplarında yer alan ünite değerlendirme soruları oluştururken; çalışma grubunu Erzincan il merkezinde görev yapmakta olan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışma grubu belirlenirken amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Doküman incelemesi ile elde edilen veriler için betimsel analiz yöntemi, yarı yapılandırılmış görüşme formları ile elde edilmiş veriler için de içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre en fazla kazanım ve değerlendirme sorusunun tek boyutlu ve ilişkisel yapı basamağında olduğu görülmüştür. Fakat kazanım ve değerlendirme sorularının birbirini karşılama durumuna bakıldığında tek boyutlu ve çok boyutlu yapının daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Öğretim Programı, Ders Kitapları, SOLO Taksonomisi

EXAMINATION OF SOCIAL SCIENCES COURSE ACHIEVEMENTS AND UNIT EVALUATION QUESTIONS ACCORDING TO SOLO TAXONOMY STEPS

Rumeysa KANAT

Erzincan Binali Yıldırım University

Graduate School of Social Sciences

Master Thesis, November 2024

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. İhsan ÜNLÜ

ABSTRACT

Taxonomies are used as a measurement and evaluation tool in the preparation of programmes in education, in categorising students' existing knowledge and in testing students' answers. Considering that curricula are generally designed according to Bloom's Taxonomy, SOLO Taxonomy was preferred as an alternative in this study. In this context, the aim of the study is to examine the Social Studies Curriculum and social studies textbook unit evaluation questions according to SOLO taxonomy steps. The study was conducted with qualitative research method. The data source of the study consisted of the achievements of the 2018 social studies curriculum and the unit evaluation questions in the 4th, 5th, 6th and 7th grade textbooks, while the study group consisted of social studies teachers working in Erzincan province centre. Criterion sampling, one of the purposeful sampling methods, was used to determine the study group. Descriptive analysis method was used for the data obtained through document analysis and content analysis method was used for the data obtained through semi-structured interview forms. According to the data obtained as a result of the research, it was seen that the most acquisition and assessment questions were in the one-dimensional and relational structure stage. However, it was concluded that the unidimensional and multidimensional structure was more when the achievement and assessment questions met each other.

Keywords: Social Studies, Curriculum, Textbooks, SOLO Taxonomy

İÇİNDEKİLER

SOSYAL BİLGİLER DERSİ KAZANIMLARININ VE ÜNİTE DEĞERLENDİRME SORULARININ SOLO TAKSONOMİSİ BASAMAKLARINA GÖRE İNCELENMESİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI.....	ii
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ	xi
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL TEMELLER

1.1. Eğitim Programı	8
1.2. Öğretim Programı	9
1.3. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı	9
1.4. Eğitimde Taksonomi Kullanımı	10
1.5. SOLO Taksonomisi	11
1.5.1. Yapı Öncesi Düzeyi	13
1.5.2. Tek Boyutlu Yapı Düzeyi	13

1.5.3. Çok Boyutlu Yapı Düzeyi.....	14
1.5.4. İlişkisel Yapı Düzeyi	14
1.5.5. Soyutlanmış Yapı Düzeyi	14
1.6. Bloom Taksonomisi.....	15
1.7. SOLO Taksonomisi ve Bloom Taksonomisinin Karşılaştırılması	15
1.8. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında SOLO Taksonomisinin Kullanımı	17
1.9. SOLO Taksonomisi ile İlgili Yapılan Yurt İçi Araştırmalar	18
1.10. SOLO Taksonomisi ile İlgili Yapılan Yurt Dışı Araştırmalar	22

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli	26
2.2. Veri Kaynağı ve Çalışma Grubu	27
2.3. Veri Toplama Araçları ve Veri Toplama Süreci	28
2.4. Verilerin Analizi	29
2.5. Geçerlik ve Güvenirlik	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Kazanımlarının ve Ünite Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisine Göre Sınıflandırılması.....	31
3.2. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Kazanımlarının ve Ünite Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisine Göre Sınıflandırılması.....	45
3.3. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Kazanımlarının ve Ünite Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisine Göre Sınıflandırılması.....	58
3.4. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kazanımlarının ve Ünite Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisine Göre Sınıflandırılması.....	72
3.5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Dair Bulgular.....	85

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	94
KAYNAKÇA.....	104
EKLER.....	110
ÖZ GEÇMİŞ	116

SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
SOLO	: Structure of the Observed Learning Outcome
SB	: Sosyal Bilgiler
T.B.Y.	: Tek Boyutlu Yapı
Ç.B.Y.	: Çok Boyutlu Yapı
İ.Y.	: İlişkisel Yapı
S.P.	: Soyutlanmış Yapı

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.1: SOLO Taksonomisinin Gösterge Fiilleri	12
Tablo 2.1: 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Kazanımlarına Ait Bilgiler	27
Tablo 2.2.: İncelenen Sosyal Bilgiler Ders Kitapları.....	27
Tablo 2.3: Çalışma Grubunun Özellikleri	28
Tablo 3.1: 2018 Sosyal Bilgiler Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması	32
Tablo 3.2: 4. sınıf “Birey ve Toplum” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	33
Tablo 3.3: 4. sınıf “Farklıyız, Arkadaşız” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	33
Tablo 3.4: 4. Sınıf “Kültür ve Miras” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	34
Tablo 3.5: 4. Sınıf “Geçmişte Biz” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	35
Tablo 3.6: 4. Sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	36
Tablo 3.7: 4. Sınıf “Sosyal ve Doğal Çevremiz” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması	36
Tablo 3.8: 4. Sınıf “Bilim, Teknoloji ve Toplum” Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	37
Tablo 3.9: 4. Sınıf “Zaman İçinde Teknoloji” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	38
Tablo 3.10: 4. Sınıf “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması	39
Tablo 3.11: 4. Sınıf “Ekonomik Faaliyetler” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	40

Tablo 3.12: 4. Sınıf “Etkin Vatandaşlık” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	41
Tablo 3.13: 4. Sınıf “Ben Bir Vatandaşım” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	41
Tablo 3.14: 4. Sınıf “Küresel Bağlantılar” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	42
Tablo 3.15: 4. Sınıf “Dünya Ailesi” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	43
Tablo 3.16: 4. Sınıf Ünite Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarını Karşılama Durumları	44
Tablo 3.17: 5. Sınıf “Birey ve Toplum” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	46
Tablo 3.18: 5. Sınıf “Toplum İçinde Ben” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	46
Tablo 3.19: 5. Sınıf “Kültür ve Miras” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	47
Tablo 3.20: 5. Sınıf “Ülkem, Kültürüm ve Tarihim” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması	48
Tablo 3.21: 5. Sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	49
Tablo 3.22: 5. Sınıf “Yaşadığımız Yer” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	49
Tablo 3.23: 5. Sınıf “Bilim, Teknoloji ve Toplum” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması	50
Tablo 3.24: 5. Sınıf “Teknoloji ve Yaşam” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	51
Tablo 3.25: 5. Sınıf “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması	52

Tablo 3.26: 5. Sınıf “Üretimden Tüketime” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	53
Tablo 3.27: 5. Sınıf “Etkin Vatandaşlık” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	54
Tablo 3.28: 5. Sınıf “Toplum İçinde Çalışanlar” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması	54
Tablo 3.29: 5. Sınıf “Küresel Bağlantılar” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	55
Tablo 3.30: 5. Sınıf “Küresel Etkileşim” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	56
Tablo 3.31: 5. Sınıf Ünite Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarını Karşılama Durumları	57
Tablo 3.32: 6. Sınıf “Birey ve Toplum” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	58
Tablo 3.33: 6. Sınıf “Biz ve Değerlerimiz” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	59
Tablo 3.34: 6. Sınıf “Kültür ve Miras” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	60
Tablo 3.35: 6. Sınıf “Tarihe Yolculuk” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	61
Tablo 3.36: 6. Sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	62
Tablo 3.37: 6. Sınıf “Yeryüzünde Yaşam” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	63
Tablo 3.38: 6. Sınıf “Bilim, Teknoloji ve Toplum” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması	64
Tablo 3.39: 6. Sınıf “Bilim ve Teknoloji Hayatımızda” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması	64

Tablo 3.40: 6. Sınıf “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması	65
Tablo 3.41: 6. Sınıf “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması	66
Tablo 3.42: 6. Sınıf “Etkin Vatandaşlık” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	67
Tablo 3.43: 6. Sınıf “Yönetime Katılıyorum” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	68
Tablo 3.44: 6. Sınıf “Küresel Bağlantılar” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	69
Tablo 3.45: 6. Sınıf “Uluslararası İlişkilerimiz” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması	70
Tablo 3.46: 6. Sınıf Ünite Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarını Karşılama Durumları.....	71
Tablo 3.47: 7. Sınıf “Birey ve Toplum” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	73
Tablo 3.48: 7. Sınıf “İletişim ve İnsan İlişkileri” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması	73
Tablo 3.49: 7. Sınıf “Kültür ve Miras” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	74
Tablo 3.50: 7. Sınıf “Türk Tarihinde Yolculuk” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması	75
Tablo 3.51: 7. Sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	76
Tablo 3.52: 7. Sınıf “Ülkemizde Nüfus” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	76
Tablo 3.53: 7. Sınıf “Bilim, Teknoloji ve Toplum” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması	77

Tablo 3.54: 7. Sınıf “Zaman İçinde Bilim” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	78
Tablo 3.55: 7. Sınıf “Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	79
Tablo 3.56: 7. Sınıf “Ekonomi ve Sosyal Hayat” Ünitesi Değerlendirme Sorularının Sınıflandırılması	80
Tablo 3.57: 7. Sınıf “Etkin Vatandaşlık” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	81
Tablo 3.58: 7. Sınıf “Yaşayan Demokrasi” Ünitesi Değerlendirme Sorularının Sınıflandırılması	82
Tablo 3.59: 7. Sınıf “Küresel Bağlantılar” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması.....	83
Tablo 3.60: 7. Sınıf “Ülkeler Arası Köprüler” Ünitesi Değerlendirme Sorularının Sınıflandırılması	83
Tablo 3.61: 7. Sınıf Ünite Değerlendirme Sorularının Solo Taksonomisi Basamaklarını Karşılama Durumları	84
Tablo 3.62: Öğrencilerin Daha Önce Karşılaşmadığı Konu ve Kazanımların Öğretilmesine İlişkin Derse Giriş Esnasında Yapılanlar	86
Tablo 3.63: Tek Boyutlu Kazanımların Öğretilmesinde İzlenen Yol.....	87
Tablo 3.64: Çok Boyutlu Kazanımların Öğretilmesinde İzlenen Yol	88
Tablo 3.65: Birbirleriyle İlişkili Kazanımların Öğretilmesinde İzlenen Yol	89
Tablo 3.66: Ölçme ve Değerlendirme Aşamasında Öğrencilerin Ortaya Bir Fikir ve Bir Ürün Koyabilmek İçin Yapılanlar	90
Tablo 3.67: Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Öğretilmesinde Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Önerileri.....	91
Tablo 3.68: Öğretmenlerin Eğitimde Taksonomi Kullanımı ile İlgili Görüşleri ve SOLO Taksonomisi	92

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1: SOLO Taksonomisi Düzeyleri	11
Şekil 3.1: Tek Yönlü Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu.....	44
Şekil 3.2: Çok Yönlü Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu	45
Şekil 3.3: İlişkisel Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu	45
Şekil 3.4: Tek Yönlü Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu.....	57
Şekil 3.5: Çok Yönlü Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu	57
Şekil 3.6: İlişkisel Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu	58
Şekil 3.7: Tek Yönlü Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu.....	71
Şekil 3.8: Çok Yönlü Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu	72
Şekil 3.9: İlişkisel Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu	72
Şekil 3.10: Tek Yönlü Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu....	85
Şekil 3.11: Çok Yönlü Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu ...	85
Şekil 3.12: İlişkisel Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu	85
Şekil 3.13: Soyutlanmış Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu.	85

GİRİŞ

Eğitim sistemleri, öğrenme ve öğretme süreçlerinin kalitesini artırmak amacıyla devamlı olarak güncellenmektedir. 2018 yılında hazırlanan Sosyal Bilgiler öğretim programı da bu bağlamda önemlidir. Eğitimin her basamağında ders hedefleri hazırlanırken bazı temel kurallar göz önünde bulundurulmaktadır. Bu hedefler öğretim programlarında yer alan kazanımlara karşılık gelmektedir. Eğitimde kazanımların temel amacı, öğrencilerde istendik davranışlar meydana getirmektir (Sönmez, 2017). Bu bağlamda kazanımların yazılması ve öğretim programların hazırlanmasında taksonomilerden faydalanılmaktadır. Taksonomiler, eğitim öğretim sürecinde öğrenilen bilgileri kategorize etmek için kullanılmaktadır. Böylelikle öğrencilere bilgi aktarımı daha organize bir şekilde gerçekleştirilebilmektedir. Öğretmenler, dersin her aşamasında öğrencilerin konuyu daha iyi kavrayabilmeleri için taksonomilerden yararlanarak dersi planlayabilme imkanına sahip olabilirler. Taksonomiler, öğrencilerin öğrenme süreçlerini geliştirerek daha derin bir anlayışa sahip olmalarını da sağlamaktadır. Ayrıca öğrencilerin öğrenmiş oldukları bilgileri test etmek için de kullanılabilir. Öğretmenler, öğrencilerin konuyla ilgili mevcut durumlarını test etmek amacıyla taksonomik ölçeklerde kullanabilirler.

Bugün dünya genelinde kabul görmüş olan Bloom Taksonomisi, eğitimin bilişsel alanını altı basamakta sıralayarak, öğretim hedeflerinin belirlenmesinde bir çerçeve sunmaktadır (Bloom et al., 1956). Söz konusu 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’da Bloom Taksonomisi düzeyleri dikkate alınarak tasarlanmıştır. Bloom Taksonomisi, eğitim öğretimde kazanımların sınıflandırılmasında yaygın olarak kullanılsa da bazı eleştirileri de beraberinde getirmektedir. Eleştirilerin merkezinde, öğrenme hedeflerinin derinliğini ve karmaşıklığını tam manasıyla ortaya koyamadığı yer almaktadır (Anderson & Krathwohl, 2001). Buna karşılık, SOLO Taksonomisi, öğrenme hedeflerinin derinliği üzerine daha fazla odaklanmaktadır. Bu bağlamda, Sosyal Bilgiler dersine yönelik kazanımların ve ünite değerlendirme sorularının analizine bir alternatif sunmak amacıyla SOLO Taksonomisi ortaya koyulabilir.

SOLO Taksonomisi, öğrenme çıktılarının yazılması ve bu öğrenme çıktılarının düşünme düzeylerine göre değerlendirmesini içermektedir. Ayrıca SOLO Taksonomisi Bloom Taksonomisine alternatif olan bir taksonomidir (O’Neill ve Murphy, 2010). SOLO

Taksonomisi, gözlemlenebilir öğrenim sonuçlarını tanımlamak amacıyla 1982 yılında Biggs ve Collis tarafından geliştirilmiştir. Bu taksonomi hiyerarşik olarak sıralanmış beş basamaktan oluşmaktadır. Her üst basamakta tutarlılık ve ilişkilendirme artış göstermektedir (Biggs ve Collis, 1982; Bağdat, 2013). SOLO taksonomisini basamakları şu şekilde sıralanabilir;

- Yapı öncesi basamağı (prestructural),
- Tek yönlü yapı basamağı (unistructural),
- Çok yönlü yapı basamağı (multistructural),
- İlişkisel yapı basamağı (relational),
- Soyutlanmış yapı basamağı (extended abstract) (Biggs ve Collis, 1982; Çelik, 2007).

Taksonominin her üst basamağında daha nitelikli öğrenme gerçekleşmektedir. Taksonominin yapı öncesi, tek yönlü yapı ve çok yönlü yapı basamağında yüzeysel öğrenme gerçekleşmektedir. İlişkisel yapı ve soyutlanmış yapı basamağında ise derinlemesine öğrenme gerçekleşmektedir Chan vd., 2001; Goff vd.,2014). SOLO Taksonomisi, öncelikle öğrenme çıktılarının yapısını tanımlamak amacıyla geliştirilmiş. Bu alanda gerçekleştirilen araştırmalar, ders kitaplarının incelenmesi, ünite değerlendirme sorularının oluşturulması ve öğretim programı hedeflerinin belirlenmesinde de faydalı olabileceği sonucuna varılmıştır. (Biggs, 1992; Imrie, 1995). SOLO Taksonomisinin kazanımların hazırlanmasında kullanılması sadece alt düzey öğretim hedeflerine hitap etmesine engel olmaktadır. Bu bağlamda Bigss (2003), yaptığı çalışmada kazanımlara ne düzeyde ulaşıldığı sorusuna, doğru cevap verebilmenin kazanımlar ile örtüşen değerlendirme sorularıyla olabileceği sonucuna varmıştır.

Son zamanlarda, Türkiye'de eğitim sisteminde maarif dönemine ait kazanımlar ve öğretim yaklaşımları önemli bir hale gelmiştir. Maarif dönemi, cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren eğitimde yenilikçi öğretim yöntemlerinin benimsendiği bir süreci ifade etmektedir. Dolayısıyla bu süreç sosyal bilgiler eğitiminde de mevcut öğretim programlarının gözden geçirilmesi ve revize edilmesi gerekli kılar. Bu bağlamda sosyal bilgiler dersi ile SOLO Taksonomisi'nin entegrasyonu, eğitimde kalitenin arttırılmasına olanak sağlayabilir. Literatüre bakıldığı zaman sosyal bilgiler eğitiminde taksonomilerle ilgili çalışmalara rastlanılmıştır. Ancak söz konusu çalışmaların genelini Bloom

Taksonomisi oluşturmaktadır. Buna ek olarak SOLO Taksonomisi, öğrenme ve öğretme davranışlarını daha detaylı bir şekilde kategorilere ayırmaktadır. Ayrıca SOLO Taksonomisi hem içeriklerin daha iyi anlaşılması hem de Sosyal bilgiler Eğitimi alanına farklı bir boyuttan bakabilmek adına önemlidir. Bu çalışmada, ilk ve ortaokul sosyal bilgiler müfredatında bulunan kazanımların, sosyal bilgiler ders kitaplarındaki bölüm değerlendirme sorularının ve öğretmenlerin görüşlerinin SOLO taksonomisi seviyelerine göre detaylı bir şekilde analiz edilmesini amaçlamaktadır.

Problem Durumu

Sosyal bilgiler, hayatın içinde var olan ve bireylerin karşısına çıkabilecek çeşitli probleme karşı en uygun cevabı verebilmeleri için onları hayata hazırlarken bu olaylardan ders çıkarmalarını da sağlayan bir derstir (Sözer, 2009). İlkokulun birinci ve ikinci düzey programlarında bulunan sosyal bilgiler dersi müfredatında, zamanla farklı değişiklikler ve düzenlemeler yapılmıştır. Bu bağlamda eğitimde kullanılan bilişsel düzey taksonomiler devreye girmektedir. Eğitim öğretim sürecinde öğrenilen bilgileri kategorize etmesi ve etkin öğrenmeyi desteklemesi konusunda taksonomiler önemlidir. Özellikle son yıllarda eğitimde yenilikçi yaklaşımların ön plana çıkmasıyla birlikte öğrenme süreçlerinin geliştirilmesi için ortaya konan çalışmalar daha da önemli bir hale gelmiştir (Anderson & Krathwohl, 2001). Bu bağlamda, öğretim programlarının genel olarak Bloom'un Taksonomisi'ne göre tasarlandığı düşünülürse, alternatif taksonomilere olan ihtiyaç da açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Bloom'un Taksonomisi, uzun yıllar eğitim ve öğretim politikalarının düzenlenmesinde bir standart oluşturmuştur. Bununla birlikte, tek boyutlu bir yaklaşıma dayanmasından dolayı bazı eleştirileri de beraberinde getirmiştir. Bloom taksonomisindeki bu eksikliği ortadan kaldırmak amacıyla geliştirilmiş olan SOLO Taksonomisi, öğrenme ve öğretme süreçlerini daha derinlemesine inceleyebilme imkânı sunarak, bilişsel süreçlerin çok boyutlu bir şekilde değerlendirilmesini sağlamaktadır (Biggs, 1982). SOLO Taksonomisi öğrenme davranışlarını daha detaylı kategorilere ayırır ve öğrenme davranışlarının daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Bunlarla birlikte SOLO Taksonomisi bir değerlendirme ve ölçme aracı olarak da işlev görebilmektedir. Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin kazanımları ne ölçüde anladıklarını ve öğrendiklerini belirlemek için genellikle değerlendirme araçları kullanılmaktadır. Bu

değerlendirme araçlarından birisi de sosyal bilgiler ders kitaplarındaki bölüm değerlendirme sorularıdır. Dolayısıyla mevcut programda belirlenen öğrenme kazanımlarının ve buna bağlı olarak oluşturulan değerlendirme sorularının hangi bilişsel seviye düzeyinde yer aldığını anlamak, öğretim süreçlerini daha etkili kılmak için önemlidir (Walters, 2020). Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri, yalnızca mevcut öğretim programının yansımalarını değil, aynı zamanda öğretmenlerin ölçme değerlendirme yöntemlerine dair algılarını ve deneyimlerini de açığa çıkarmaktadır.

SOLO Taksonomisi basamaklarına göre; sosyal bilgiler dersi kazanımlarının öğrenciler tarafından hangi bilişsel düzeyde anlaşıldığı ve öğrenildiği konusunda detaylı bir analiz yapmak, ünite değerlendirme sorularının bu bilişsel düzeyleri ne ölçüde yansıttığını belirlemek ve öğretmen görüşlerinin bu süreçteki rolünü anlamak için önemli bir araştırma alanıdır. Dolayısıyla çalışmanın problem durumunu, sosyal bilgiler müfredatında bulunan kazanımlar ve ünite değerlendirme sorularının SOLO taksonomisinin hangi basamağına karşılık geldiğinin tespit edilmesi oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Öğrencilere bilgi, beceri ve değerleri öğretmeyi hedefleyen kazanımlar, sosyal bilgiler müfredatının temelini oluşturmaktadır. Sosyal bilgiler ile alakalı olarak öğrencilerin ne öğrenmesi gerektiğini doğrudan açıklayan bu kazanımlar, Sosyal bilgiler öğretim programını bölümlere ayırmaktadır. Bu kısımlarda öğrencilerin edinmesi amaçlanan bilgi, yetenek ve değerler ayrıntılı bir şekilde sunulmaktadır. Sosyal Bilgiler müfredatında bulunan hedefler, öğrencilerin seviyeleri dikkate alınarak ortaya koyulmaktadır. Kazanımlar, öğrencilerin bilişsel gelişimlerini dikkate alarak farklı açılardan geliştirmeyi hedefler. Dolayısıyla derinlemesine öğrenme sağlanmış olur. Öğrencilerin akademik başarılarının değerlendirilmesi açısından kazanımların bilişsel seviyelere uygun, ölçme ve değerlendirme araçları kullanması önemlidir. Bu sayede öğrenme süreçleri doğru bir şekilde yönetilmiş olur ve öğrencilerin öğrenme düzeyleri tespit edilebilir. Kazanımlar ve sosyal bilgiler ders kitaplarında bulunan bölüm sonu değerlendirme sorularının öğrenme düzeyleri bakımından uyumlu olması etkili bir eğitim öğretim süreci için önemlidir. Dolayısıyla kazanımların bilişsel seviyelere uygun olarak sınıflandırılması gerekmektedir. Bu doğrultuda taksonomilere ihtiyaç duyulmaktadır.

Bloom Taksonomisi eğitim öğretimde programların tasarlanmasında uzun yıllar standart oluşturmaya rağmen tek boyutlu bir yaklaşıma dayandığı için eleştirilmektedir. Bu bağlamda alternatif olarak SOLO taksonomisi öğrencilerin öğrenme seviyelerini tespit etmek ve değerlendirmek için kullanılan etkili araçlardan biridir. Yapı öncesi, tek boyutlu yapı, çok boyutlu yapı, ilişkisel yapı ve soyutlanmış yapı olmak üzere toplam beş düzeyden oluşmaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın temel amacı; sosyal bilgiler dersi müfredatında bulunan kazanımlar ile 4, 5, 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitapları ünite değerlendirme sorularının SOLO taksonomisinde hangi bilişsel seviyeye denk geldiğini saptamak ve bu bağlamda Sosyal bilgiler öğretmen görüşlerini incelemektir.

Alt Problemler

Araştırma problemi, çalışmanın amacı doğrultusunda ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda araştırma problemi ‘sosyal bilgiler öğretim programında bulunan kazanımlar ve ünite değerlendirme soruları SOLO taksonomisinin hangi basamağına karşılık gelmektedir?’ şeklindedir. Araştırmanın probleminden yola çıkarak aşağıda yer verilen alt problemlere cevap aranmıştır;

- 1) Sosyal bilgiler 4, 5, 6 ve 7. sınıf kazanımları SOLO Taksonomisinin hangi basamağındadır?
- 2) 4, 5, 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarındaki ünite değerlendirme soruları SOLO Taksonomisinin hangi basamağındadır?
- 3) Kazanımlar, ünite değerlendirme soruları ve öğretmen görüşleri arasında nasıl bir ilişki söz konusudur?

Araştırmanın Önemi

Öğretim programları hem genel hem de özel hedefleri bünyesinde bulundurmaktadır. Eğitim öğretimde genel hedeflere ulaşılabilmesi için özel hedefler ile genel hedeflerin örtüşmesi gerekmektedir. Bundan dolayı öğretim programlarında yer alan kazanım içeriklerinin hem alt hem de üst düzey düşünme becerilerine yönelik olması beklenir. Bu bağlamda kazanımların bilişsel düzeylerinin belirlenmesi gerekmektedir. Birçok disiplinle iç içe geçmiş olan sosyal bilgiler dersi Öğretim Programında bulunan kazanımlarının bilişsel düzeyleri tespit edilmesi bu yönüyle önemlidir. Eğitim öğretim faaliyetleri ve değerlendirmeleri öğretim programlarına dayalı olarak

gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla öğretim programda yer alan kazanımlar, ünite değerlendirme sorularının içeriğini oluşturmaktadır. Bu inceleme süreci öğretim programı ile sosyal bilgiler ders kitaplarında bulunan ünite değerlendirme sorularının birbirini karşılama düzeyi hakkında fikir verebileceği için önemlidir.

Eğitim öğretimde öğretmenler, öğrencilerin konuyu daha anlamlı öğrenmeleri için taksonomilerden yararlanabilmektedirler. Eğitimde kullanılan taksonomiler öğrencilerin mevcut bilgilerini kategorilere ayırmada ve sınıflamada kullanılmaktadır. Ayrıca taksonomiler öğrencilerin verdikleri cevapları test etmede bir ölçme ve değerlendirme aracı olarak da kullanılabilmektedir. Bloom Taksonomisi'ne alternatif olarak ortaya koyulan, öğrenmeyi sınıflamaya ve geliştirmeye yardımcı olan taksonomilerden biri de SOLO Taksonomisidir. Bu taksonomi sosyal bilgiler dersinde; öğrencilerin mevcut bilgilerin derinliğini ve kalitesini ölçmeye yardımcı olmaktadır. Sosyal bilgilerde SOLO taksonomisinin kullanımı ile ilgili literatür incelenmiş ve yeterli çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda, sosyal bilgiler dersine ait kazanımlarla, ünite sonu değerlendirme sorularının SOLO taksonomisinin hangi basamağına karşılıdığı öğretmen görüşleri ile de desteklenerek incelenmiştir. Dolayısıyla bu çalışma eğitim öğretim içeriklerinin daha etkili nasıl tasarlanacağına dair fikir verme konusunda önemlidir.

Araştırmanın Varsayımları

- Sosyal bilgiler programında bulunan kazanımlar ve ünite değerlendirme soruları SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılırken alınan uzman görüşünün yeterli olduğu varsayılmıştır.
- Öğretmenlerin görüşme sırasında içtenlikle cevap verdiği varsayılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırmanın yapıldığı dönemi 2023-2024 eğitim öğretim yılıdır.
- 4. 5. 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programı kazanımları ile sınırlıdır.
- Araştırma kapsamına dahil edilen ders kitapları yayın evi ve yayın yılı belirtilen ders kitapları ile sınırlıdır.
- 4. 5. 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan ünite değerlendirme soruları ile sınırlıdır.

Tanımlar

Sosyal Bilgiler: “Sosyal bilgiler, kritik sosyal konularda vatandaşlık becerilerinin uygulanması amacıyla, sosyal ve beşerî bilimler kavramlarının disiplinler arası bir yaklaşımla kaynaştırılmasıdır” (Barth, 1991, s. 7 akt. Öztürk, 2011, s. 3).

Öğretim Programı: müfredatta yer alan, yapılandırılmış bilgilerden oluşan, bazı okullarda beceriye bazı okullarda ise uygulamaya dönük olan ve eğitim programının içerisinde bilgi ve becerilerin kazandırılmasını yönelik programdır (Varış, 1994:18).

Ders Kitabı: “Belirli bir dersin öğretimi için belirli düzeydeki öğrencilere yönelik olarak yazılan; içeriği öğretim programına uygun olan incelemesi yapılmış ve onaylanmış temel kaynak” (Kılıç, 2019: 40).

Taksonomi ve Taksonomik Yaklaşım: Taksonomi; sistematik bir sınıflama sistemidir. Türlerin, grupların veya kavramların aralarındaki ilişkilerini niteliksel olarak sınıflamak için kullanılan bir yöntemdir. Ortak bazı özellikleri paylaşan nesne ve olayların kategorize edilmesine olanak sağlayan taksonomiler; sosyal, sanatsal, kültürel ve dini birçok alanda kullanılmaktadır. Taksonomik yaklaşım, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışların, aşamalı bir şekilde kendi aralarında sıralanmasıdır (Dombaycı, 2008)

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL TEMELLER

1.1. Eğitim Programı

Eğitim programları, sadece bilgi öğretimini değil, aynı zamanda eleştirel düşünme, problem çözme ve yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesini amaçlayan bir sistemdir. Bloom (1956), eğitim sürecinin hedefleri arasında bu yetkinliklerin kazandırılması önemli bir yere sahip olduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla öğrencilere bilgiyi öğretmenin yanı sıra onun nasıl uygulanacağı da öğretilir. Ayrıca eğitim programları, hedef kitlenin ve çağın gereksinimlerini dikkate alarak hızla değişmektedir. Eğitim programlarının değişen şartlara entegre olması ve revize edilmesi önemlidir (Tyler, 1949). Eğitim programlarının güncellenmesi, öğretmenlerin mesleki gelişimlerine ve öğrencilerin değişen dünya koşullarına ayak uydurmalarına yardımcı olur.

Eğitim programlarının bir diğer önemli boyutu da öğretim yöntem ve tekniklerinin çeşitliliğidir. Her öğrencinin bilgiyi öğrenmesi farklılık gösterir. Dolayısıyla farklı öğrenme stillerinin ve farklı öğretim yaklaşımlarının kullanılması eğitim sürecinin zenginleşmesini sağlar. Kolb (1984), bu çeşitliliğin eğitimde öğrencin hem katılımını hem de ilgisini arttırdığını belirtmiştir. Ayrıca öğretmenlerin farklı öğretim yöntemlerini kullanmaları öğrencilerin derse olan motivasyonunu arttırmaktadır. Ölçme ve değerlendirme süreci de eğitim programlarının temelini oluşturan bileşenlerden biridir. Black ve Wiliam'a göre (1998) etkili ölçme değerlendirme araçları, öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda destek sağlamak ve eksikliklerini gidermek amacıyla uygulanmalıdır.

1.2. Öğretim Programı

Öğretim programı, eğitim sisteminin yapı taşıdır. Öğrenme hedefleri, öğrencilerin bilgi, beceri ve tutum kazanmasını amaçlamaktadır. Öğretim programının temeli olan bu hedefler, öğretim sürecinin yönünü belirle ve genellikle okul müfredatındaki dersler, eğitim türleri ve öğretim yöntemleri ile ilişkilidir (Eryılmaz, 2019). Öğretim süreci, yalnızca bilgi aktarımından ibaret değildir ve eğitimciler ile öğrencilerin etkileşimde bulunduğu dinamik bir yapıdır (Ormrod, 2018).

Öğretim programı tasarlanırken birçok faktöre dikkat edilir. Öncelikle bir toplumun ihtiyaçları, değerleri ve kültürü öğretim programının içeriğini şekillendirmektedir (Çelik, 2020). Öğretim programının bir diğer bileşeni de içerik seçimi ve düzenidir. Programın içeriği, öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına uygun olmalıdır. Ayrıca farklı öğrenme stillerini de desteklemelidir. Dolayısıyla öğrenci merkezli öğretim, öğrenme süreçlerini daha verimli hale getirmektedir. Öğrencilerin aktif katılımını teşvik eden öğretim yöntem ve teknikleri, öğretim programının başarısını arttırmaktadır (Gökçe, 2021). Öğretim programının bir diğer parçası da yöntemlerdir. Etkili öğretim yöntemleri öğrencilerin anlamlı öğrenmeler gerçekleştirmesini sağlamaktadır. Ayrıca ölçme ve değerlendirme araçları da öğretim programı içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Ölçme ve değerlendirme araçları hem öğrenci başarısını ölçmede hemde öğretim programını iyileştirmede kullanılır (Demirtaş, 2022). Öğretim programının bir diğer bileşeni de uygulamadır. Bu bağlamda eğitimcilerin program hakkında bilgilendirilmesi uygulama sürecinin daha etkili hale gelmesini sağlamaktadır (Aktaş, 2018).

Başarılı bir öğretim programı için hedeflerin, içeriklerin, yöntemlerin ve ölçme değerlendirme araçlarının etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Bu bileşenlerin her biri öğrencilerin öğrenme kalitesini doğrudan etkilemektedir. Eğitimcilerin, bu bileşenleri sürekli gözden geçirmeli ve revize etmelidir.

1.3. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı

2018 sosyal bilgiler öğretim programı, öğrenci merkezli öğrenme anlayışı ile ön plana çıkmakta ve öğrencinin aktif katılımını teşvik etmektedir. Ayrıca öğrencinin kendi öğrenme süreçlerini yönetmesini ve sosyal bilgiler alanında eleştirel düşünme becerilerini geliştirmesini destekler (MEB, 2018). Dolayısıyla öğrenciler sadece bilgiyi öğrenmekle kalmaz hem bu bilgiyi sorgulamayı hem de analiz etmeyi öğrenirler. 2018 sosyal bilgiler

öğretim programında, disiplinler arası bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretim programının amacı, öğrencileri farklı açılardan düşünmeye teşvik etmektir. Disiplinler arası yaklaşım, öğrencilerin bir olay ya da durumu çok yönlü bir bakış açısıyla değerlendirmelerini sağlamaktadır (Öztürk, 2019).

2018 sosyal bilgiler öğretim programı ile değerlendirme süreçleri de köklü bir değişim yaşamıştır. Geleneksel sınav yöntemleri yerine, sürece yönelik çeşitli değerlendirme yaklaşımları önerilmektedir. Bu bağlamda performans görevleri, projeler ve öz değerlendirmeler gibi yöntemler ön plana çıkmaktadır (Yıldız, 2020). Bu şekilde öğrencilerin yalnızca bilgiyi öğrenmeleri değil, bu bilgileri kullanma becerilerini geliştirmelerini hedeflemektedir. Dolayısıyla 2018 sosyal bilgiler öğretim programı, öğrenci merkezli olması, disiplinler arası yaklaşımı benimsemesi, değerler eğitimi ve alternatif değerlendirme yöntemleri ile bireylerin toplumsal hayata etkin katılımlarını sağlamayı amaçlamaktadır.

1.4. Eğitimde Taksonomi Kullanımı

Bilim insanları, hedef ve davranışları belli başlı ölçütlere göre kategorize etmişlerdir. Eğitimle ilgili davranışları; bilişsel alan, duyuşsal alan ve devinişsel alan olarak sınıflanabilir. Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alandaki istendik davranışların, birbirlerinin önkoşulu olacak biçimde; basitten karmaşığa, kolaydan zora, somuttan soyuta, yakından uzağa, dar kapsamlıdan geniş kapsamlıya doğru aşamalı bir şekilde sıralanmasına taksonomi denir.

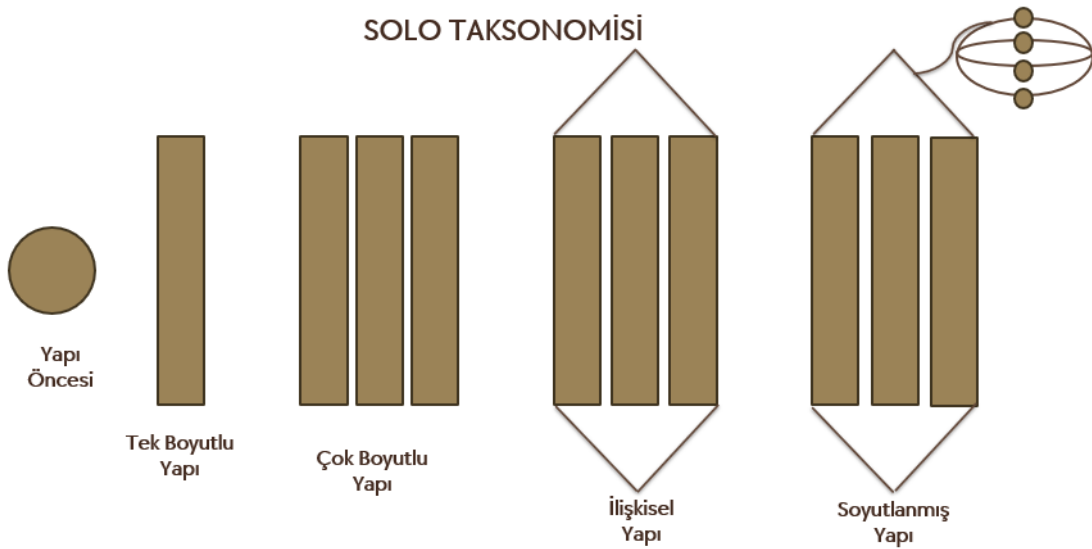
Eğitimde taksonomi kullanımı, öğrencilerin beceri seviyelerini ve bilgi düzeylerini sınıflandırmak için kullanılan bir sistemdir. Bu sınıflandırma genellikle öğrenme hedefleri belirlemek, öğretim programları oluşturmak ve öğrencilerin başarılarını değerlendirmek için kullanılır. Eğitim programlarında hedeflerin belirlenmesi ve ölçme değerlendirme aşamasında zorluk düzeylerinin sıralanmasında taksonomilerin yeri oldukça önemlidir (Korkmaz ve Ünsal, 2016). Ayrıca eğitim öğretimde kullanılan taksonomiler, hedeflenen öğrenme sonuçlarını belirlemek, öğrencilerin becerilerini değerlendirmek ve öğrencilerin öğrenme seviyelerine uygun öğretim stratejileri seçmek için de kullanılır. Bu sayede öğretmenlere, öğrencileri daha kolay yönlendirebilme imkânı sağlar. Eğitimde taksonomi, öğrencilerin farklı öğrenme seviyelerinde farklı düşünme becerilerini geliştirebilmeleri için rehber niteliğindedir. Ayrıca taksonomik yaklaşım,

bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışların, aşamalı bir şekilde kendi aralarında sıralanmasıdır. (Dombaycı, 2008) Davranışların sıralanması önem düzeylerini temsil etmemektedir. Alt düzeydeki davranışlar, ilk öğrenilmesi gereken dolayısıyla daha kolay öğrenilebilen davranışlardan oluşup, üst düzeydeki davranışların önkoşulu niteliğindedir. Bilişsel alana yönelik taksonomik yaklaşımlara; SOLO Taksonomisi ve Bloom Taksonomisi örnek olarak gösterilebilir.

1.5. SOLO Taksonomisi

İngilizce açılımı “Structure of the Observed Learning Outcome” olan SOLO taksonomisi, John Biggs ve Kevin Collis tarafından geliştirilmiştir. ‘Gözlenebilir Öğrenme Çıktıları Yapısı’ anlamına gelen (Biggs ve Collis, 1991) bu taksonomi, öğrencilerin verdikleri cevapları yorumlamak ve değerlendirme yapmak için farklı eğitim kademelerinde kullanılır (Pegg ve Tall, 2005). Bloom taksonomisine alternatif olarak yüksek öğretimde yaygın bir şekilde kullanılan SOLO taksonomisi, yalnızca öğrenme çıktılarının yazılmasında değil yanıtların sınıflandırması ve değerlendirmesinde de kullanılmaktadır (O’Neill ve Murphy, 2010). SOLO taksonomisine göre öğrenme; yapı öncesi (orestructural), tek boyutlu yapı (unistructural), çok boyutlu yapı (multistructural), ilişkisel yapı (relational) ve soyutlanmış yapı (extended abstract) olmak üzere beş hiyerarşik düzeyde gerçekleşir. Bahsedilen bu beş düzey Şekil 1’ de verilmiştir.

Şekil 1.1: SOLO Taksonomisi Düzeyleri

SOLO taksonomisinin üst düzeylerine doğru öğrenme artmaktadır. İlk basamak olan yapı öncesinden son basamak olan soyutlanmış yapıya doğru gidildikçe daha anlamlı

öğrenmeler gerçekleşmektedir. Üst düzeylerde öğrenilen bilgiler arasında ilişkiler kurulur ve öğrenmeler daha anlamı hale getirilir. SOLO Taksonomisinde en alt üç basamak niceliksel öğrenmeyi; en üst iki düzey ise niteliksel ve derinlemesine öğrenmeyi ifade etmektedir (Burnett, 1999). Yapı öncesi, tek yönlü yapı basamağı ve çok yönlü yapı basamaklarında öğrenciler konuya ilişkin öğrenmelerini niceliksel artış şeklinde gerçekleştirmektedirler (Goel, 2011). Ayrıca bu üç düzeyde gerçekleşen öğrenmeler yüzeysel öğrenmeler olarak nitelendirilir (Van Rossum ve Schenk, 1984). İlişkisel yapı ve soyutlanmış yapı basamaklarında öğrenciler konuya ilişkin öğrenmelerini niteliksel artış şeklinde gerçekleştirmektedir (Brabrand ve Dahl, 2009; Wadhwa, 2008). Niteliksel artışın meydana geldiği bu durumlarda ise derinlemesine öğrenmeler gerçekleşir (Van Rossum ve Schenk, 1984).

SOLO taksonomisinin düzeylerine ilişkin her bir basamak için gösterge fiiller verilmiştir. Yapı öncesi basamağında herhangi bir öğrenme gerçekleşmediği için bu basamağı karşılayan bir gösterge fiili yoktur. Tek yönlü yapı, çok yönlü yapı, ilişkisel yapı ve soyutlanmış yapı düzeylerine yönelik gösterge fiillerine Tablo 2.2.' de yer verilmiştir.

Tablo 1.1: SOLO Taksonomisinin Gösterge Fiilleri (Biggs & Tang, 2011)

Basamaklar	Gösterge Fiilleri
Tek Yönlü Yapı	Ezberlemek, tanımlamak, adlandırmak, eşleştirmek, hatırlamak, aktarmak, çizmek, resmetmek, taklit etmek, tanımak.
Çok Yönlü Yapı	Sınıflandırmak, listelemek, tartışmak, göstermek, seçmek, basit hesaplamaları yapmak, anlatmak, rapor etmek, ayırmak, özetlemek
İlişkisel Yapı	Uygulamak, karşılaştırmak, tahmin etmek, ayırt etmek, organize etmek, analiz etmek, X ve Y gibi bilinmeyenler arasındaki ilişkileri hesaplamak, yorumlamak, gözden geçirip yeniden yazmak, yapılandırmak, çevirmek/dönüştürmek, çıkarımda bulunmak.
Soyutlanmış Yapı	Hipotez kurmak, genellemelere varmak, oluşturmak, yansıtmak, bir teori ortaya koymak, icat etmek, orijinal bir ürün/çözüm yolu geliştirmek, farklı bir alana transfer etmek, ispatlamak.

Gösterge fiilleri, kendilerine yöneltilen herhangi bir soruya öğrencinin verdiği cevabın SOLO taksonomisinin hangi basamağına denk geldiğini belirlemek amacıyla kullanılır. Örneğin; “Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nde yasama, yürütme ve yargı güçleri arasındaki ilişkiyi açıklayınız” sorusuna öğrenci bu kavramlardan sadece bir tanesini

açıklayarak cevap verdiğinde, vermiş olduğu bu cevap tek yönlü yapı basamağına karşılık gelmektedir. Kısacası öğrenci basit bir hatırlama ile problemin yalnızca tek bir yönüne odaklanmıştır. Öğrenci soruda geçen üç kavramdan ikisini veya üçünü açıklar ancak açıkladığı bu kavramlar arasında herhangi bir ilişki kuramazsa, vermiş olduğu bu cevap çok yönlü yapı basamağına tekabül etmektedir. Eğer öğrencinin kavramları açıklamakla yetinmez ve kavramlar arasında bağlantı kurarsa verdiği cevap ilişkisel yapı düzeyine karşılık gelmektedir. Son olarak öğrenci kurduğu bu ilişkilerden hareketle bazı genellemeler yapar veya bu bilgiyi farklı bir alana transfer ederse soyutlanmış yapı basamağında olduğu anlaşılır. Verilen örnekten de anlaşılacağı üzere SOLO taksonomisinde alt düzeylerden üst düzeylere doğru çıkıldıkça üst bilişsel beceriler devreye girmektedir.

1.5.1. Yapı Öncesi Düzeyi

SOLO taksonomisinin ilk basamağıdır. Bu basamakta öğrenciler konuyu ya hiç anlamazlar ya da çok az anlarlar (Biggs 1995'ten akt: Çetin ve İlhan, 2016). Bu nedenle öğrencinin sunduğu fikirler, problemin çözümüne uygun değildir (Leung, 2000). Öğrenciler bu basamakta genellikle verilen görevden uzak durumdadırlar ve problemin çözümüyle ilgisi olmayan şeyler onların dikkatini dağıtmaktadır. Ayrıca öğrencilerin önerdiği çözümler problemi çözmeye yardımcı olmaz. Bunlara ek olarak parçalar arası bağlantı kurma konusunda da başarılı olamazlar.

1.5.2. Tek Boyutlu Yapı Düzeyi

Bu basamakta öğrenciler konuyla ilgili basit açıklamalar ve işlemler yapabilir (Brabrand ve Dahl, 2009). Tek yönlü yapının özelliği öğrencilerin, konunun tek bir yönünü öğrenmesi ve problemin tek bir yönüne odaklanmasıdır (Jaques ve Salmon, 2007). Öğrenciler, verilen parçaların bütün içindeki yerlerini kavramakta zorluk çekerler ve bu parçaların diğer parçalarla olan ilişkisini tam manasıyla idrak edemezler. Bu nedenle, probleme dair verilen cevaplarda tutarsızlıklar olabilmektedir. Ayrıca problemlere dair öğrencilerin vermiş olduğu cevaplarda basit düzeydedir. Kısacası öğrencilerden alınan cevaplar tam olarak doğru değildir (Leung, 2000).

Tek yönlü yapının gösterge fiilleri ise şu şekilde sıralanabilir; açıklamak, eşleştirmek, ezberlemek, tanımlamak, taklit etmek ve sıralamak (Biggs ve Tang, 2011).

1.5.3. Çok Boyutlu Yapı Düzeyi

Çok yönlü yapıda öğrenciler konu hakkında bazı bilgilere sahip olmakla birlikte konuyu sadece basit bir şekilde listeleyebilmektedir (Jimoyiannis, 2011). Açıklayıcı yaklaşımın mevcut olduğu bu basamakta, öğrenciler tarafından neden sonuç ilişkisi kurulamamaktadır (Kanuka, 2011). Bu basamakta öğrenciler iki yapı arasında var olan benzerlik ve farklılıkları sıralayabilir fakat bahsedilen yapılar arasında bulunan ilişkiyi tam manasıyla açıklayamayabilir (Tan ve Chua, 2008). Öğrenciler çok yönlü yapı basamağında ağaçları görebilir, fakat ormanı görme konusunda başarılı değildir (Lister vd., 2006).

Çok yönlü yapının gösterge fiilleri ise şu şekilde sıralanabilir; ayırt etmek, birleştirmek, listelemek, numaralandırmak ve sınıflandırmak (Biggs ve Tang, 2011; Brabrand ve Dahl, 2009).

1.5.4. İlişkisel Yapı Düzeyi

İlişkisel yapıda öğrenciler konu ile ilgili sahip oldukları bilgilerle genellemeler yapabilirler. Ancak yaptıkları genellemeler, sahip oldukları bilgiler ile sınırlıdır. Bu nedenle öğrenciler sahip oldukları bilgilerin ötesinde başka bir sonuca ulaşamazlar (Lake, 1999, 2002). Öğrenciler bu basamakta konuya dair farklı yönleri görebilir ve probleme ilişkin verileri tutarlı bir bütün halinde birbirleriyle ilişkilendirebilir (Weyers, 2006). Lister vd. (2006) ise şu örneği vermiştir; öğrenciler bu düzeyde ağaçları görebildiği gibi ormanı da görebilmektedir.

İlişkisel yapının gösterge fiilleri ise şu şekilde sıralanabilir; analiz etmek, birleştirmek, bir problemi çözmek, karşılaştırmak ve ilişkilendirmek (Biggs ve Tang, 2011; Brabrand ve Dahl, 2009).

1.5.5. Soyutlanmış Yapı Düzeyi

SOLO taksonomisinin en son basamağıdır. Soyutlanmış yapıda öğrenciler konu ile ilgili sahip oldukları bilgilerin ötesinde bağlantılar kurabilirler (Wilmot, 2008). Bu basamakta öğrenciler diğer basamaklara göre daha üst düzey düşünme becerilerine sahiptirler. Akıl yürütüp, genellemeler yapabilirler. Ayrıca önceden sahip olunan bilgilerin daha ilerisinde yeni bir problem durumunda ya da yeni bir konuya dair

genellemeler yapılabilmektedir. Ayrıca öğrenciler bu basamakta verilen konuyu farklı bir alana da transfer edilebilmektedir (Thompson, 2007).

Soyutlanmış yapının gösterge fiilleri ise şu şekilde sıralanabilir; değerlendirmek, genelleme yapmak, hipotez kurmak, keşfetmek, tahmin etmek ve tartışmak (Biggs ve Tang, 2011; Brabrand ve Dahl, 2009).

1.6. Bloom Taksonomisi

Bloom ve arkadaşlarının 1956 yılında ortaya koyduğu taksonomidir. Bu taksonomi; bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme basamakları olarak altı basamaktan oluşmaktadır. İlk üç basamak olan bilgi, kavrama ve uygulama alt düzey düşünme becerilere karşılık gelmektedir. Sondaki üç basamak olan analiz, sentez ve değerlendirme ise üst düzey düşünme becerilerini ifade etmektedir (Forehand, 2011). Bloom taksonomisi, öğrenme hedeflerinin daha iyi belirlenmesini ve öğrenme faaliyetlerinin planlanmasını sağlamaya yardımcı olan bir öğretim modelidir. Bu taksonomisi hem öğretmenlerin hem de öğrencilerinin öğrenme hedeflerini belirlemede ve öğrenme süreçlerini düzenlemede yardımcı olmaktadır. Ayrıca Bloom taksonomisi, öğrencilerin zihinsel gelişimlerini değerlendirip öğrenme hedeflerine göre öğrenme faaliyetleri planlayarak öğrenmeyi daha verimli hale getirmeye yardımcı olur. Başka bir deyişle, öğretmenlerin ve öğrencilerinin akademik başarısını geliştirmek için önemlidir.

1.7. SOLO Taksonomisi ve Bloom Taksonomisinin Karşılaştırılması

Bloom taksonomisi, öğrencilerin öğrenme davranışlarının kategorilere ayrılmasına dayanan bir öğrenme oluşturmak için kullanılan bilişsel sistemdir. Bu taksonomi, öğrencileri bilgi, kavrama, uygulama, analiz, değerlendirme ve sentez gibi çeşitli basamaklara göre öğrenme davranışlarını sınıflandırmaktadır.

SOLO taksonomisi ise, bir öğrenme oluşturmak için kullanılan ve öğrencilerin öğrenme davranışlarını kategorilere ayırmaya dayalı bilişsel sistemdir. Bu taksonomi, öğrencileri yapı öncesi, tek boyutlu yapı, çok boyutlu yapı, ilişkisel yapı ve soyutlanmış yapı gibi çeşitli basamaklara göre öğrenme davranışlarını kategorilere ayırır. Bloom taksonomisinden farklı olarak, SOLO taksonomisi, öğrencilerin öğrenme davranışlarını daha detaylı kategorilere ayırarak öğrenme davranışlarının daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır.

Literatürde Bloom taksonomisine yöneltilen eleştiriler şu şekildedir;

- Hedef davranışların basamaklar arasında kesişmediği düşüncesi (Amer, 2006).
- Birikimli sınıflamaların eğitim bilimlerinde yer alan konuların hepsini açıklamada yeterli olmadığı varsayımı (Arı, 2013).
- Alt basamakların, üst basamaklara koşul olması (Ayvaci ve Türkdoğan, 2010).
- Zamanla yapılandırmacı sistemin benimsenmesi (Birgin, 2016).
- Değerlendirme ve sentez basamaklarında çelişkilerin bulunması (Birgin, 2016).
- Eğitimde dinamikliğe ve bireyselleşme hızına ayak uyduramaması (Tutkun ve Okay, 2012).

SOLO taksonomisinin avantajları ise şu şekilde sıralanabilir;

- SOLO taksonomisi bireyleri ve grupları daha kolay kategorize etmektedir. Taksonominin basamakları; özellikleri ve nitelikleri tanımlamada kullanılabilir.
- SOLO taksonomisinden öğrencilerin becerilerini değerlendirmek için yararlanılabilmektedir. Taksonominin basamakları; belirli öğrenme hedeflerini takip etmek için kullanılabilir.
- SOLO taksonomisi, eğitim programlarının planlanmasına yardımcı olmaktadır.

Taksonomiye kullanarak eğitim programlarına öğrenme hedefleri ve konular eklenebilmektedir.

- SOLO taksonomisi, öğretmenlerin öğrenme durumlarını ve öğrenme hedeflerini kontrol etmesini kolaylaştırmaktadır. Taksonomi, öğrencilerin öğrenme hedeflerine ulaşmalarını izlemek için de kullanılabilir.

Bu konuda literatüre bakıldığında ise şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır;

- Öğrencilerin verdiği cevaplardan hareketle yapısal karmaşıklıklar hem nitel hem de nicel açıdan analiz edilebilmektedir (Leung, 2000).

- Geleneksel nicel değerlendirme yaklaşımları öğrenmelerin derinliğini ortaya koymada yetersiz kalmaktadır ancak SOLO taksonomisi bu ihtiyacı karşılamaya yönelik bir sistemdir (Slack, 2003)
- SOLO taksonomisi hem öğrencilerin hem de öğrenmelerinin nasıl gerçekleşmesi gerektiğine dair ve öğretmenlerin öğretim planlamaları için örnek teşkil etmektedir (Hattie ve Purdie 1998).
- SOLO taksonomisi öğrenme süreçlerini ve değerlendirme süreçlerini birleştiren bir sistem olarak karşımıza çıkmaktadır (Hattie ve Purdie 1998).

1.8. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında SOLO Taksonomisinin Kullanımı

Ülkemizde ilk olarak ilköğretim programlarında, daha sonra da ortaöğretim programlarında yer alan, sosyal bilgiler, eğitim öğretim için önemli bir derstir. Dersin en temel amacı nitelikli vatandaşlar yetiştirerek, öğrencilere toplumsal kişilik kazandırmaktır. Nitelikli vatandaşlık ise, görev ve sorumluluklarını bilen çevresindeki olaylar karşısında da bilinçli olan kişilerdir (Sönmez, 1997). Sosyal bilgiler dersi için ortak bir tanım ortaya atmak mümkün değildir. Bunun sebebi ise; Sosyal Bilgilerin, birçok disiplini bünyesinde barındıran bir ders olmasıdır. Sosyal Bilgiler ile ilgili hem ülkemizde hem de dünyada birçok tanım yapılmıştır. Örneğin;

“Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren, insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir” (MEB, 2005).

Sosyal Bilgiler, Edgar B. Wesley tarafından 1937’ de “sosyal bilimlerin pedagojik amaçlarla basitleştirilmiş şekli” olarak tanımlanmıştır (Hertzberg, 1981, s. 1 aktaran: Doğanay ve Sarı, 2004, 153)

Sıralanan bu amaçlar, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından uygulamaya konulan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nın genel hedeflerini oluşturmaktadır. Öğretim programlarının genel hedeflerinin gerçekleştirilebilmesi için, özel hedefler ve genel

hedeflerin uyum içerisinde olması gerekmektedir (Bilen, 1999). Dolayısıyla öğretim programlarındaki kazanımlar alt düzey ve üst düzey öğrenme hedeflerini içermelidir. Bu nedenle programda yer alan kazanımların bilişsel düzeylerinin ortaya konulması gerekmektedir. Bundan hareketle, sosyal bilgiler müfredatında bulunan kazanımlarının düzeyleri tespit edilmelidir.

Sosyal Bilgiler dersinde; SOLO taksonomisi, öğrencilerin mevcut bilgilerin derinliğini ve kalitesini ölçmeye yardımcı olmaktadır. SOLO taksonomisi, öğretim programının kapsamlı bir şekilde göz önünde bulundurmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin çeşitli öğrenme alanlarının tümüne etkili bir şekilde erişmesini amaçlayan bir sistemdir. Ayrıca bu taksonomi, öğrenme hedeflerinin ve öğrenme etkinliklerinin yönlendirilmesinde de kullanılabilir. Genel olarak SOLO taksonomisi, öğrenmeyi kategorize etmeye ve öğretmeyi geliştirmeye yardımcı olan bir modelidir.

Öğretim programlarında SOLO taksonomisinin yeri, öğrenme hedeflerinin belirlenmesine, öğrenme etkinliklerinin planlanmasına ve öğrenci performanslarının değerlendirilmesine yardımcı olmaktadır. Dolayısıyla SOLO taksonomisi, öğretim programının içeriğinin, öğrenme ortamının, öğrenme etkinliklerinin ve öğrenci performansının düzenli bir şekilde değerlendirilmesini sağlamaktadır. SOLO taksonomisi, öğretmenler tarafından üç aşamalı bir şekilde kullanılabilir. İlk aşamada öğrencilerin ön bilgileri ve hazırbulunuşluk düzeyleri tespit edilmelidir. İkinci aşamada, öğrenciler konu hakkında daha fazla bilgi edinmek için çeşitli kaynaklara başvurmalıdırlar. Son olarak üçüncü aşamada ise, öğrencilerin öğrendikleri bilgiyi anlamlı hale getirmek ve gerçek hayata transfer edebilmelerini sağlamak amacıyla öğretmenler tarafından bir ölçme ve değerlendirme gerçekleştirilmektedir.

1.9. SOLO Taksonomisi ile İlgili Yapılan Yurt İçi Araştırmalar

Çalışmanın bu bölümünde SOLO Taksonomisi ile ilgili yurt içi literatür taraması yapılmış ve çeşitli çalışmalara rastlanmıştır. Bu çalışmalardan bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

Akkaş (2009) tarafından yapılan çalışma 6. 7. ve 8. sınıf düzeylerinin her birinden 10 olmak üzere toplam 30 öğrenci ile yürütülmüştür. Çalışmanın amacı; 6. 7. ve 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin veriyi betimleme, düzenleme, temsil etme, analiz etme ve yorumlama yaparken ki istatistiksel düşüncelerini SOLO Taksonomisi basamaklarına

göre incelemektir. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formları ve öğrencilerden görüşmeler esnasında elde edilen çözüm ve çizimler kullanılmıştır. Elde edilen verilere göre öğrencilerin veriyi betimleme sürecinde daha çok ilişkisel yapıda, veriyi düzenleme sürecinde daha çok tek yönlü ve çok yönlü yapıda, yine veriyi temsil etme aşamasında da daha çok tek yönlü ve çok yönlü yapıda oldukları görülmüştür. Ayrıca veriyi analiz etme ve yorumlama sürecinde öğrencilerin tek yönlü yapı, çok yönlü yapı ve ilişkisel yapı basamaklarının her birinde dağıldığı belirtilmiştir. Bu bağlamda elde edilen sonuçlara göre; sınıf düzeyi arttıkça istatistiksel düşünme becerilerinin de doğru orantılı bir şekilde arttığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla istatistiksel düşünmede daha yüksek seviyelerde olduğu belirtilmiştir. Bunun sebebinin ise seçilmiş olan erkek öğrencilerin matematik başarı düzeylerinin daha yüksek olması olarak açıklanmıştır.

Bağdat (2013) tarafından yapılan çalışma 8. Sınıf düzeyindeki 15 öğrenci ile yürütülmüştür. Çalışmanın amacı; öğrencilerin cebirsel düşünme becerilerini SOLO Taksonomisi basamaklarına göre analiz etmektir. Veri toplama aracı olarak 8 problem ve sorular için hazırlanan klinik mülakatlardır. Elde edilen verilere göre birçok öğrencinin ilişkisel yapı basamağının altında olduğu ve %53' ünün problemlere tutarsız cevap verdiği belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin sembollerini kullanma, cebirsel ilişkileri kurma ve sözel ifadeleri cebirsel ifadelere çevirmede zorlandıkları görülmüştür. Bu bağlamda araştırmanın sonucu; akademik olarak başarılı öğrencilerin daha gelişmiş cebirsel düşünme becerilerinin olduğu fakat genellemeleri formüle ederken tüm sınıf düzeylerinin zorlandığıdır. Dolayısıyla SOLO Taksonomisinin öğrencilerin cevaplarını değerlendirme konusunda etkili bir araç olduğudur.

Gezer ve İlhan (2014) tarafından yapılan çalışma 8. sınıf Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi öğretim programı kazanımlarını ve MEB tarafından yayınlanan ders kitaplarında yer alan ünite değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına yönelik incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğretim programında yer alan kazanımların genellikle çok boyutlu yapı basamağında olduğu ve tek yönlü yapı basamağında herhangi bir kazanıma rastlanmadığı ortaya koyulmuştur. Ayrıca ders kitaplarında yer alan ünite değerlendirme soruları ise genellikle tek yönlü yapı ve çok yönlü yapı basamağında olduğu, çok az sayıda ilişkisel yapı basamağında soru olduğu ve soyutlanmış yapı basamağında herhangi bir sorunun olmadığı gözlemlenmiştir. Bu

bağlamda araştırmanın sonucu ise; öğretim programında yer alan kazanımlar ve ders kitaplarında yer alan ünite değerlendirme soruları arasında taksonomi düzeyleri bakımından dengesiz bir dağılım olduğudur.

Gezer ve İlhan (2015) tarafından yapılan çalışmada Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımlar ve ders kitaplarında yer alan ünite değerlendirme soruları SOLO Taksonomisi basamaklarına yönelik incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre 4. ve 5. sınıf düzeyinde yer alan kazanımların genellikle tek yönlü yapı ve çok yönlü yapı basamağında yoğunlaştığı, 5. ve 6. Sınıf düzeyinde ise ilişkisel yapı basamağında yer alan kazanımların daha fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca ünite değerlendirme sorularında ise 4. Sınıflarda tek yönlü yapı basamağında yer alan sorular daha fazlayken 5. ve 6. sınıfa gelindiğinde bu sayının azalması dolayısıyla ilişkisel yapı basamağında yer alan soru sayısının arttığı gözlemlenmiştir. 7. sınıfa gelindiğinde ise tekrar tek yönlü yapı düzeyindeki soruların arttığı fakat soyutlanmış yapı basamağında sadece 1 sorunun olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda araştırmanın sonucu ise, öğretim programında yer alan kazanımlar ve ders kitaplarında yer alan ünite değerlendirme soruları arasında SOLO Taksonomisi basamaklarına göre üst sınıflara geçtikçe arttığı görülmesine rağmen bu artışın yeterli düzeyde olmadığıdır.

Keskin vd. (2016) tarafından yapılan çalışmada Sosyal Bilgiler öğretmenleri tarafından ders esnasında kullanılan sorular ve 6. Ve 7. Sınıf öğretim programlarında yer alan kazanımlar SOLO Taksonomisi basamaklarına göre incelenmiştir. Elde edilen verilere göre öğretmenler tarafından kullanılan soruların genellikle tek yönlü yapıda ve çok yönlü yapıda olduğu görülmüştür. SOLO Taksonomisinin diğer basamaklarına hitap eden herhangi bir soruya rastlanmamıştır. Ayrıca 6. Ve 7. Sınıf kazanımlarının tek yönlü yapıda, çok yönlü yapıda ve ilişkisel yapıda oldukları görülmüştür. bu bağlamda araştırmanın sonucu ise öğretmenler tarafından kullanılan soruların yüzeysel öğrenmeyi desteklediği fakat derin öğrenmelere odaklanmadığıdır. Fakat öğretim programında derin öğrenmelere denk gelen kazanımların bulunduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin derslerde kullandıkları sorular ve öğretim programında yer alan kazanımların SOLO Taksonomisi basamaklarına göre arasında uyumsuzluk olduğu sonucuna varılmıştır.

Köse (2018) tarafından yapılan çalışma bir devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan 92 matematik öğretmen adayından üst düzey uzamsal yeteneğe sahip olan 11 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Bu 11 öğretmen adayı PUGT ve MSA ile belirlenmiştir. Çalışmanın amacı; üst düzey uzamsal yeteneğe sahip öğretmen adaylarının düşünme yapılarını SOLO Taksonomisi basamaklarına göre incelemektir. Veri toplama aracı olarak matematiksel süreç testi, analitik geometri testi ve klinik mülakatlar kullanılmıştır. Elde edilen verilere göre öğretmen adaylarının genellikle çok yönlü yapıda olduğu ortaya çıkmıştır. Fakat problem çözme becerilerinde bir bütün elde edemedikleri görülmüştür. Bu bağlamda araştırmanın sonucu; problemlerin farklı yönlerini dikkate aldıkları, problemleri ilişkilendirmede ve genelleme yapmada yetersiz kaldıklarıdır.

Karlı (2019) tarafından yapılan çalışma 7. Sınıf düzeyindeki öğrencilerin orantısal düşünme becerilerini ve bu süreçte yapmış oldukları yanlışları SOLO Taksonomisi basamaklarına göre analiz etmek için yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak Orantısal Akıl Yürütme Becerisi Testi ve yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları ise öğrencilerin en fazla yanlış yaptıkları problem doğrultusunda hazırlanmıştır. Elde edilen veriler ışığında araştırmanın sonucu ise; orantısal düşünme becerisi en yüksek puanda olan öğrencilerin ilişkisel yapı ve soyutlanmış yapı basamağında olduğu, orta puanlı öğrencilerin genel olarak tek yönlü yapı ve çok yönlü yapı basamağında cevap verdikleri ve soyutlanmış yapı basamağına ulaşamadıkları görülmüştür. Ayrıca düşük puanlı orantısal düşünme becerilerine sahip öğrencilerinde tek yönlü yapı ve çok yönlü yapı basamaklarında oldukları fakat orta puana sahip öğrencilerden daha düşük seviyelerde olduğu ortaya çıkmıştır.

Kılıç (2020) tarafından yapılan çalışma 8. Sınıf düzeyindeki 45 öğrenci ile yürütülmüştür. Dönüşüm geometrisi öğrenme alanına yönelik kavram karikatürü etkinlikleri kullanılarak öğretim yapılmıştır. Bu bağlamda çalışmanın amacı; yapılan bu öğretim sonucunda öğrencilerin öğrenme çıktılarını SOLO Taksonomisi basamaklarına göre değerlendirmektir. Veri toplama aracı olarak 9 tane kavram karikatürü, gözlemler, diyaloglar ve araştırmacı notlarıdır. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin verdikleri cevapların çoğunlukla ilişkisel yapı seviyesinden aşağıda olduğu gözlemlenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın sonucu ise; öğrencilerin bazı kavramları (öteleme, yansıtma ve simetri gibi) yapmakta da zorlandıklarıdır.

Dilekçi (2022) tarafından yapılan çalışma ortaokul matematik dersi kazanımları ve matematik ders kitaplarında yer alan ünite değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisine göre analiz edilmesi şeklinde yürütülmüştür. Toplam 215 kazanım analiz edilmiş ve elde edilen bulgulara göre sınıf düzeylerinde tek yönlü yapı basamağındaki kazanımlar yoğunken daha üst sınıflara bakıldığında ilişkisel yapı basamağındaki kazanımların daha fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca ünite değerlendirme sorularında da üst sınıf düzeylerindeki soruların ilişkisel yapıda olduğu fakat soyutlanmış yapı basamağındaki sorularda da azalma olduğu ortaya çıkmıştır.

1.10. SOLO Taksonomisi ile İlgili Yapılan Yurt Dışı Araştırmalar

Çalışmanın bu bölümünde SOLO Taksonomisi ile ilgili yurt dışı literatür taraması yapılmış ve çeşitli çalışmalara rastlanmıştır. Bu çalışmalardan bazılarında aşağıda yer verilmiştir.

Alsaadi (2001) tarafından yapılan çalışmada Katar ve İngiltere’de uygulanmakta olan İlköğretim Matematik Öğretim Programı kazanımları SOLO Taksonomisi basamakları bağlamında yürütülmüştür. Çalışmanın amacı; konu bağlamında öğrencilerin bilişsel düzeylerini SOLO Taksonomisi basamaklarına göre analiz etmektir. Araştırmanın veri kaynağını her iki ülkenin de İlköğretim Matematik Öğretim Programı kazanımları kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre iki ülkenin kazanımlarının tek boyutlu, çok boyutlu ve ilişkisel yapı basamağında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca İngiltere olan İlköğretim Matematik Öğretim Programı kazanımlarının Katar’a göre ilişkisel yapı basamağında daha çok yer aldığı görülmüştür. Bu bağlamda araştırmanın sonucu ise; İngiltere’deki öğrencilerden Katar’daki öğrencilere göre istendik davranışları daha üst bilişsel düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Mooney (2002) tarafından yapılan çalışma 6., 7. ve 8. sınıftan toplam 12 öğrenci ile yürütülmüştür. Çalışmanın amacı; SOLO Taksonomisi bağlamında öğrencilerin düşünme seviyelerini ortaya koymaktır. Çalışmada veri toplama aracı olarak 7 problemten oluşan bir ölçme aracı kullanılmıştır. Ayrıca araştırmanın değerlendirilmesinde SOLO Taksonomisi ve literatür taramasına dayalı İstatistiksel Düşünce Çerçevesi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğrencilerin istatistiksel düşünme süreçleri 4 düzeyde de öğrenci olduğu ortaya çıkmıştır. Fakat 4.

Düzeş olan analitik düşünme düzeyinde herhangi bir öğrenci tespit edilememiştir. Bu bağlamda araştırmanın sonucu ise; öğrencilerin genellikle alt seviyelerde kaldığını göstermiştir. Ayrıca SOLO Taksonomisinin de öğrencilerin istatistiksel becerilerini değerlendirmede uygun bir araç olduğu ortaya çıkmıştır.

Rider (2004) tarafından yapılan çalışma 21 üniversiteden toplam 313 öğrenci ile yürütölmüştür. Çalışmanın amacı; çoklu gösterimlere dayalı matematik müfredatı ile cebir kavramları arasındaki ilişkiyi SOLO Taksonomisini kullanarak ortaya koymaktır. Çalışmada veri toplama aracı olarak deney ve kontrol grubuna yönelik 5 farklı problem ön test ve son test olarak kullanılmıştır. Ayrıca çalışmanın ilerleyen aşamalarında deney ve kontrol gruplarından 8' er olmak üzere toplam 16 öğrenciye mülakat yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre deney grubunda yer alan öğrencilerin kontrol grubundaki öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın sonucu ise; çoklu gösterime dayalı matematik müfredatının cebir kavramlarını anlamada başarılı olduğu ve SOLO Taksonomisinin değerlendirme aşamasında kullanılabileceğini ortaya koymuştur.

Groth ve Bergner (2006) tarafından yapılan çalışma 46 öğretmen adayı ile yürütölmüştür. Çalışmanın amacı; öğretmen adaylarının ortalama, ortanca ve mod gibi istatistiksel kavramlara ilişkin düzeylerinin SOLO Taksonomisini kullanarak ortaya koymaktır. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen testler kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının cevaplarının 4 SOLO Taksonomisi basamağında da olduğu ancak ağırlıklı olarak cevapların çok boyutlu yapı basamağında yığıldığı ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda araştırmanın sonucu ise; öğretmen adaylarının istatistiksel kavramlara ilişkin düzeylerinin sınıflandırılmasında SOLO Taksonomisinin uygun bir araç olduğudur.

Lian ve Idris (2006) tarafından yapılan çalışma 10. Sınıf düzeyindeki 40 öğrenci ile yürütölmüştür. Çalışmanın amacı; SOLO Taksonomisi bağlamında öğrencilerin doğrusal denklemleri kullanarak cebirsel çözüm becerilerini belirlemektir. Çalışmada veri toplama aracı olarak yazılı testler ve klinik mülakatlar kullanılmıştır. Bu bağlamda çalışma iki aşamada yürütölmüştür. İlk aşamada 8 sorudan oluşan açık uçlu sorular sorulmuş ve öğrencilerden alınan cevaplar doğrultusunda her düzeyden 2 öğrenci seçilmiştir. İkinci aşamada ise seçilen bu öğrencilere klinik mülakat yapılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğrencilerinin çoğunun tek boyutlu ve çok boyutlu yapıda olduğu ortaya çıkmıştır. Alt seviyede yer alan öğrencileri sayma ve çizim yaparak sonuca ulaşmaya çalışmasına karşın üst seviyede yer alan öğrencilerin lineer örüntüler ve değişkenler arasındaki bağlantıyı tanımlamada daha başarılı oldukları belirlenmiştir. Araştırmanın sonucu ise, SOLO Taksonomisinin 10. Sınıf düzeyindeki öğrenciler için uygun bir ölçme ve değerlendirme aracı olduğudur. Ayrıca 10. Sınıf düzeyinden daha üst sınıf düzeylerinde de öğrencilerin bilgi ve becerilerini ortaya koyması için kullanılmasının uygun olduğudur.

Minogue ve Jones (2009) tarafından yapılan çalışma lise düzeyindeki öğrencilere yönelik olarak yürütülmüştür. Çalışmanın amacı; SOLO Taksonomisini kullanarak bilgisayar tabanlı öğrenme ortamında hücre zarı taşınmasını değerlendirmektir. Rastgele atanan gruplara çalışmada veri toplama aracı olarak ön test ve son test kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre bu gruplardan biri görsel ve dokunsal geri bildirim alırken diğeri ise sadece görsel bildirim almıştır. Bu bağlamda araştırmanın sonucu ise; hücre zarı konusunun öğretilmesinde görsel ve dokunsal yönlerin önemli olduğudur. Ayrıca öğrenmeyi derinleştirmek için bilgisayar tabanlı öğrenme ortamında dokunsal geri bildirimlerin de önemli olduğudur.

Kiani (2011) tarafından hazırlanan doktora tezi Hindistan'ın Punjab eyaletinde 5. Sınıf düzeyindeki öğrenciler için SOLO Taksonomisine dayalı sınav sistemini analiz etmiştir. Çalışmada 9 ilçeden gelişigüzel seçilen 12 ilkokulda öğrenim gören 450 öğrenci, 360 öğretmen ve 120 yönetici katılımcı olarak seçilmiştir. Araştırma yeni sınav sistemi ile ilgili görüşleri ortaya koymak, öğrencilerin ne kadar başarılı olduğunu belirlemek, sistemin hem güçlü hem de zayıf yönlerini ortaya koymak ve katılımcıların iyileşme için önerilerinin değerlendirilmesi için yapılmıştır. Elde edilen veriler ışığında araştırmanın sonuçları ise; katılımcıların çoğunun SOLO Taksonomisine dayalı sınav sisteminden memnun olduğu belirlenmiştir. Ayrıca SOLO Taksonomisinin kalıcı öğrenmeleri destekleyebileceği ve sınavın güvenilirliğini arttırabileceği ortaya çıkmıştır. Fakat bu yeni sistemin öğretmenlerin iş yükünü arttırabileceği görülürken öğrencilerin yaratıcılığını artırma konusunda da desteklediği ortaya çıkmıştır.

Elazzabi ve Kaçar (2020) tarafından yapılan çalışma 27 Libyalı 27 Türk olmak üzere toplam 54 öğrenci ile yürütülmüştür. Çalışmanın amacı; ikinci dereceden bir

bilinmeyenli sözel denklemlerin SOLO Taksonomisine göre incelenmesidir. Çalışmada veri toplama aracı olarak 16 soruluk cebirsel düşünme testi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre çok yönlü ve ilişkisel yapı düzeyinde Türk öğrencilerin Libyalı öğrencilere göre daha yüksek oranlara sahip olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda Türk öğrenciler çok yönlü yapı düzeyleri yaklaşık %48.00 iken Libyalı öğrencilerin çok yönlü yapı düzeylerinin yaklaşık %21.50 olduğu ve Türk öğrencilerin ilişkisel yapı düzeyinde yaklaşık %10.37 iken Libyalı öğrencilerin ilişkisel yapı düzeylerinin yaklaşık %9.00 olduğu ortaya konmuştur. Bu bağlamda araştırmanın sonucu ise; semboller ve cebirsel ifadeleri kullanmada Libyalı öğrencilerden daha başarılı olduğu sonucuna varılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, veri kaynağı, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi yönelik bilgiler yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Sosyal Bilgiler Öğretimi ve SOLO Taksonomisi kapsamında hazırlanan bu çalışmada nitel metodolojilerden yararlanılmıştır. “Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda, gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Ayrıca nitel araştırma modeli, nicel araştırma modellerinden farklı olarak “Niçin? Nasıl? Ne şekilde?” gibi sorulara odaklanarak gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama araçları ile gerçekleştirilir (Akarsu ve Akarsu, 2019). Bu çalışmada da veri çeşitliliğini arttırmak amacı ile hem doküman analizi hem de yarı yapılandırılmış görüşme deseni kullanılmıştır. Çalışılacak konular ile ilgili yazılı ve basılı belgelerin analizini içeren (Yıldırım ve Şimşek, 2006) doküman analizi yöntemi “mevcut kayıt ya da belgelerin, veri kaynağı olarak, sistemli incelenmesi” olarak tanımlanmaktadır (Karasar, 2007: 183).

Araştırmada incelenen dokümanlar, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Sosyal Bilgiler ders kitabı ünite değerlendirme sorularıdır. Ayrıca çalışma için 7 tane yarı yapılandırılmış görüşme sorusu belirlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2003; 105)’e göre nitel araştırmalarda en sık görüşme yöntemi kullanılmaktadır. Görüşme yönteminin amacı ise bireylerin bakış açılarını derinlemesine incelemektir. Ayrıca yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ise belirlenen bir konuda derinlemesine soru sorma ve cevap açık değilse tekrar soru sorarak daha açıklayıcı cevaplar toplama açısından avantajlı bir yöntemdir (Çepni, 2009). Araştırmada 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim

Programı, Sosyal Bilgiler ders kitabı ve ünite değerlendirme soruları bir doküman olarak ele alınmıştır. Ayrıca öğretmenlere yöneltilen yarı yapılandırılmış sorular ile araştırma tam manasıyla nitel bir çalışmadır.

2.2. Veri Kaynağı ve Çalışma Grubu

Araştırmanın veri kaynağını; Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2018) yer alan 4., 5., 6. ve 7. sınıf kazanımlarının ve ilgili dersin kitaplarında yer alan değerlendirme soruları oluşturmaktadır. Bu kaynaklara ilişkin veriler şu şekildedir;

Tablo 2.1: 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Kazanımlarına Ait Bilgiler

Sınıflar	4. Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf
	Kazanım Sayısı	Kazanım Sayısı	Kazanım Sayısı	Kazanım Sayısı
Öğrenme Alanı				
Birey ve Toplum	5	4	5	4
Kültür ve Miras	4	5	5	5
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	6	5	4	4
Bilim, Teknoloji ve Toplum	5	5	4	4
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	5	6	6	6
Etkin Vatandaşlık	4	4	6	4
Küresel Bağlantılar	4	4	4	4
Toplam	33	33	34	31

Tablo 2.1.' de 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programına ait bilgiler verilmiştir. Tablodan da anlaşıldığı üzere çalışmanın kaynaklarından birini 4., 5., 6. ve 7. Sınıf düzeylerindeki toplam 131 kazanım oluşturmaktadır. Çalışmanın bir diğer kaynağı olan Sosyal Bilgiler ders kitaplarına ait bilgilerde Tablo 2.2.' de verilmiştir.

Tablo 2.2: İncelenen Sosyal Bilgiler Ders Kitapları

Doküman Adı	Baskı Yılı	Yayın Evi
4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı	2023	Ferman Yayıncılık
5. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı	2021	MEB Yayıncılık
6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı	2020	Anadol Yayıncılık
7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı	2019	Ekoyay Yayıncılık

Araştırmanın çalışma grubunu; Erzincan il merkezinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı devlet okullarında görev yapmakta olan 4 kadın ve 8 erkek olmak üzere toplam 12 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılar gönüllülük esasına bağlı olarak araştırma grubuna dahil edilmiştir. Çalışma grubu belirlenirken amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Tablo 2.3: Çalışma Grubunun Özellikleri

Kod	Cinsiyet	Mezuniyet Yılı	Kıdem	Sınıfların Mevcudu
Ö1	Erkek	2007	16- 20	21- 30
Ö2	Kadın	2006	11- 15	21- 30
Ö3	Erkek	2007	11- 15	21- 30
Ö4	Erkek	2006	16- 20	10- 20
Ö5	Erkek	2002	21+	21- 30
Ö6	Kadın	2014	6- 10	21- 30
Ö7	Erkek	2008	11- 15	21- 30
Ö8	Kadın	2004	16- 20	21- 30
Ö9	Erkek	2001	21+	21- 30
Ö10	Erkek	2009	6- 10	21- 30
Ö11	Erkek	2008	16- 20	21- 30
Ö12	Kadın	2001	21+	21- 30

2.3. Veri Toplama Araçları ve Veri Toplama Süreci

Araştırmada, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2018) yer alan 4., 5., 6. Ve 7. sınıf kazanımlarının ve ilgili dersin kitaplarında yer alan değerlendirme sorularının analizi SOLO taksonomisi basamakları dikkate alınarak yapılmıştır. Tüm bunlara ek olarak SOLO taksonomisinin basamakları doğrultusunda kazanımlar, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri alınarak karşılaştırılmıştır. Bahsedildiği üzere araştırmada 2 farklı doküman incelenmiştir. Bunlardan ilki SBDÖP (MEB, 2018), ikincisi ise 2023-2024 eğitim öğretim yılında ortaokullarda okutulan Sosyal Bilgiler 4. sınıf (Ferman Yayıncılık, Ayantaş, 2023), 5 (MEB Yayıncılık, Evirgen ve diğ., 2021), 6 (Anadol Yayıncılık, Şahin, 2020) ve 7. sınıf (Ekoyay Yayıncılık, Azer, 2019) ders kitaplarıdır. Araştırmada veri toplama aracı olarak hem doküman incelemesi hem de yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. “Doküman inceleme yöntemi, araştırmanın veri setini oluşturan birincil veya ikincil kaynak olarak nitelendirilen çeşitli dokümanların elde edilmesi, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analizi olarak tanımlanabilir” (Özkan, 2019). Yarı yapılandırılmış görüşme formu ise; standartlığı, esnekliği, yazmaya ve doldurmaya yönelik testler ile anketlerdeki sınırlılığı yok etmesi ve belirli bir konuda derinlemesine bilgi toplamaya olanak sağlaması nedeniyle sıklıkla tercih edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanmasında ilk olarak alan yazın incelenerek taslak görüşme formu oluşturulmuştur. Daha sonra hazırlanan taslak Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalında görev yapan üç öğretim üyesine sunularak uzman görüşü alınmıştır. Uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda görüşme formu gözden geçirilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılarak görüşme sorularına son şekli verilmiştir.

Yapılan tüm çalışmalar sonucunda görüşme formunda 7 soru yer almıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formlarının tercih edilme nedeni ise, gerektiğinde katılımcıdan derinlemesine bilgi alınabilecek olmasıdır. Görüşmeler baştan sona kadar ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış ve her bir katılımcı ile yapılan görüşme ayrı bir ses dosyası olarak kaydedilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada doküman incelemesi ile Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda (MEB, 2018) yer alan 4., 5., 6. Ve 7. sınıf kazanımları ve ilgili dersin kitaplarında yer alan değerlendirme soruları betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Dokümanların yorumlanmasının zor olması ve bazı durumlarda araştırmacılar tarafından farklı şekillerde anlaşılması doküman analizi yönteminin en önemli sınırlılıklarından birisidir (Dede, 2013). Bu sınırlılığı en aza indirebilmek ve araştırmacılar arasında SOLO taksonomisinin basamaklarına yönelik ortak bir kanıya varmak amacıyla belirlenen kazanımların ve ünite değerlendirme sorularının alandaki uzmanlarla birlikte kodlanmıştır. Kodlamalar yapıldıktan sonra araştırmacılar arasındaki uzlaşmayı belirlemek için görüş birliği (görüş birliği + görüş ayrılığı) formülü ile basit uyum yüzdesi hesaplanmıştır.

Yapılandırılmış görüşme formları ile elde edilen veriler ise içerik analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Bu bağlamda “içerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 227). Yapılandırılmış görüşme verilerinin analizinin ilk aşamasında katılımcıların görüşlerine ilişkin bütüncül bir bakış açısı elde etmek ve elde edilen verilerin bütünlüğünü korumak amacıyla görüşme ses kayıtları baştan sona kadar dinlenmiştir. Daha sonra her bir kayıt aralıksız dinlenerek sistematik bir şekilde kodlanmıştır. Kodlama sırasında analiz birimi olarak kelime öbekleri ve cümleler kullanılmıştır. Kodlama yaparken cümlelerdeki gizli anlamların açığa çıkarmaya özen gösterilmiş ve katılımcıların kullandıkları kelimeleri daha iyi ifade eden kavramlara yer verilmiştir. Kodlar ve kodlar arasındaki ilişkiler not edilmiş ve süreç her iki görüşme kaydının transkripti için uygulanmıştır. Tüm görüşmenin kodlanması tamamlandıktan sonra kodlar karşılaştırılıp, bazı kodlar yeniden adlandırılmıştır. Kodlar arasındaki

benzerlik ve farklılıklar baz alınarak kategorilerle temalar oluşturulmuştur. Veri analizinin sonucunda elde edilen bulguların katılımcıların görüşlerine dayandığını ispatlamak amacıyla, araştırmanın bulgular bölümünde görüşme kayıtlarından doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Doğrudan alıntılar, daha açık ve anlaşılır ifadeler kullanan öğretmenlerden seçilmiştir.

2.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada geçerlik ve güvenirliliği sağlamak için sırasıyla aşağıda verilen adımlar atılmıştır.

- Araştırmanın amacı ve alt problemleri açık ve anlaşılabilir şekilde sunulmuştur.
- Araştırma kapsamında incelenecek olan kaynaklar ve çalışma grubu detaylı olarak ortaya konmuştur. Ayrıca çalışma grubu ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşme ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir.
- Literatür taraması yapılırken yurt içi ve yurt dışı kaynaklar geçerlik ve güvenirliliği sağlamak için detaylı bir şekilde taranmıştır.
- İncelenen kaynaklar dahilinde elde edilen verilere ile ilgili tablolar hazırlanmıştır. Ayrıca yarı yapılandırılmış görüşme ile elde edilen verilerden ise kodlar ve kategoriler oluşturulmuştur.
- Geçerlik ve güvenirliliği sağlamak için Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan kazanımların ve Sosyal Bilgiler ders kitapları içerisinde yer alan ünite değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisine göre sınıflandırılması esnasında uzman görüşüne başvurulmuştur.
- Tutarlılığı sağlamak için hazırlanan tablolar, kod ve kategoriler bazından tez danışmanı ile tekrar kontrol edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgular araştırmanın alt problemleri dikkate alınarak sunulmuştur. Sırasıyla; Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan kazanımlar ile ders kitaplarında yer alan ünite değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisinde hangi basamaklara karşılık geldiği incelenmiş ve son olarak öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda tablolar hazırlanmış ve sunulmuştur.

3.1. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Kazanımlarının ve Ünite Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisine Göre Sınıflandırılması

Sosyal Bilgiler 4. Sınıf öğretim programında yer alan “Birey ve Toplum”, “Kültür ve Miras”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim”, “Etkin Vatandaşlık” ve “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanlarının ve Ferman Yayıncılık ders kitabında yer alan “Farklıyız, Arkadaşız”, “Geçmişte Biz”, “Sosyal ve Doğal Çevremiz”, “Zaman İçinde Teknoloji”, “Ekonomik Faaliyetler”, “Ben Bir Vatandaşım” ve “Dünya Ailesi” ünitelerine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması tablolar halinde sunulmuştur. 4. Sınıfa ait kazanımlar eğer kazanıma karşılık gelen ünite değerlendirme sorusunun SOLO Taksonomisi düzeyini karşılıyorsa etkinlik tipinin yanında (+) işaretiyle karşılamıyorsa da (-) işaretiyle gösterilmiştir. Ayrıca bir soru başlığı altında yer alan tüm sorular tek tek değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo 3.1: 2018 Sosyal Bilgiler Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

SOLO Taksonomisi Basamağı	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.	Toplam
Sınıf Düzeyi					
4. Sınıf	6	8	12	7	33
5. Sınıf	12	3	11	7	33
6. Sınıf	6	5	18	5	34
7. Sınıf	9	1	14	7	31
Toplam	33	17	55	26	131

2018 sosyal bilgiler kazanımlarının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.1.' de verilmiştir. Elde edilen verilere bakıldığında 4. sınıfta bulunan 33 kazanımdan 6 tanesinin tek boyutlu yapıda, 8 tanesinin çok boyutlu yapıda, 12 tanesinin ilişkisel yapıda ve 7 tanesinin de soyutlanmış yapıda olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. 5. sınıfta bulunan 33 kazanımdan 12 tanesinin tek boyutlu yapıda, 3 tanesinin çok boyutlu yapıda, 11 tanesinin ilişkisel yapıda ve 7 tanesinin de soyutlanmış yapıda olduğu belirlenmiştir. 6. sınıfta bulunan 34 kazanımdan 6 tanesinin tek boyutlu yapıda, 5 tanesinin çok boyutlu yapıda, 18 tanesinin ilişkisel yapıda ve 5 tanesinin de soyutlanmış yapıda olduğu görülmektedir. Son olarak 7. sınıfta bulunan 31 kazanımdan 9 tanesinin tek boyutlu yapıda, 1 tanesinin çok boyutlu yapıda, 14 tanesinin ilişkisel yapıda ve 7 tanesinin de soyutlanmış yapıda olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda en fazla ilişkisel yapı basamağında kazanımların olduğu, en az da çok boyutlu yapı basamağında kazanımların olduğu tespit edilmiştir. Tek boyutlu yapı en çok 5. sınıf düzeyinde, çok boyutlu yapı 4. sınıf düzeyinde, ilişkisel yapı 6. sınıf seviyesinde ve soyutlanmış yapı ise 7. sınıf seviyesinde daha fazla yer almaktadır.

Tablo 3.2: 4. sınıf “Birey ve Toplum” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 4.1.1. Resmî kimlik belgesini inceleyerek kişisel kimliğine ilişkin çıkarımlarda bulunur.				X	
SB. 4. 1. 2. Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar.			X		
SB. 4. 1. 3. Bireysel ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini tanır.		X			
SB. 4. 1. 4. Kendisini farklı özelliklere sahip diğer bireylerin yerine koyar.				X	
SB. 4. 1. 5. Diğer bireylerin farklı özelliklerini saygı ile karşılar.					X

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 4. sınıf “Birey ve Toplum” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.2.’ de verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 4.1.3. kazanımının tek boyutlu yapıda, SB 4.1.2. kazanımının çok boyutlu yapıda, SB. 4.1.1 ve SB. 4.1.4. kazanımlarının ilişkisel yapı basamağında, SB. 4.1.5. kazanımının ise soyutlanmış yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.3: 4. sınıf “Farklıyız, Arkadaşız” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 4.1.1.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-)	7
SB. 4.1.2.	Çok Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (-) Çoktan seçmeli (+) Doğru- yanlış (+)	3
SB. 4.1.3.	Tek Boyutlu Yapı	Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+)	4
SB. 4.1.4.	Çok Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (-) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+)	3
SB. 4.1.5.	Soyutlanmış Yapı	Doğru- yanlış (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+)	4

4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Farklıyız, Arkadaşız” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.3.’ de verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; ilişkisel yapı basamağında olan SB. 4.1.1. kazanımı 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma ve 4 çoktan

seçmeli soru olmak üzere toplam 7 tanedir. 7 sorunun hiçbirisi kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 4.1.2. 1 doğru- yanlış ve 2 çoktan seçmeli soru olmak üzere 3 tanedir. 2 çoktan seçmeli sorusu kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 4.1.3. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma ve 2 çoktan seçmeli soru olmak üzere 4 tanedir. 4 sorunun tümü kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 4.1.4. 1 doğru- yanlış, 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 3 tanedir. 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 2 tane soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Ayrıca bu kazanımla alakalı bir tanede soyutlanmış yapı basamağında soru yer almaktadır. Son olarak soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 4.1.5. 1 doğru- yanlış, 2 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 4 tanedir. 4 sorunun sadece bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Ünite değerlendirme soruları arasında yer alan zihin haritası etkinliği ise “Farklıyız, Arkadaşız” ünitesinde yer alan tüm kazanımlara hitap etmektedir.

Tablo 3.4: 4. Sınıf “Kültür ve Miras” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

SOLO Taksonomisi Basamakları					
Kazanımlar	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.	
SB. 4. 2. 1. Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelerden yararlanarak aile tarihi çalışması yapar.				X	
SB. 4. 2. 2. Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir.		X			
SB. 4. 2. 3. Geleneksel çocuk oyunlarını değişim ve süreklilik açısından günümüzdeki oyunlarla karşılaştırır.			X		
SB. 4. 2. 4. Millî Mücadele kahramanlarının hayatlarından hareketle Millî Mücadele’nin önemini kavrar.	X				

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 4. Sınıf “Kültür ve Miras” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.4.’ te verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 4.2.4. kazanımı tek boyutlu yapıda, SB. 4.2.2. kazanımlarının çok boyutlu yapıda, SB. 4.2.3. kazanımının ilişkisel yapıda ve SB. 4.2.1. kazanımının ise soyutlanmış yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.5: 4. Sınıf “Geçmişte Biz” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 4.2.1.	Soyutlanmış Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (-)	6
SB. 4.2.2.	Çok Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+)	5
SB. 4.2.3.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+)	7
SB. 4.2.4.	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+) Harita etkinliği (+)	9

4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Geçmişte Biz” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.5.’ te verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 4.2.1. kazanımı 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 3 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere toplam 6 tanedir. 6 sorudan hiçbir soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 4.2.2. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma ve 3 çoktan seçmeli soru olmak üzere 5 tanedir. 5 sorudan sadece 1 doğru- yanlış sorusu kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 4.2.3. 2 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 3 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 7 tanedir. 7 sorudan 2 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Son olarak tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 4.2.4. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 5 çoktan seçmeli, 1 kısa cevaplı ve 1 harita etkinliği olmak üzere 9 tanedir. 9 sorunun tamamı da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Ünite değerlendirme soruları arasında yer alan zihin haritası etkinliği “Geçmişte Biz” ünitesinde yer alan tüm kazanımlara hitap etmektedir.

Tablo 3.6: 4. Sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 4. 3. 1. Çevresindeki herhangi bir yerin konumu ile ilgili çıkarımlarda bulunur.				X	
SB. 4. 3. 2. Günlük yaşamında kullandığı mekânların krokisini çizer.			X		
SB. 4. 3. 3. Yaşadığı çevredeki doğal ve beşerî unsurları ayırt eder.			X		
SB. 4. 3. 4. Çevresinde meydana gelen hava olaylarını gözlemleyerek bulgularını resimli grafiklere aktarır.				X	
SB. 4. 3. 5. Yaşadığı yer ve çevresindeki yer şekilleri ve nüfus özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.				X	
SB. 4. 3. 6. Doğal afetlere yönelik gerekli hazırlıkları yapar.					X

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 4. sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 4.6.’ da verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 4.3.2. kazanımının çok boyutlu yapıda, SB 4.3.3. kazanımının çok boyutlu yapıda, SB. 4.3.1, SB. 4.3.5. ve SB. 4.3.4. kazanımlarının ilişkisel yapı basamağında, SB. 4.3.6. kazanımının ise soyutlanmış yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.7: 4. Sınıf “Sosyal ve Doğal Çevremiz” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 4.3.1.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-)	4
SB. 4.3.2.	Çok Boyutlu Yapı	Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (+1, -1) Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (+)	3
SB. 4.3.3.	Çok Boyutlu Yapı	Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+) Balık kılıcı (+)	6
SB. 4.3.4.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Çoktan seçmeli (-)	4
SB. 4.3.5.	İlişkisel Yapı	-	-
SB. 4.3.6.	Soyutlanmış Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (-)	5

4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Sosyal ve Doğal Çevremiz” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.7.’ de verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; ilişkisel yapı basamağında olan SB. 4.3.1. kazanımı 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma ve 2 çoktan seçmeli soru olmak üzere toplam 4 tanedir. 4 sorunun tamamı da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır Çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 4.3.2. 1 boşluk doldurma ve 2 çoktan seçmeli soru olmak üzere 3 tanedir. 3 sorudan sadece bir çoktan seçmeli soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 4.3.3. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 2 çoktan seçmeli, 1 kısa cevaplı ve 1 balık kılçığı etkinliği olmak üzere 6 tanedir. 6 sorunun tümü de kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 4.3.4. 1 doğru- yanlış ve 3 çoktan seçmeli soru olmak üzere 4 tanedir. 4 sorunun tümü de kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 4.3.5. kazanımına ait hiçbir değerlendirme sorusuna rastlanılmamıştır. Son olarak soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 4.3.6. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 2 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 5 tanedir. 5 sorunun tamamı da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır.

Tablo 3.8: 4. Sınıf “Bilim, Teknoloji ve Toplum” Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 4. 4. 1. Çevresindeki teknolojik ürünleri, kullanım alanlarına göre sınıflandırır.			X		
SB. 4. 4. 2. Teknolojik ürünlerin geçmişteki ve bugünkü kullanımlarını karşılaştırır.				X	
SB. 4. 4. 3. Kullandığı teknolojik ürünlerin mucitlerini ve bu ürünlerin zaman içerisindeki gelişimini araştırır			X		
SB. 4. 4. 4. Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlamaya yönelik fikirler geliştirir.					X
SB. 4. 4. 5. Teknolojik ürünleri kendisine, başkalarına ve doğaya zarar vermeden kullanır.				X	

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 4. Sınıf “Bilim, Teknoloji ve Toplum” kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.8.’ de verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Elde edilen verilere göre SB 4.4.1. ve SB. 4.4.3. kazanımlarının çok boyutlu yapıda, SB. 4.4.2. ve SB. 4.4.5. kazanımlarının ilişkisel yapı basamağında, SB. 4.4.4. kazanımının ise soyutlanmış yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.9: 4. Sınıf “Zaman İçinde Teknoloji” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 4.4.1.	Çok Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+) Bulmaca (-)	9
SB. 4.4.2.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-)	4
SB. 4.4.3.	Çok Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (-) Kısa cevaplı (+) Çoktan seçmeli (-)	3
SB. 4.4.4.	Soyutlanmış Yapı	Kısa cevaplı (-) Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-)	4
SB. 4.4.5.	İlişkisel Yapı	Kısa cevaplı (-)	5

4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Zaman İçinde Teknoloji” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.9.’ da verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 4.4.1. kazanımı 2 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 4 çoktan seçmeli, 1 kısa cevaplı ve 1 bulmaca olmak üzere toplam 9 tanedir. 9 sorudan sadece bulmaca etkinliği kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 4.4.2. 1 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma ve 1 çoktan seçmeli soru olmak üzere 4 tanedir. 4 sorudan hiçbirini kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 4.4.3. 1 doğru- yanlış ve 2 kısa cevaplı soru olmak üzere 3 tanedir. 3 sorudan sadece bir doğru- yanlış sorusu kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 4.4.4. 3 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 4 tanedir. 4 sorudan hiçbirini kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Son olarak ilişkisel yapı basamağında olan SB. 4.4.5. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 2 çoktan seçmeli ve 1

kısa cevaplı soru olmak üzere 5 tanedir. 5 sorunun tamamı da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Ünite değerlendirme soruları arasında yer alan zihin haritası etkinliği “Zaman İçinde Teknoloji” ünitesinde yer alan tüm kazanımlara hitap etmektedir.

Tablo 3.10: 4. Sınıf “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları			
	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 4. 5. 1. İstek ve ihtiyaçlarını ayırt ederek ikisi arasında bilinçli seçimler yapar.		X		
SB. 4. 5. 2. Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanır.	X			
SB. 4. 5. 3. Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler.			X	
SB. 4. 5. 4. Kendine ait örnek bir bütçe oluşturur.				X
SB. 4. 5. 5 Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır.			X	

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 4. sınıf “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.10.’ da verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 4.5.2. kazanımının tek boyutlu yapıda, SB 4.5.1. kazanımının çok boyutlu yapıda, SB. 4.5.3. ve SB. 4.5.5. kazanımlarının ilişkisel yapı basamağında, SB. 4.5.4. kazanımının ise soyutlanmış yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.11: 4. Sınıf “Ekonomik Faaliyetler” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 4.5.1.	Çok Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (-)	4
SB. 4.5.2.	Tek Boyutlu Yapı	Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (-) Eşleştirme (+)	4
SB. 4.5.3.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (-)	7
SB. 4.5.4.	Soyutlanmış Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-)	2
SB. 4.5.5.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (-)	7

4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Ekonomik Faaliyetler” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.11.’ de verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 4.5.1. kazanımı 2 doğru- yanlış, 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere toplam 4 tanedir. 4 sorudan sadece 2 doğru- yanlış sorusu da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 4.5.2. 1 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli, 1 kısa cevaplı ve 1 eşleştirme etkinliği olmak üzere 4 tanedir. 4 sorudan sadece bir kısa cevaplı soru da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. 5 sorunun tamamı da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 4.5.3. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 2 çoktan seçmeli ve 3 kısa cevaplı soru olmak üzere 6 tanedir. 6 sorunun tamamı da da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 4.5.4. 1 doğru- yanlış ve 1 boşluk doldurma soru olmak üzere 2 tanedir. 2 sorunun tümü de da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Son olarak ilişkisel yapı basamağında olan SB. 4.5.5. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 3 çoktan seçmeli ve 2 kısa cevaplı soru olmak üzere 7 tanedir. 7

orunun hiçbirisi da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Ünite değerlendirme soruları arasında yer alan zihin haritası etkinliği “Ekonomik Faaliyetler” ünitesinde yer alan tüm kazanımlara hitap etmektedir.

Tablo 3.12: 4. Sınıf “Etkin Vatandaşlık” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 4. 6. 1. Çocuk olarak sahip olduğu haklara örnekler verir.		X			
SB. 4. 6. 2. Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin sorumluluğunu alır.					X
SB. 4. 6. 3. Okul yaşamında gerekli gördüğü eğitsel sosyal etkinlikleri önerir.			X		
SB. 4. 6. 4. Ülkesinin bağımsızlığı ile bireysel özgürlüğü arasındaki ilişkiyi açıklar.				X	

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 4. sınıf “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.12.’ de verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 4.6.1. kazanımının tek boyutlu yapıda, SB. 4.6.3. kazanımlarının çok boyutlu yapıda ve SB. 4.6.4. kazanımının ilişkisel yapı basamağında, SB. 4.6.2. kazanımının ise soyutlanmış yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.13: 4. Sınıf “Ben Bir Vatandaşım” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 4.6.1.	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (+2, -1) Kısa cevaplı (-)	7
SB. 4.6.2.	Soyutlanmış Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-)	5
SB. 4.6.3.	Çok Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-)	4
SB. 4.6.4.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+2, -1)	6

4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Ben Bir Vatandaşım” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve

değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.13.’ te verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 4.6.1. kazanımı 2 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 3 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere toplam 7 tanedir. 7 sorudan sadece 2 çoktan seçmeli soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 4.6.2. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma ve 3 çoktan seçmeli soru olmak üzere 5 tanedir. 5 sorudan hiçbirisi kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 4.6.3. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma ve 2 çoktan seçmeli soru olmak üzere 4 tanedir. 4 sorunun tamamı da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Son olarak ilişkisel yapı basamağında olan SB. 4.6.4. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 3 kısa cevaplı soru olmak üzere 6 tanedir. 6 sorudan sadece 2 kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Ünite değerlendirme soruları arasında yer alan tutum ölçeği “Ben Bir Vatandaşım” ünitesinde yer alan tüm kazanımları içeren sorulardan oluşmaktadır.

Tablo 3.14: 4. Sınıf “Küresel Bağlantılar” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 4. 7. 1. Dünya üzerindeki çeşitli ülkeleri tanıtır.		X			
SB. 4. 7. 2. Türkiye’nin komşuları ve diğer Türk Cumhuriyetleri ile olan ilişkilerini kavrar.		X			
SB. 4. 7. 3. Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır.				X	
SB. 4. 7. 4. Farklı kültürlerle saygı gösterir					X

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 4. sınıf “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.14.’ te verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 4.7.1. kazanımının tek boyutlu yapıda, SB. 4.7.2. kazanımının tek boyutlu yapıda, SB. 4.7.3. kazanımının ilişkisel yapı basamağında, SB. 4.7.4. kazanımının ise soyutlanmış yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.15: 4. Sınıf “Dünya Ailesi” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 4.7.1.	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+)	3
SB. 4.7.2.	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+) Essay (+)	9
SB. 4.7.3.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Essay (-)	4
SB. 4.7.4.	Soyutlanmış Yapı	Doğru- yanlış (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (-)	3

4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Dünya Ailesi” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.15.’ te verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 4.7.1. kazanımı 1 doğru- yanlış, boşluk doldurma ve 1 çoktan seçmeli soru olmak üzere toplam 3 tanedir. 3 soruda kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 4.7.2. 2 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 3 çoktan seçmeli 2 kısa cevaplı ve 1 essay olmak üzere 9 tanedir. 9 sorunun tamamı da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 4.7.3. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 1 essay olmak üzere 4 tanedir. 4 sorunun hiçbirisi de kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Son olarak soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 4.7.4. 1 doğru- yanlış, 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 3 tanedir. 3 sorunun tamamı da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır.

Tablo 3.16: 4. Sınıf Ünite Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarını Karşılama Durumları

SOLO Taksonomisi Basamağı	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.	Toplam
Karşılama Durumu					
Karşılayan	28	28	5	-	62
Karşılamayan	2	18	50	29	98
Toplam	30	46	55	29	160

4. sınıf ünite değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarını karşılama durumları tablo 3.16.' da verilmiştir. Elde edilen verilere göre baktığımızda 4. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan 160 sorudan 62 sorunun kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılarken 98 tane sorunun ise kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamadığı ortaya çıkmıştır. Detaylı bakacak olursak tek boyutlu yapıda 28, çok boyutlu yapıda 28 ve ilişkisel yapıda 5 ünite değerlendirme sorusunun kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşıladığı görülmektedir. Fakat tek boyutlu yapıda 2, çok boyutlu yapıda 18, ilişkisel yapıda 50 ve soyutlanmış yapıda 29 tane sorunun kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamadığı sonucuna varılmıştır. Fakat soyutlanmış yapı basamağında olmayan kazanıma ait 1 tane kısa cevaplı sorunun soyutlanmış yapı basamağında olduğu tespit edilmiştir.

4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan 160 ünite değerlendirme sorusundan kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılayan tek boyutlu yapı, çok boyutlu yapı ve ilişkisel yapı basamağındaki sorularla ilgili birer örnek aşağıda sunulmuştur. Kazanımı karşılayan soyutlanmış yapı basamağında soru bulunmadığı için örnek sunulamamıştır.

Şekil 3.1: Tek Yönlü Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu

7. Kaynakların ürünlerin emeğin ve zamanın boş yere harcanmasıdır.

Yukarıda tanımı verilen kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A) Üretim

B) Tüketim

C) İsraf

D) İstek

Şekil 3.2: Çok Yönlü Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu

6.

I

II

III

IV

Defne, Sosyal Bilgiler Dersi için "Benim Hikâyem" adlı bir ödev hazırlamıştır. Ödevini hayatındaki 4 önemli olaya ilişkin fotoğraflardan oluşturmuş ve bunları kronolojik olarak sıralamıştır. Ancak sınıfına giderken ödevini yere düşürmüş ve başlıkların sırası karışmıştır.

Defne'nin ödevinin kronolojik olarak doğru sıralaması aşağıdakilerden hangisi olmalıdır?

A) I-II-III-IV

B) II-III-IV-I

C) III-II-I-IV

D) IV-III-II-I

Şekil 3.3: İlişkisel Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu

2. Meclisimizin, ulusal egemenlik ve millî birliğimiz için önemini kısaca yazınız.

3.2. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Kazanımlarının ve Ünite Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisine Göre Sınıflandırılması

Sosyal Bilgiler 5. Sınıf öğretim programında yer alan “Birey ve Toplum”, “Kültür ve Miras”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim”, “Etkin Vatandaşlık” ve “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanlarının ve MEB Yayıncılık ders kitabında yer alan “Toplum İçinde Ben”, “Ülkem, Kültürüm ve Tarihim”, “Yaşadığımız Yer”, “Teknoloji ve Yaşam”, “Üretimden Tüketime”, “Toplum İçin Çalışanlar” ve “Küresel Etkileşim” ünitelerine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması tablolar halinde sunulmuştur. 5. Sınıfa ait kazanımlar eğer kazanıma karşılık gelen ünite değerlendirme sorusunun SOLO Taksonomisi düzeyini karşılıyorsa etkinlik tipinin yanında (+) işaretiyle karşılamıyorsa da (-) işaretiyle gösterilmiştir. Ayrıca bir soru başlığı altında yer alan tüm sorular tek tek değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo 3.17: 5. Sınıf “Birey ve Toplum” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 5. 1. 1. Sosyal Bilgiler dersinin, Türkiye Cumhuriyeti’nin etkin bir vatandaşı olarak kendi gelişimine katkısını fark eder.		X			
SB. 5. 1. 2. Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar.			X		
SB. 5. 1. 3. Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır.					X
SB. 5. 1. 4. Çocuk olarak haklarından yararlanmaya ve bu hakların ihlal edildiği durumlara örnekler verir.		X			

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 5. sınıf “Birey ve Toplum” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.17.’ de verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 5.1.1. ve SB. 5.1.4. kazanımlarının tek boyutlu yapıda, SB 5.1.2. kazanımının çok basamaklı yapıda, SB. 5.1.3. kazanımının soyutlanmış yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.18: 5. Sınıf “Toplum İçinde Ben” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 5.1.1	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+)	3
SB. 5.1.2.	Çok Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (-) Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-)	4
SB. 5.1.3	Soyutlanmış Yapı	Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (-) Eşleştirme (-)	12
SB. 5.1.4	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+)	6

5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Toplum İçinde Ben” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.18.’ te verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; tek boyutlu yapı

basamağında olan SB. 5.1.1. kazanımı 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma ve 1 çoktan seçmeli soru olmak üzere toplam 3 tanedir. 3 sorunun tamamı da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 5.1.2. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 4 tanedir. 4 sorudan bir doğru- yanlış ve 1 kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 5.1.3. 3 doğru- yanlış, 3 boşluk doldurma, 3 çoktan seçmeli, 2 kısa cevaplı ve 1 eşleştirme etkinliği olmak üzere 12 tanedir. 12 sorunun hiçbirisi de kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Son olarak tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 5.1.4. 3 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 6 tanedir. 6 sorunun tamamı da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır.

Tablo 3.19: 5. Sınıf “Kültür ve Miras” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 5. 2. 1. Somut kalıntılarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.		X			
SB. 5. 2. 2. Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır.		X			
SB. 5. 2. 3. Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler.				X	
SB. 5. 2. 4. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder.				X	
SB. 5. 2. 5. Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihî gelişimini değerlendirir.					X

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 5. sınıf “Kültür ve Miras” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.19.’ da verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 5.2.1. ve SB 5.2.2. kazanımlarının tek boyutlu yapıda, SB 5.2.3. ve SB 5.2.4. kazanımlarının ilişkisel yapı basamağında, SB 5.2.5. kazanımının soyutlanmış yapı basamağında olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 3.20: 5. Sınıf “Ülkem, Kültürüm ve Tarihim” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 5.2.1.	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+)	10
SB. 5.2.2.	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+) Eşleştirme (+)	7
SB. 5.2.3.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Kısa cevaplı (+)	4
SB. 5.2.4.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+)	4
SB. 5.2.5.	Soyutlanmış Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Kısa cevaplı (-)	3

5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Ülkem, Kültürüm ve Tarihim” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.20.’ de verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 5.2.1. kazanımı 4 doğru- yanlış, 3 boşluk doldurma, 2 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere toplam 10 tanedir. 10 sorunun tamamı da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 5.2.2. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 3 çoktan seçmeli, 1 kısa cevaplı ve 1 eşleştirme etkinliği olmak üzere 7 tanedir. 7 sorunun tamamı da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 5.2.3. 2 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 4 tanedir. 4 sorudan sadece bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 5.2.4. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 4 tanedir. 4 sorudan sadece bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Son olarak soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 5.2.5. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 3 tanedir.

3 sorudan hiçbirini kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır.

Tablo 3.21: 5. Sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 5.3.1. Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.			X		
SB. 5.3.2. Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.				X	
SB. 5.3.3. Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.		X			
SB. 5.3.4. Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.				X	
SB. 5.3.5. Afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.		X			

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 5. sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.21. de verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 5.3.3. ve SB. 5.3.5. kazanımlarının tek boyutlu basamakta, SB. 5.3.1. kazanımının çok boyutlu yapı basamağında olduğu, son olarak SB. 5.3.2. ve SB. 5.3.4. kazanımlarının ilişkisel yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.22: 5. Sınıf “Yaşadığımız Yer” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 5.3.1.	Çok Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+)	12
SB. 5.3.2.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (-)	7
SB. 5.3.3.	Tek Boyutlu Yapı	Çoktan seçmeli (+)	1
SB. 5.3.4.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Çoktan seçmeli (-)	4
SB. 5.3.5.	Tek Boyutlu Yapı	Kısa cevaplı (+) -	-

5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Yaşadığımız Yer” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.22.’ de verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 5.3.1. kazanımı 2 doğru- yanlış, 6 boşluk doldurma, 3 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere toplam 12 tanedir. 12 sorudan sadece üç çoktan seçmeli ve bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 5.3.2. 2 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 2 kısa cevaplı soru olmak üzere 7 tanedir. 7 sorunun hiçbirisi kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 5.3.3. 1 çoktan seçmeli soru olmak üzere 1 tanedir. 1 soruda kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 5.3.4. 1 doğru- yanlış, 2 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 4 tanedir. 4 sorudan sadece bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 5.3.5. kazanımına ait hiçbir değerlendirme sorusuna rastlanılmamıştır.

Tablo 3.23: 5. Sınıf “Bilim, Teknoloji ve Toplum” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları				
	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.	
SB. 5. 4. 1. Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır.			X		
SB. 5. 4. 2. Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular.			X		
SB. 5. 4. 3. Sanal ortamı kullanırken güvenlik kurallarına uyar.				X	
SB. 5. 4. 4. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler.		X			
SB. 5. 4. 5. Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.				X	

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 5. sınıf “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.23’ te verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB 5.4.4. kazanımının çok boyutlu yapı basamağında, SB. 5.4.1. ve SB 5.4.2. kazanımlarının ilişkisel yapı basamağında, SB. 5.4.3. ve SB 5.4.5. kazanımlarının soyutlanmış yapı basamağında olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 3.24: 5. Sınıf “Teknoloji ve Yaşam” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 5.4.1.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Kısa cevaplı (+)	3
SB. 5.4.2.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-)	5
SB. 5.4.3.	Soyutlanmış Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+)	7
SB. 5.4.4.	Çok Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+) Eşleştirme (+)	8
SB. 5.4.5.	Soyutlanmış Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (-)	5

5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Teknoloji ve Yaşam” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.24’ te verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; ilişkisel yapı basamağında olan SB. 5.4.1. kazanımı 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere toplam 3 tanedir. 3 sorudan sadece bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 5.4.2. 1 doğru- yanlış, 3 boşluk doldurma ve 1 çoktan seçmeli soru olmak üzere 5 tanedir. 5 sorunun tamamı da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 5.4.3. 3 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 2 kısa cevaplı soru olmak üzere 7 tanedir. 7 sorudan sadece iki kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 5.4.4. 2 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli, 2 kısa cevaplı ve 1 eşleştirme etkinliği olmak üzere 8 tanedir. 8 sorudan iki doğru- yanlış sorusu kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Son olarak soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 5.4.5. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 2 kısa cevaplı soru olmak üzere 5

tanedir. 5 sorunun hiçbirisi de kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır.

Tablo 3.25: 5. Sınıf “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 5.5.1. Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.				X	
SB. 5. 5. 2. Yaşadığı yer ve çevresindeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanır.		X			
SB. 5.5.3. Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin, insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder.				X	
SB. 5. 5. 4. Temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder.				X	
SB. 5.5.5. İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir					X
SB. 5.5.6. Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır					X

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 5. sınıf “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.25.’ te verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 5.5.2. kazanımının tek boyutlu yapı basamağında, SB. 5.5.1., SB 5.5.3. ve SB 5.5.4. kazanımlarının ilişkisel yapı basamağında, son olarak SB 5.5.5. SB. 5.5.6. kazanımlarının soyutlanmış yapı basamağında olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 3.26: 5. Sınıf “Üretimden Tüketime” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 5.5.1.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Çoktan seçmeli (-)	2
SB. 5.5.2.	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+)	8
SB. 5.5.3.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Çoktan seçmeli (-)	4
SB. 5.5.4.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Çoktan seçmeli (-)	4
SB. 5.5.5.	Soyutlanmış Yapı	Kısa cevaplı (-) Doğru- yanlış (-)	1
SB. 5.5.6.	Soyutlanmış Yapı	Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (-)	4

5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Üretimden Tüketime” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.26.’ da verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; ilişkisel yapı basamağında olan SB. 5.5.1. kazanımı 1 doğru- yanlış ve 1 çoktan seçmeli soru olmak üzere toplam 2 tanedir. 2 sorunun hiçbir de kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 5.5.2. 1 doğru- yanlış, 6 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli soru olmak üzere 8 tanedir. 8 sorunun tamamı da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 5.5.3. 3 doğru- yanlış ve 1 çoktan seçmeli soru olmak üzere 4 tanedir. 4 sorunun hiçbir de kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 5.5.4. 2 doğru- yanlış ve 2 çoktan seçmeli soru olmak üzere 4 tanedir. 4 sorunun hiçbir de kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 5.5.5. 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 1 tanedir. 1 kısa cevaplı soru da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Son olarak soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 5.5.6. 2 doğru- yanlış, 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 4 tanedir. 4 sorunun hiçbir de kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır.

Tablo 3.27: 5. Sınıf “Etkin Vatandaşlık” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları			
	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 5. 6. 1. Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar ile bu ihtiyaçların karşılanması için hizmet veren kurumları ilişkilendirir.			X	
SB. 5. 6. 2. Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklar.	X			
SB. 5. 6. 3. Temel hakları ve bu hakları kullanmanın önemini açıklar.	X			
SB. 5. 6. 4. Millî egemenlik ve bağımsızlık sembollerimizden Bayrağımıza ve İstiklâl Marşına değer verir.				X

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 5. Sınıf “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.27.’ de verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 5.6.2. ve SB 5.6.3. kazanımlarının tek boyutlu yapıda, SB. 5.6.1. kazanımının ilişkisel yapı basamağında, SB. 5.6.4. kazanımının ise soyutlanmış yapı basamağında olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 3.28: 5. Sınıf “Toplum İçinde Çalışanlar” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 5.6.1.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+1,-2) Kısa cevaplı (-) Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (+)	9
SB. 5.6.2.	Tek Boyutlu Yapı	Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+) Eşleştirme (+) Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (+)	10
SB. 5.6.3.	Tek Boyutlu Yapı	Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+) Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-)	6
SB. 5.6.4.	Soyutlanmış Yapı	Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+)	5

5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Toplum İçinde Çalışanlar” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.28.’ de verilmiştir. Elde

edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; ilişkisel yapı basamağında olan SB. 5.6.1. kazanımı 3 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma, 3 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere toplam 9 tanedir. 9 sorudan sadece iki boşluk doldurma sorusu ve bir çoktan seçmeli soru olmak üzere üç soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 5.6.2. 4 doğru- yanlış, 3 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli, 1 kısa cevaplı ve 1 eşleştirme etkinliği olmak üzere 10 tanedir. 10 sorunun tamamı da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 5.6.3. 2 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 6 tanedir. 6 sorunun tamamı da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Son olarak soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 5.6.4. 1 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 5 tanedir. 5 sorudan sadece bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır.

Tablo 3.29: 5. Sınıf “Küresel Bağlantılar” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 5. 7. 1. Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.		X			
SB. 5. 7. 2. Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır.				X	
SB. 5. 7. 3. Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar.		X			
SB. 5. 7. 4. Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.		X			

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 5. sınıf “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.29.’ da verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 5.7.1., SB 5.7.3. ve SB. 5.7.4. kazanımlarının tek boyutlu yapıda, SB. 5.7.2. kazanımının ilişkisel yapı olduğu görülmüştür.

Tablo 3.30: 5. Sınıf “Küresel Etkileşim” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 5.7.1.	Çok Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Kısa cevaplı (+)	5
SB. 5.7.2.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-)	6
SB. 5.7.3.	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+)	3
SB. 5.7.4.	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-)	5

5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Küresel Etkileşim” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.30.’ da verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 5.7.1. kazanımı 2 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere toplam 5 tanedir. 5 sorudan sadece bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 5.7.2. 2 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma ve 3 çoktan seçmeli soru olmak üzere 6 tanedir. 6 sorunun hiçbirisi de kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 5.7.3. 1 doğru- yanlış, 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 3 tanedir. 3 sorunun tamamı da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Son olarak tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 5.7.4. 1 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma ve 2 çoktan seçmeli soru olmak üzere 5 tanedir. 5 sorudan sadece 1 doğru- yanlış sorusu kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır.

Tablo 3.31: 5. Sınıf Ünite Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarını Karşılama Durumları

SOLO Taksonomisi Basamağı	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.	Toplam
Karşılama Durumu					
Karşılayan	55	13	7	-	75
Karşılamayan	4	16	45	41	106
Toplam	59	29	52	41	181

5. Sınıf ünite değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarını karşılama durumları tablo 3.31.' de verilmiştir. Elde edilen verilere göre baktığımızda 4. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan 181 sorudan 75 sorunun kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılarken 106 tane sorunun ise kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamadığı ortaya çıkmıştır. Detaylı bakacak olursak tek boyutlu yapıda 55, çok boyutlu yapıda 13 ve ilişkisel yapıda 7 sorunun ünite değerlendirme sorusunun kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşıladığı görülmektedir. Fakat tek boyutlu yapıda 4, çok boyutlu yapıda 16, ilişkisel yapıda 45 ve soyutlanmış yapıda 41 tane sorunun kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamadığı sonucuna varılmıştır.

5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan 181 ünite değerlendirme sorusundan kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılayan tek boyutlu yapı, çok boyutlu yapı ve ilişkisel yapı basamağındaki sorularla ilgili birer örnek aşağıda sunulmuştur. Kazanımı karşılayan soyutlanmış yapı basamağında soru bulunmadığı için örnek sunulamamıştır.

Şekil 3.4: Tek Yönlü Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu

() 1. Anadolu'daki en eski yazı örnekleri Babillere aittir.

() 2. Dünya üzerindeki ilk şehirlerden birisi Mezopotamya'daki Çatalhöyük'tür.

Şekil 3.5: Çok Yönlü Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu

C. Aşağıdaki haklar ile ilgili sorumlulukları eşleştiriniz.

HAK

- Okulda eğitim görmek
- Oyun oynamak
- Sağlıklı bir çevrede yaşamak

SORUMLULUK

- Çevreyi kirletmemek
- Okula zamanında gitmek
- Oyuncakları zarar vermeden kullanmak

Şekil 3.6: İlişkisel Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu

3. Ülkemizin çeşitli yerleri ile kendi çevrenizin kültürel özellikleri arasında neden benzerlikler ve farklılıklar vardır?

3.3. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Kazanımlarının ve Ünite Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisine Göre Sınıflandırılması

Sosyal Bilgiler 6. Sınıf öğretim programında yer alan “Birey ve Toplum”, “Kültür ve Miras”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim”, “Etkin Vatandaşlık” ve “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanlarının ve Anadol Yayıncılık ders kitabında yer alan “Biz ve Değerlerimiz”, “Tarihe Yolculuk”, “Yer Yüzünde Yaşam”, “Bilim ve Teknoloji Hayatımızda”, “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim”, “Yönetime Katılıyorum” ve “Uluslar arası İlişkilerimiz” ünitelerine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması tablolar halinde sunulmuştur. 6. sınıfa ait kazanımlar eğer kazanıma karşılık gelen ünite değerlendirme sorusunun SOLO Taksonomisi düzeyini karşılıyorsa etkinlik tipinin yanında (+) işaretiyle karşılamıyorsa da (-) işaretiyle gösterilmiştir. Ayrıca bir soru başlığı altında yer alan tüm sorular tek tek değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo 3.32: 6. Sınıf “Birey ve Toplum” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları				
	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.	
SB. 6. 1. 1. Sosyal rollerin zaman içerisindeki değişimini inceler.		X			
SB. 6. 1. 2. Sosyal, kültürel ve tarihî bağların toplumsal birlikteliğin oluşmasındaki yerini ve rolünü analiz eder.			X		
SB. 6. 1. 3. Toplumda uyum içerisinde yaşayabilmek için farklılıklara yönelik ön yargıları sorgular.			X		
SB. 6. 1. 4. Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır.				X	
SB. 6. 1. 5. Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunur.				X	

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 6. sınıf “Birey ve Toplum” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.32.’ de

verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 6.1.1. kazanımının çok boyutlu yapı basamağında, SB. 6.1.2. ve SB 6.1.3. kazanımlarının ilişkisel yapı basamağında, SB 6.1.4. ve SB 6.1.5. kazanımlarının soyutlanmış yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.33: 6. Sınıf “Biz ve Değerlerimiz” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 6.1.1	Çok Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+) Eşleştirme (+)	5
SB. 6.1.2.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+)	5
SB. 6.1.3	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+) Essay (+)	8
SB. 6.1.4	Soyutlanmış Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Kısa cevaplı (-)	6
SB. 6.1.5	Soyutlanmış Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (-)	6

6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Biz ve Değerlerimiz” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması tablo 3.33.’ te verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 6.1.1. kazanımı 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli, 1 kısa cevaplı ve 1 eşleştirme etkinliği olmak üzere toplam 5 tanedir. 5 sorudan bir çoktan seçmeli, bir kısa cevaplı soru ve bir eşleştirme etkinliği kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 6.1.2. 1 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 5 tanedir. 5 sorudan sadece bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO

Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 6.1.3. 2 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli, 2 kısa cevaplı ve 1 essay olmak üzere 8 tanedir. 8 sorudan sadece iki kısa cevaplı soru ve bir essay kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 6.1.4. 2 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma ve 2 kısa cevaplı soru olmak üzere 6 tanedir. 6 sorudan hiçbir soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Son olarak soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 6.1.5. 2 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 2 kısa cevaplı soru olmak üzere 6 tanedir. 6 sorudan hiçbir kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Sözcük oluşturma etkinliği, tanılayıcı dallanmış ağaç ve 6 soruluk öz değerlendirme formu “Biz ve Değerlerimiz” ünitesinde yer alan tüm kazanımlarla ilgilidir fakat kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadırlar.

Tablo 3.34: 6. Sınıf “Kültür ve Miras” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 6. 2. 1. Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.				X	
SB. 6. 2. 2. İslamiyet’in ortaya çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri yorumlar.				X	
SB. 6. 2. 3. Türklerin İslamiyet’i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.		X			
SB. 6. 2. 4. Türklerin Anadolu’yu yurt edinme sürecini XI ve XIII. yüzyıllar kapsamında analiz eder.				X	
SB. 6. 2. 5. Tarihî ticaret yollarının toplumlar arası siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü açıklar.				X	

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 6. sınıf “Kültür ve Miras” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.34.’ te verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 6.2.3. kazanımının tek boyutlu yapı basamağında, SB. 6.2.1., SB 6.2.2., SB 6.2.4. ve SB 6.2.5 kazanımlarının ilişkisel yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.35: 6. Sınıf “Tarihe Yolculuk” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 6.2.1.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+) Eşleştirme (+) Cümle oluşturma (-)	8
SB. 6.2.2.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Kısa cevaplı (+) Eşleştirme (-) Doğru- yanlış (+)	5
SB. 6.2.3.	Tek Boyutlu Yapı	Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+) Eşleştirme (+) Doğru- yanlış (-)	11
SB. 6.2.4.	İlişkisel Yapı	Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+) Eşleştirme (-) Doğru- yanlış (-)	7
SB. 6.2.5.	İlişkisel Yapı	Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+)	4

6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Tarihe Yolculuk” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması tablo 3.35.’ te verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; ilişkisel yapı basamağında olan SB. 6.2.1. kazanımı 1 doğru- yanlış, 3 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli, 1 kısa cevaplı 1 eşleştirme ve 1 cümle oluşturma etkinliği olmak üzere toplam 8 tanedir. 8 sorudan bir doğru yanlış, üç boşluk doldurma ve bir cümle oluşturma etkinliği kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 6.2.2. 2 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 1 kısa cevaplı ve 1 eşleştirme etkinliği olmak üzere 5 tanedir. 5 sorudan sadece bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 6.2.3. 2 doğru- yanlış, 3 boşluk doldurma, 4 çoktan seçmeli, 1 kısa cevaplı ve 1 eşleştirme etkinliği olmak üzere 11 tanedir. 11 sorunun tamamı kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 6.2.4. 2 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 2 çoktan seçmeli, 1 kısa cevaplı ve 1

eşleştirme etkinliği olmak üzere 7 tanedir. 7 sorudan sadece bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Son olarak ilişkisel yapı basamağında olan SB. 6.2.5. 1 doğru- yanlış, 2 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 4 tanedir. 4 sorudan sadece bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Sözcük oluşturma etkinliği, tanılayıcı dallanmış ağaç ve 6 soruluk öz değerlendirme formu “Biz ve Değerlerimiz” ünitesinde yer alan tüm kazanımlara hitap etmektedir. Sözcük oluşturma etkinliği, tanılayıcı dallanmış ağaç, verilen kavramlarla ilgili öğrenilenleri kısaca yazma ve 6 soruluk öz değerlendirme formu “Tarihe Yolculuk” ünitesinde yer alan tüm kazanımlarla ilgilidir fakat kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadırlar.

Tablo 3.36: 6. Sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları			
	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 6. 3. 1. Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.		X		
SB. 6. 3. 2. Türkiye’nin temel fiziki coğrafya özelliklerinden yer şekillerini, iklim özelliklerini ve bitki örtüsünü ilgili haritalar üzerinde inceler.		X		
SB. 6. 3. 3. Türkiye’nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir.	X			
SB. 6. 3. 4. Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.			X	

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 6. sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.36.’ da verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 6.3.3 kazanımlarının tek boyutlu yapıda, SB. 6.3.2. ve SB. 6.3.1 kazanımlarının çok boyutlu yapıda, SB. 6.3.4. kazanımının ilişkisel yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.37: 6. Sınıf “Yeryüzünde Yaşam” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 6.3.1.	Çok Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+) Eşleştirme (+)	10
SB. 6.3.2.	Çok Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+) Eşleştirme (+) Harita etkinliği (+)	11
SB. 6.3.3.	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+)	9
SB. 6.3.4.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+)	6

6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Yeryüzünde Yaşam” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.37.’ de verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 6.3.1. kazanımı ile ilgili 2 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma, 3 çoktan seçmeli, 1 kısa cevaplı ve 2 eşleştirme olmak üzere toplam 10 tanedir. 10 sorudan iki doğru- yanlış ve iki boşluk doldurma sorusu kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 6.3.2. 2 doğru- yanlış, 3 boşluk doldurma, 3 çoktan seçmeli, 1 kısa cevaplı, 1 eşleştirme ve 1 harita etkinliği olmak üzere 11 tanedir. 11 sorudan bir kısa cevaplı, bir eşleştirme ve bir harita etkinliği kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 6.3.3. 3 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 4 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 9 tanedir. 9 sorudan sadece bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Son olarak ilişkisel yapı basamağında olan SB. 6.3.4. 2 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 2 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 6 tanedir. 6 sorudan sadece bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Sözcük oluşturma etkinliği, tanılayıcı dallanmış ağaç, kavram haritası ve 6 soruluk öz

değerlendirme formu “Yeryüzünde Yaşam” ünitesinde yer alan tüm kazanımlarla ilgilidir fakat kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadırlar.

Tablo 3.38: 6. Sınıf “Bilim, Teknoloji ve Toplum” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 6. 4. 1. Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir.			X		
SB. 6. 4. 2. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin fikirler ileri sürer.					X
SB. 6. 4. 3. Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapar.				X	
SB. 6. 4. 4. Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur.				X	

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 6. sınıf “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.38.’ de verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 6.4.3. kazanımı tek boyutlu yapı basamağında, SB. 6.4.1. çok boyutlu yapı basamağında, SB 6.4.3. ve SB 6.4.4 kazanımlarının ilişkisel yapı basamağında, SB. 6.4.2. kazanımının soyutlanmış yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.39: 6. Sınıf “Bilim ve Teknoloji Hayatımızda” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 6.4.1.	Çok Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+1, -3) Kısa cevaplı (+) Kavram haritası (+)	12
SB. 6.4.2.	Soyutlanmış Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (-)	9
SB. 6.4.3.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (-) Sıralama (-)	5
SB. 6.4.4.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+)	8

6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Bilim ve Teknoloji Hayatımızda” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.39.’ da verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; çok boyutlu yapı yapı basamağında olan SB. 6.4.1. kazanımı ile ilgili 2 doğru- yanlış, 3 boşluk doldurma, 4 çoktan seçmeli, 2 kısa cevaplı ve 1 kavram haritası etkinliği olmak üzere toplam 12 tanedir. 12 sorudan sadece üç çoktan seçmeli soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 6.4.2. 2 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma, 3 çoktan seçmeli ve 2 kısa cevaplı soru olmak üzere 9 tanedir. 9 sorunun hiçbirisi kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 6.4.3. 2 doğru- yanlış, 1 çoktan seçmeli, 1 kısa cevaplı ve 1 sıralama sorusu olmak üzere 5 tanedir. 5 sorunun hiçbirisi kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Son olarak ilişkisel yapı basamağında olan SB. 6.4.4. 2 doğru- yanlış, 3 boşluk doldurma, 2 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 8 tanedir. 8 sorunun hiçbirisi kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Sözcük oluşturma etkinliği, tanılayıcı dallanmış ağaç ve 6 soruluk öz değerlendirme formu “Bilim ve Teknoloji Hayatımızda” ünitesinde yer alan tüm kazanımlarla ilgilidir fakat kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadırlar.

Tablo 3.40: 6. Sınıf “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları				
	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.	
SB. 6. 5. 1. Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir.			X		
SB. 6. 5. 2. Kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin canlı yaşamına etkilerini analiz eder.			X		
SB. 6. 5. 3. Türkiye’nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.				X	
SB. 6. 5. 4. Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur.			X		
SB. 6. 5. 5. Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişimindeki yerini ve önemini analiz eder.			X		
SB. 6. 5. 6. İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği kişilik özelliklerini, becerileri ve eğitim sürecini araştırır		X			

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 6. sınıf “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması

Tablo 3.40.’ da verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 6.5.6. kazanımının çok boyutlu yapı basamağında, SB. 6.5.1., SB 6.5.2., SB 6.5.4. ve SB 6.5.5 kazanımlarının ilişkisel yapı basamağında, SB. 6.5.3. kazanımının soyutlanmış yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.41: 6. Sınıf “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 6.5.1.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+) Eşleştirme (+)	9
SB. 6.5.2.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+) Kavram haritası (-)	10
SB. 6.5.3.	Soyutlanmış Yapı	Doğru- yanlış (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (-)	4
SB. 6.5.4.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+) Afiş (+)	8
SB. 6.5.5.	İlişkisel Yapı	Doğru yanlış (-) Kısa cevaplı (+)	2
SB. 6.5.6.	Çok Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Kısa cevaplı (+)	3

6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.41.’ de verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; ilişkisel yapı basamağında olan SB. 6.5.1. kazanımı 2 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma, 3 çoktan seçmeli, 1 kısa cevaplı ve 1 eşleştirme etkinliği olmak üzere toplam 9 tanedir. 9 sorudan iki doğru- yanlış ve iki boşluk doldurma sorusu olmak üzere dört soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 6.5.2. 2 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma, 3 çoktan seçmeli, 2 kısa cevaplı ve 1 kavram haritası etkinliği olmak üzere 10 tanedir. 10 sorudan üç çoktan

seçmeli ve iki kısa cevaplı olmak üzere beş soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 6.5.3. 1 doğru- yanlış, 2 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 4 tanedir. 4 sorunun hiçbirisi kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 6.5.4. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 2 çoktan seçmeli, 3 kısa cevaplı ve 1 afiş etkinliği olmak üzere 8 tanedir. 8 sorudan sadece bir doğru- yanlış ve bir boşluk doldurma sorusu kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 6.5.5. 1 doğru- yanlış ve 1 boşluk doldurma sorusu olmak üzere 2 tanedir. 2 sorudan bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Son olarak çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 6.5.6. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 3 tanedir. 3 sorudan bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Sözcük oluşturma etkinliği, tanılayıcı dallanmış ağaç ve 6 soruluk öz değerlendirme formu “Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim” ünitesinde yer alan tüm kazanımlarla ilgilidir fakat kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadırlar.

Tablo 3.42: 6. Sınıf “Etkin Vatandaşlık” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları			
	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 6. 6. 1. Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır.			X	
SB. 6. 6. 2. Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nde yasama, yürütme ve yargı güçleri arasındaki ilişkiyi açıklar.			X	
SB. 6. 6. 3. Yönetimin karar alma sürecini etkileyen unsurları analiz eder.			X	
SB. 6. 6. 4. Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini açıklar.	X			
SB. 6. 6. 5. Türkiye Cumhuriyeti’nin etkin bir vatandaşı olarak hak ve sorumluluklarının anayasal güvence altında olduğunu açıklar.	X			
SB. 6. 6. 6. Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder.			X	

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 6. sınıf “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.42’ de verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 6.6.4. ve SB. 6.6.5. kazanımları tek boyutlu

yapı basamağında, SB. 6.6.1., SB. 6.6.2., SB. 6.6.3 ve SB. 6.6.6. kazanımlarının ilişkisel yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.43: 6. Sınıf “Yönetime Katılıyorum” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 6.6.1.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (+1, -1) Kısa cevaplı (-) Kavram haritası (+)	7
SB. 6.6.2.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+1, -1)	5
SB. 6.6.3.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+)	5
SB. 6.6.4.	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+)	5
SB. 6.5.5.	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+)	5
SB. 6.6.6.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+)	6

6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Yönetime Katılıyorum” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.43.’ te verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; ilişkisel yapı basamağında olan SB. 6.6.1. kazanımı 1 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma, 2 çoktan seçmeli, 1 kısa cevaplı ve 1 kavram haritası etkinliği olmak üzere toplam 7 tanedir. 7 sorudan bir çoktan seçmeli soru ve bir kavram haritası kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 6.6.2. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma 1 çoktan seçmeli ve 2 kısa cevaplı soru olmak üzere 5 tanedir. 5 sorudan bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 6.6.3. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma 1 çoktan seçmeli ve 2 kısa cevaplı soru olmak üzere 5 tanedir. 5 sorudan

iki kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 6.6.4. 2 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 5 tanedir. 5 sorunun tamamı kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 6.6.5. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 2 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 5 tanedir. 5 sorunun tamamı kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Son olarak ilişkisel yapı basamağında olan SB. 6.6.6. 2 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 6 tanedir. 6 sorudan bir çoktan seçmeli ve bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Sözcük oluşturma etkinliği, tanılayıcı dallanmış ağaç ve 6 soruluk öz değerlendirme formu “Yönetime Katılıyorum” ünitesinde yer alan tüm kazanımlarla ilgilidir fakat kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadırlar.

Tablo 3.44: 6. Sınıf “Küresel Bağlantılar” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Basamakları Kazanımlar	SOLO Taksonomisi				
	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.	
SB. 6. 7. 1. Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir.		X			
SB. 6. 7. 2. Türkiye'nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanıır.	X				
SB. 6. 7. 3. Çeşitli kültürlere yönelik kalıp yargıları sorgular.			X		
SB. 6. 7. 4. Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.				X	

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 6. sınıf “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.44.’ te verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 6.7.2 kazanımının tek boyutlu yapıda, SB. 6.7.1. kazanımının çok boyutlu yapıda, SB. 6.7.3. SB. kazanımının ilişkisel yapı basamağında ve SB. 6.7.4 kazanımının soyutlanmış yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.45: 6. Sınıf “Uluslararası İlişkilerimiz” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 6.7.1.	Çok Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (+) Kısa cevaplı (-) Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (+2, -3)	3
SB. 6.7.2.	Tek Boyutlu Yapı	Çoktan seçmeli (+2, -3) Kısa cevaplı (+) Eşleştirme (-) Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-)	19
SB. 6.7.3.	İlişkisel Yapı	Kısa cevaplı (-) Kompozisyon (-)	6
SB. 6.7.4.	Soyutlanmış Yapı	-	-

6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Uluslararası İlişkilerimiz” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.45.’ te verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 6.7.1. kazanımı ile ilgili 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere toplam 3 tanedir. 3 sorudan bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 6.7.2. 5 doğru- yanlış, 5 boşluk doldurma, 5 çoktan seçmeli, 3 kısa cevaplı ve 2 eşleştirme etkinliği olmak üzere 19 tanedir. 19 sorudan üç boşluk doldurma, üç çoktan seçmeli soru ve bir eşleştirme sorusu olmak üzere yedi kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 6.7.3. 2 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma, 1 kısa cevaplı ve 1 kompozisyon etkinliği olmak üzere 6 tanedir. 6 sorudan hiçbir kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Son olarak soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 6.7.4. kazanımına ait hiçbir değerlendirme sorusuna rastlanılmamıştır. Ünite değerlendirme soruları arasında yer alan bir eşleştirme etkinliği hem SB. 6.7.1. kazanımına hem de SB. 6.7.2. kazanımına hitap etmektedir ve kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Sözcük oluşturma etkinliği, tanılayıcı dallanmış ağaç ve 6 soruluk öz değerlendirme formu “Uluslararası İlişkilerimiz” ünitesinde yer alan SB. 6.7.4. kazanımı hariç tüm kazanımlarla ilgilidir fakat kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadırlar.

Tablo 3.46: 6. Sınıf Ünite Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarını Karşılama Durumları

SOLO Taksonomisi Basamağı	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.	Toplam
Karşılama Durumu					
Karşılayan	34	24	35	-	93
Karşılamayan	15	20	79	25	139
Toplam	49	44	114	25	232

6. Sınıf ünite değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarını karşılama durumları tablo 3.46.' da verilmiştir. Ulaşılan verilere baktığımızda 4. Sınıf sosyal bilgiler kitabında bulunan 232 sorudan 93 sorunun kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılarken 139 tane sorunun ise kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamadığı ortaya çıkmıştır. Detaylı bakacak olursak tek boyutlu yapıda 34, çok boyutlu yapıda 24 ve ilişkisel yapıda 35 sorunun ünite değerlendirme sorusunun kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşıladığı görülmektedir. Fakat tek boyutlu yapıda 15, çok boyutlu yapıda 20, ilişkisel yapıda 79 ve soyutlanmış yapıda 25 tane sorunun kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamadığı sonucuna varılmıştır.

6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan 232 ünite değerlendirme sorusundan kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılayan tek boyutlu yapı, çok boyutlu yapı ve ilişkisel yapı basamağındaki sorularla ilgili birer örnek aşağıda sunulmuştur. Kazanımı karşılayan soyutlanmış yapı basamağında soru bulunmadığı için örnek sunulamamıştır.

Şekil 3.7: Tek Yönlü Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu

- 7. Aşağıda verilen kişi ya da kurumlardan hangisi yürütme görevini yerine getirir?**
- A)** Bağımsız mahkemeler
 - B)** Cumhurbaşkanı
 - C)** Milletvekilleri
 - D)** TBMM

Şekil 3.8: Çok Yönlü Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu

G. Türklerin Anadolu'yu yurt edinme süreciyle ilgili bazı bilgiler aşağıda karışık olarak verilmiştir. Bunları inceleyerek olayların gerçekleşme sırasına göre doğru sıralamayı yapınız.

a) Bizans Devleti ile yapılan Malazgirt Savaşı kazanılarak Anadolu'nun kapıları Türklere açıldı.	1	
b) Gazneliler ile yapılan Dandanakan Savaşı kazanılarak Büyük Selçuklu Devleti resmen kuruldu.	2	
c) Tuğrul Bey ve Çağrı Bey tarafından Anadolu'ya Türk akınları yapıldı.	3	
ç) Bizans Devleti ile yapılan Pasinler Savaşı kazanılarak Doğu Anadolu ele geçirildi.	4	
d) Bizans Devleti ile yapılan Miryokefalon Savaşı kazanılarak Anadolu kesin olarak Türk yurdu hâline geldi.	5	
e) Anadolu'da ilk Türk beylikleri kuruldu.	6	

Şekil 3.9: İlişkisel Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu

G. Aşağıda verilen sosyal bilimlerin, toplum hayatına etkileriyle ilgili örnekler yazınız.

Sosyal bilimler	Sosyal Bilimlerin Toplum Hayatına Etkileri
Arkeoloji	
Tarih	
Coğrafya	
Felsefe	
Sosyoloji	
Antropoloji	
Psikoloji	

3.4. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kazanımlarının ve Ünite Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisine Göre Sınıflandırılması

Sosyal Bilgiler 7. Sınıf öğretim programında yer alan “Birey ve Toplum”, “Kültür ve Miras”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim”, “Etkin Vatandaşlık” ve “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanları ve Ekoyay Yayıncılık kitabında yer alan “İletişim ve İnsan İlişkileri”, “Türk Tarihine Yolculuk”, “Ülkemizde Nüfus”, “Zaman İçinde Bilim”, “Ekonomi ve Sosyal Hayat”, “Yaşayan Demokrasi” ve “Ülkeler Arası Köprüler” ünitelerine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 3.47: 7. Sınıf “Birey ve Toplum” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları			
	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 7. 1. 1. İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular.			X	
SB. 7. 1. 2. Bireysel ve toplumsal ilişkilerde olumlu iletişim yollarını kullanır.				X
SB. 7. 1. 3. Medyanın sosyal değişim ve etkileşimdeki rolünü tartışır.			X	
SB. 7. 1. 4. İletişim araçlarından yararlanırken haklarını kullanır ve sorumluluklarını yerine getirir.				X

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 7. sınıf “Birey ve Toplum” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.47. ‘de verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 7.1.1. ve SB. 7.1.3. kazanımlarının ilişkisel yapı basamağında, SB. 7.1.2. ve SB. 7.1.4. kazanımlarının soyutlanmış yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.48: 7. Sınıf “İletişim ve İnsan İlişkileri” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 7.1.1	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-)	6
		Boşluk doldurma (-)	
		Çoktan seçmeli (-)	
		Kısa cevaplı (+)	
		Doğru- yanlış (-)	
SB. 7.1.2.	Soyutlanmış Yapı	Boşluk doldurma (-)	7
		Çoktan seçmeli (-)	
		Kısa cevaplı (-)	
		Eşleştirme (-)	
		Doğru- yanlış (-)	
SB. 7.1.3	İlişkisel Yapı	Boşluk doldurma (-)	4
		Çoktan seçmeli (-)	
		Kısa cevaplı (-)	
		Doğru- yanlış (-)	
SB. 7.1.4	Soyutlanmış Yapı	Boşluk doldurma (-)	4
		Kısa cevaplı (-)	

7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “İletişim ve İnsan İlişkileri” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması tablo 3.48.’ de verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; ilişkisel yapı basamağında olan SB. 7.1.1. kazanımı ile ilgili 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 2 çoktan seçmeli ve 2 kısa cevaplı soru olmak üzere toplam 6 tanedir. 6 sorudan sadece bir

kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 7.1.2. 1 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma, 2 çoktan seçmeli, 1 kısa cevaplı ve 1 eşleştirme etkinliği olmak üzere 7 tanedir. 7 sorudan hiçbiri kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 7.1.3. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 4 tanedir. 4 sorudan hiçbiri kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Son olarak soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 7.1.4. 2 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 4 tanedir. 4 sorudan hiçbiri kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Ünite değerlendirme soruları arasında yer alan bulmaca etkinliği “İletişim ve İnsan İlişkileri” ünitesinde yer alan tüm kazanımlarla ilgilidir fakat kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadırlar.

Tablo 3.49: 7. Sınıf “Kültür ve Miras” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

	SOLO Taksonomisi Basamakları			
Kazanımlar	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 7. 2. 1. Osmanlı Devleti’nin siyasi güç olarak ortaya çıkış sürecini ve bu süreci etkileyen faktörleri açıklar.	X			
SB. 7. 2. 2. Osmanlı Devleti’nin fetih siyasetini örnekler üzerinden analiz eder.			X	
SB. 7. 2. 3. Avrupa’daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti’ni değişime zorlayan süreçleri kavrar.	X			
SB. 7. 2. 4. Osmanlı Devleti’nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur.			X	
SB. 7. 2. 5. Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışına örnekler verir.	X			

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 7. sınıf “Kültür ve Miras” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.49.’ da verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 7.2.1., SB. 7.2.3. SB. Ve 7.2.5. kazanımlarının tek basamaklı yapıda, SB. 7.2.2. ve SB. 7.2.4. kazanımlarının ilişkisel yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.50: 7. Sınıf “Türk Tarihinde Yolculuk” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 7.2.1.	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (1+, 2-) Kısa cevaplı (+) Eşleştirme (-)	7
SB. 7.2.2.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+)	8
SB. 7.2.3.	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+1, -1) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+)	5
SB. 7.2.4.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+)	3
SB. 7.2.5.	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+)	5

7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması tablo 3.50.’ de verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 7.2.1. kazanımı ile ilgili 2 doğru- yanlış, 3 boşluk doldurma, 1 kısa cevaplı ve 1 eşleştirme etkinliği olmak üzere toplam 7 tanedir. 7 sorudan iki boşluk doldurma sorusu ve bir eşleştirme sorusu kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 7.2.2. 3 doğru- yanlış, 3 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 8 tanedir. 8 sorudan bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 7.2.3. 2 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 5 tanedir. 5 sorudan bir doğru yanlış sorusu kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 7.2.4. 1 doğru- yanlış, 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 3 tanedir. 3 sorudan bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Son olarak tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 7.2.5. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 2 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 5 tanedir. 5 sorunun tamamı da kazanıma

karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Ünite değerlendirme soruları arasında yer alan bulmaca etkinliği “Türk Tarihinde Yolculuk” ünitesinde yer alan tüm kazanımlarla ilgilidir fakat kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadırlar.

Tablo 3.51: 7. Sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları			
	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 7. 3. 1. Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.			X	
SB. 7. 3. 2. Türkiye’de nüfusun dağılışını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye’nin demografik özelliklerini yorumlar.				X
SB. 7. 3. 3. Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.			X	
SB. 7. 3. 4. Temel haklardan yerleşme ve seyahat özgürlüğünün kısıtlanması halinde ortaya çıkacak olumsuz durumlara örnekler gösterir.	X			

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 7. sınıf “İnsanlar, Yerler ve Çevreler” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.51.’ de verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 7.3.4. kazanımının tek basamaklı yapıda, SB. 7.3.1. ve SB. 7.3.3. kazanımlarının ilişkisel yapı basamağında, SB. 7.3.2. kazanımının soyutlanmış yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.52: 7. Sınıf “Ülkemizde Nüfus” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 7.3.1.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-)	6
		Boşluk doldurma (-)	
		Çoktan seçmeli (-)	
		Kısa cevaplı (+)	
		Eşleştirme (-)	
SB. 7.3.2.	Soyutlanmış Yapı	Doğru- yanlış (-)	7
		Boşluk doldurma (-)	
		Çoktan seçmeli (-)	
		Kısa cevaplı (-)	
		Doğru- yanlış (-)	
SB. 7.3.3.	İlişkisel Yapı	Boşluk doldurma (-)	5
		Çoktan seçmeli (-)	
		Kısa cevaplı (+)	
		Doğru- yanlış (-)	
		Boşluk doldurma (-)	
SB. 7.3.4.	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (-)	3
		Boşluk doldurma (-)	
		Çoktan seçmeli (+)	

7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Ülkemizde Nüfus” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.52.’ de verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; ilişkisel yapı basamağında olan SB. 7.3.1. kazanımı ile ilgili 1 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli, 1 kısa cevaplı ve 1 eşleştirme etkinliği olmak üzere toplam 6 tanedir. 6 sorudan sadece bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 7.3.2. 2 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 2 kısa cevaplı soru olmak üzere 7 tanedir. 7 sorudan hiçbir soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 7.3.3. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 2 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 5 tanedir. 5 sorudan sadece bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Son olarak tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 7.3.4. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma ve 1 çoktan seçmeli soru olmak üzere 3 tanedir. 3 sorudan bir çoktan seçmeli soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Ünite değerlendirme soruları arasında yer alan bulmaca etkinliği “Ülkemizde Nüfus” ünitesinde yer alan tüm kazanımlarla ilgilidir fakat kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadırlar.

Tablo 3.53: 7. Sınıf “Bilim, Teknoloji ve Toplum” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları				
	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.	
SB. 7. 4. 1. Bilginin korunması, yaygınlaştırılması ve aktarılmasında değişim ve sürekliliği inceler.		X			
SB. 7. 4. 2. Türk-İslam medeniyetinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını tartışır.			X		
SB. 7. 4. 3. XV-XX. yüzyıllar arasında Avrupa’da yaşanan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisini analiz eder.			X		
SB. 7. 4. 4. Özgür düşüncenin bilimsel gelişmelere katkısını değerlendirir.				X	

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 7. sınıf “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.53.’ te verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 7.4.1. kazanımının çok basamaklı yapıda,

SB. 7.4.2. ve SB. 7.4.3. kazanımlarının ilişkisel yapı basamağında, SB. 7.4.4. kazanımının soyutlanmış yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.54: 7. Sınıf “Zaman İçinde Bilim” Ünitesi Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 7.4.1.	Çok Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+)	7
SB. 7.4.2.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+) Eşleştirme (-)	8
SB. 7.4.3.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+)	9
SB. 7.4.4.	Soyutlanmış Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (-)	5

7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Zaman İçinde Bilim” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması tablo 3.54.’ te verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 7.4.1. kazanımı ile ilgili 3 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 2 kısa cevaplı soru olmak üzere toplam 7 tanedir. 7 sorudan bir doğru yanlış ve bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 7.4.2. 3 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli, 1 kısa cevaplı ve 1 eşleştirme etkinliği olmak üzere 8 tanedir. 8 sorudan bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 7.4.3. 1 doğru- yanlış, 4 boşluk doldurma, 2 çoktan seçmeli ve 2 kısa cevaplı soru olmak üzere 9 tanedir. 9 sorudan bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Son olarak soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 7.4.4. 2 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 5 tanedir. 5 sorudan hiçbir soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Ünite değerlendirme soruları arasında yer alan bulmaca etkinliği “Zaman İçinde Bilim”

ünitesinde yer alan tüm kazanımlarla ilgilidir fakat kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadırlar.

Tablo 3.55: 7. Sınıf “Üretim, Dağıtım ve Tüketim Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 7. 5. 1. Üretimde ve yönetimde toprağın önemini geçmişten ve günümüzden örneklerle açıklar.				X	
SB. 7. 5. 2. Üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir.					X
SB. 7. 5. 3. Kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına ve sosyal yaşamdaki rollerine örnekler verir.		X			
SB. 7. 5. 4. Tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanır.		X			
SB. 7. 5. 5. Dünyadaki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni meslekleri dikkate alarak mesleki tercihlerine yönelik planlama yapar.					X
SB. 7. 5. 6. Dijital teknolojilerin üretim, dağıtım ve tüketim alanında meydana getirdiği değişimleri analiz eder.				X	

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 7. sınıf “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.55.’ te verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 7.5.3. ve SB. 7.5.4. kazanımlarının tek basamaklı yapıda, SB. 7.5.1., SB. 7.5.6. kazanımlarının ilişkisel yapı basamağında, SB. 7.5.2. ve SB. 7.5.5. kazanımlarının soyutlanmış yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.56: 7. Sınıf “Ekonomi ve Sosyal Hayat” Ünitesi Değerlendirme Sorularının Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 7.5.1.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-)	4
SB. 7.5.2.	Soyutlanmış Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (-)	5
SB. 7.5.3.	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+)	3
SB. 7.5.4.	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+)	3
SB. 7.5.5.	Soyutlanmış Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (-)	5
SB. 7.5.6.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Kısa cevaplı (+1, -1)	4

7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Ekonomi ve Sosyal Hayat” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.56.’ da verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; ilişkisel yapı basamağında olan SB. 7.5.1. kazanımı 1 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma ve 1 çoktan seçmeli soru olmak üzere toplam 4 tanedir. 4 sorunun hiçbirisi kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 7.5.2. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma 2 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 5 tanedir. 5 sorunun hiçbirisi kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 7.5.3. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma ve 1 çoktan seçmeli soru olmak üzere 3 tanedir. 3 sorunun tamamı kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 7.5.4. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma ve 1 çoktan seçmeli soru olmak üzere 3 tanedir. 3 sorunun tamamı da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 7.5.5. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 2 kısa cevaplı soru olmak üzere 5 tanedir. 5 sorudan hiçbir soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini

karşılacaktır. Son olarak ilişkisel yapı basamağında olan SB. 7.5.6. 1 doğru- yanlış ve 1 boşluk doldurma ve 2 kısa cevaplı soru olmak üzere 4 tanedir. 4 sorudan sadece bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Ünite değerlendirme soruları arasında yer alan bulmaca etkinliği “Ekonomi ve Sosyal Hayat” ünitesinde yer alan tüm kazanımlarla ilgilidir fakat kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadırlar. Ayrıca eşleştirme 1 etkinliği de SB. 7.5.1., 7.5.3., SB. 7.5.5. ve SB. 7.5.6. kazanımlarıyla ilgili olmasına rağmen SB. 7.5.3. kazanımı hariç kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır.

Tablo 3.57: 7. Sınıf “Etkin Vatandaşlık” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları			
	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 7.6.1. Demokrasinin ortaya çıkışını, gelişim evrelerini ve günümüzde ifade ettiği anlamları açıklar.			X	
SB. 7.6.2. Atatürk’ün Türk demokrasisinin gelişimine katkılarını açıklar.	X			
SB. 7.6.3. Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin temel niteliklerini toplumsal hayattaki uygulamalarla ilişkilendirir.			X	
SB. 7.6.4. Demokrasinin uygulanma süreçlerinde karşılaşılan sorunları analiz eder.			X	

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 7. sınıf “Etkin Vatandaşlık” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.57.’ de verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 7.6.2., SB. Kazanımı tek boyutlu yapı başağında, SB. 7.6.1., 7.6.3. ve SB. 7.6.4. kazanımlarının ilişkisel yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.58: 7. Sınıf “Yaşayan Demokrasi” Ünitesi Değerlendirme Sorularının Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 7.6.1.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (-) Eşleştirme (-)	6
SB. 7.6.2.	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (+) Çoktan seçmeli (+) Kısa cevaplı (+)	5
SB. 7.6.3.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+)	6
SB. 7.6.4.	İlişkisel Yapı	Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (-)	3

7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Yaşayan Demokrasi” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.58.’ de verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; ilişkisel yapı basamağında olan SB. 7.6.1. kazanımı ile ilgili 2 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 2 çoktan seçmeli ve 1 eşleştirme olmak üzere toplam 6 tanedir. 6 sorudan sadece bir çoktan seçmeli soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 7.6.2. 2 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 5 tanedir. 5 sorunun tamamı da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 7.6.3. 1 doğru- yanlış, 2 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 2 kısa cevaplı soru olmak üzere 6 tanedir. 6 sorudan iki kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Son olarak ilişkisel yapı basamağında olan SB. 7.6.4. 1 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 3 tanedir. 3 sorunun tamamı da kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Ünite değerlendirme soruları arasında yer alan bulmaca etkinliği ve yarım kalan cümleleri tamamlama etkinliği “Yaşayan Demokrasi” ünitesinde yer alan tüm kazanımlarla ilgilidir fakat kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadırlar.

Tablo 3.59: 7. Sınıf “Küresel Bağlantılar” Öğrenme Alanı Kazanımlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamakları			
	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.
SB. 7.7.1. Türkiye’nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir.	X			
SB. 7.7.2. Türkiye’nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanıır.	X			
SB. 7.7.3. Çeşitli kültürlerle yönelik kalıp yargıları sorgular.			X	
SB. 7.7.4. Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.				X

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı 7. sınıf “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı kazanımlarının SOLO taksonomisi basamaklarına göre sınıflandırılması Tablo 3.59.’ da verilmiştir. Bulgular SOLO Taksonomisi gösterge fiilleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen verilere göre SB. 7.7.1. ve SB. 7.7.2. kazanımlarının tek basamaklı yapıda, SB. 7.7.3. kazanımının ilişkisel yapı basamağında, SB. 7.7.4. kazanımının soyutlanmış yapı basamağında olduğu görülmüştür.

Tablo 3.60: 7. Sınıf “Ülkeler Arası Köprüler” Ünitesi Değerlendirme Sorularının Sınıflandırılması

Kazanımlar	SOLO Taksonomisi Basamağı	Etkinlik Tipi	Değerlendirme Soru Sayısı
SB. 7.7.1.	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (+) Kısa cevaplı (+)	5
SB. 7.7.2.	Tek Boyutlu Yapı	Doğru- yanlış (+) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+)	4
SB. 7.7.3.	İlişkisel Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+)	7
SB. 7.7.4.	Soyutlanmış Yapı	Doğru- yanlış (-) Boşluk doldurma (-) Çoktan seçmeli (-) Kısa cevaplı (+1, -1) Eşleştirme (-)	9

7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında “Ülkeler Arası Köprüler” ünitesine ait değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarına göre etkinlik tipi ve değerlendirme soru sayısı bazında sınıflandırılması Tablo 3.60.’ da verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre değerlendirme sorularında yer alan etkinlik tipi ve sayısı; tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 7.7.1. kazanımı ile ilgili 1 doğru- yanlış, 3 boşluk doldurma ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere toplam 6 tanedir. 6 sorunun tamamı da

kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 7.7.2. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 1 çoktan seçmeli ve 1 kısa cevaplı soru olmak üzere 4 tanedir. 4 sorudan bir boşluk doldurma ve bir çoktan seçmeli soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. İlişkisel yapı basamağında olan SB. 7.7.3. 1 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 3 çoktan seçmeli ve 2 kısa cevaplı soru olmak üzere 7 tanedir. 7 sorudan sadece iki kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Son olarak soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 7.7.4. 2 doğru- yanlış, 1 boşluk doldurma, 3 çoktan seçmeli, 2 kısa cevaplı ve 1 eşleştirme etkinliği olmak üzere 9 tanedir. 9 sorudan sadece bir kısa cevaplı soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Ünite değerlendirme soruları arasında yer alan bulmaca etkinliği “Ülkeler Arası Köprüler” ünitesinde yer alan tüm kazanımlarla ilgilidir fakat kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadırlar.

Tablo 3.61: 7. Sınıf Ünite Değerlendirme Sorularının Solo Taksonomisi Basamaklarını Karşılama Durumları

SOLO Taksonomisi Basamağı	T. B. Y.	Ç. B. Y.	İ. Y.	S. Y.	Toplam
Karşılama Durumu					
Karşılayan	28	2	13	1	44
Karşılamayan	12	5	66	41	124
Toplam	40	7	79	42	168

7. Sınıf ünite değerlendirme sorularının SOLO Taksonomisi basamaklarını karşılama durumları tablo 3.61.’ de verilmiştir. Ulaşılan veriler ışığında 4. Sınıf kitaplarında bulunan 168 sorudan 44 sorunun kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılarken 124 tane sorunun ise kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamadığı ortaya çıkmıştır. Detaylı bakacak olursak tek boyutlu yapıda 28, çok boyutlu yapıda 2, ilişkisel yapıda 13 ve soyutlanmış yapıda 1 tane sorunun ünite değerlendirme sorusunun kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşıladığı görülmektedir. Fakat tek boyutlu yapıda 12, çok boyutlu yapıda 5, ilişkisel yapıda 66 ve soyutlanmış yapıda 41 tane sorunun kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamadığı sonucuna varılmıştır.

7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan 168 ünite değerlendirme sorusundan kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılayan tek boyutlu yapı, çok boyutlu yapı ve ilişkisel yapı basamağındaki sorularla ilgili birer örnek aşağıda

sunulmuştur. Kazanımı karşılayan soyutlanmış yapı basamağında soru bulunmadığı için örnek sunulamamıştır.

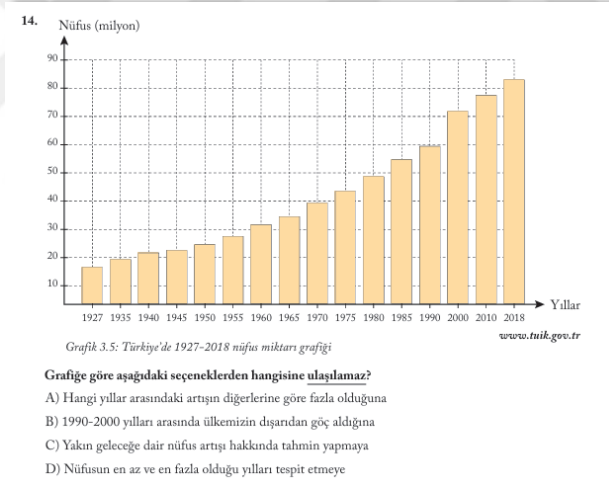
Şekil 3.10: Tek Yönlü Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu

14. I. Açlık	II. Terör	III. Savaş	IV. Yangın
Yukarıdakilerden hangisi ya da hangileri küresel sorun değildir?			
A) I-II	B) II-III	C) III-IV	D) IV

Şekil 3.11: Çok Yönlü Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu

19. I. Mısırlılar bir çeşit resim yazısı kullandılar.	II. Fenikeliler seslere dayalı bir alfabe icat ettiler.	III. Romalılar, Roma alfabesi için Yunan alfabesinden esinlendiler.	IV. Sümerler kil tabletler üzerine yazdılar.
Yukarıda yazının gelişimi ile ilgili karışık olarak verilen gelişmelerin kronolojik sıralaması hangi seçenekte doğru verilmiştir?			
A) I-III-II-IV	B) IV-II-III-I	C) IV-I-II-III	D) III-IV-I-II

Şekil 3.12: İlişkisel Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu

Şekil 3.13: Soyutlanmış Yapı Düzeyine Karşılık Gelen Ünite Değerlendirme Sorusu

21. Üç tane küresel sorun belirleyerek bu sorunların çözümüne ilişkin önerilerinizi yazınız.

3.5. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Dair Bulgular

Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımlar ve ünite değerlendirme sorularının SOLO taksonomisine göre incelendiği bu çalışmada veri çeşitliliğini artırmak ve amacıyla, Erzincan ili merkezinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı olarak görev yapan 15 sosyal bilgiler öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşmeler

yapılmıştır. Bu görüşmelerde toplamda 7 soru sorulmuş, öğretmenlerin ders içeriklerindeki ölçme ve değerlendirme süreçlerine dair görüşleri alınmıştır. Kazanımları, ünite değerlendirme sorularını ve öğretmenlerin deneyimlerini bir bütün olarak ele almak, daha kapsamlı bir analiz imkânı sunmaktadır. Öğretmenlerle yapılmış olan bu görüşmeler, hedef içerik ölçme, değerlendirme ve uygulayıcılarla verilerin entegrasyonu açısından büyük bir önem taşımaktadır. Bu çerçevede hem kazanımların hem de ünite değerlendirme sorularının birbirleriyle olan ilişkileri incelenmiş ve öğretmenlerin pratiği ile teori arasındaki bağlar ortaya konmuştur. Elde edilen verilerle ışığında hazırlanan tablolar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 3.62: Öğrencilerin Daha Önce Karşılaşmadığı Konu ve Kazanımların Öğretilmesine İlişkin Derse Giriş Esnasında Yapılanlar

Kod	Kategori	F
Hazırbulunuşluk	Öğrencinin hazırbulunuşluk seviyesini tespit etmek	2
Gelişim düzeyi	Gelişim düzeyine uygun hitap, yöntem ve teknik kullanmak	2
Örneklendirme	Konuyla alakalı güncel hayattan örnekler vermek	7
Yaşamla ilişkilendirme	Öğrencinin yaşamı ile konuyu ilişkilendirmek	2
Bilgiyi ilişkilendirme	Eski bilgi ile yeni bilgi arasında ilişki kurmak	2
Soru sorma	Öğrencilerin dikkatini çekmek için soru cevap tekniği kullanmak	5
Merak duygusu	Öğrencilerin merak duygusunu harekete geçirmek	3
Düşünmeye teşvik	Öğrencilere düşündürücü sorular sormak	5
Araştırma ödevi	Öğrencilerin aktif rol oynayabileceği araştırma ödevi vermek	2
Kavram öğretimi	Derse öğrencilerin bilmedikleri kavramları öğretirken başlamak	4
Materyal kullanımı	Derse konuya uygun materyal getirmek	4
Etkinlik yaptırmak	Derste konuya uygun etkinlik yaptırmak	5

Tablo 3.62.' de öğrencilerin daha önce karşılaşmadığı konu ve kazanımların öğretilmesine ilişkin derse giriş esnasında öğretmenlerin neler yaptığı incelenmiştir. İncelemede öğretmenlerin; öğrencilerin hazırbulunuşluğunu tespit ettikleri, gelişim düzeylerini dikkate aldıkları, güncel hayattan örnekler verdikleri, konuyu yaşamla ilişkilendirdikleri, önceki öğrenmelerle yeni bilgiyi ilişkilendirdikleri, soru cevap yöntemini kullandıkları, öğrencilerin merak duygusunu uyandırdıkları, düşünmeye teşvik ettikleri, araştırma ödevi verdikleri, öğrencilerin bilmediği kavramları öğrettikleri, derste materyal kullandıkları ve etkinlik yaptırdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu konuyla ilgili görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

Ö5- “Derse girdiğimde öğrencilere önce soru sorarım. Aldığım cevaplar doğrultusunda öğrencinin hazırbulunuşluğunu belirlerim. Konuyu anlatmaya geçtiğim zamanda ilk önce kavramı veririm. Örneğin

demokrasi kavramını verir daha sonra bu kavramın açılımını yaparım. Daha sonra bu konuda örnekler veririm”.

Ö6- “Kademeye göre değişiyor. Örneğin somut dönemdeki bir 5. Sınıf öğrencisi ise daha önce karşılaşmadığı bir konuyu anlatacaksam mutlaka somut verilerle desteklerim. Mesela Sümerlerde ziggurattan bahsedeceksek ya bir ziggurat resmi göstermemiz lazım ya bir ziggurat örneğini sınıfta bulundurmamız lazım. Kavram bilgisinin somut materyallerle bu şekilde sağlamaya çalışıyorum. Hayatın içinden olan kazanımlarda öğrenciler zaten zorlanmıyor.”

Tablo 3.63: Tek Boyutlu Kazanımların Öğretilmesinde İzlenen Yol

Kod	Kategori	F
Materyal kullanımı	Derse uygun materyal getirmek	3
Kavram öğretimi	Öğrencilerin bilmediği kavramları öğretmek	4
Bilgiyi ilişkilendirme	Eski bilgi ile yeni bilgi arasında bağlantı kurmak	3
Örneklendirme	Kazanımla alakalı örnekler vermek	3
Sunuş yolu	Ders işleme tekniği olarak sunuş yolunu kullanmak	8
Hazırbulunuşluk	Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini belirlemek	4
Araştırma ödevi	Öğrencilere derse hazırlıklı gelmeleri için araştırma ödevi vermek	3
Soru sorma	Soru cevap yöntemini kullanarak öğrencileri derse dahil etmek	3
Okuma	Konuyla alakalı öğrencilere okuma yaptırmak	1

Tablo 3.63.’ te öğretmenlerin tek boyutlu kazanımları öğretirken izledikleri yollar incelenmiştir. İncelemede öğretmenlerin; derse uygun materyal kullandıkları, öğrencilerin bilmedikleri kavramları öğrettikleri, eski bilgi ile yeni bilgiyi ilişkilendirdikleri, kazanımla ilgili örnekler verdikleri, ders işleme tekniği olarak sunuş yolunu kullandıkları, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini tespit ettikleri, öğrencilere araştırma ödevleri verdikleri, soru cevap yöntemini kullandıkları ve konuyla alakalı okumalar yaptırdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bu konuyla ilgili görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

Ö1- “Hazırbulunuşluklarını öğrenmek için sorular sorarım. Eksik gördüğüm noktalar varsa sunuş yolu ile anlatırım. Hala eksik bir şeyler varsa ev ödevi veririm.”

Ö10- “Anlatıp geçmek değil de öğrencilerinde anlatmasını sağlıyorum. Sen hazırlan gel dersi haftaya sen anlatacaksın diyorum. Ders sonunda belgesel veya video tarzı şeylerde izletebiliyorum.”

Ö11- “Akıllı tahtayı sıklıkla kullanıyorum. Sunulardan faydalaniyorum. Ders notu fotokopileri çıkartıp tekrar niyetinde dağıtıyorum. Ünite kavramlarını bu şekilde veriyorum.”

Tablo 3.64: Çok Boyutlu Kazanımların Öğretilmesinde İzlenen Yol

Kod	Kategori	F
Benzetme	Benzetmeler yaparak öğrencilerin anlamlı öğrenmesini sağlamak	1
Örneklendirme	Konuya ilişkin örnekler vererek ders işlemek	4
Yöntem ve teknik	Kazanımlara uygun yöntem ve teknikleri kullanmak	2
Materyal kullanımı	Konuya uygun materyal kullanmak	7
Hatırlatma	Yeni öğrenme için eski öğrenmeleri tekrar yoluyla hatırlatmak	3
Ölçme araçları	Çok boyutlu kazanımlar için daha çok ölçme aracı kullanmak	2
Bilgiyi ilişkilendirme	Daha önceki bilgi ile yeni kazanılan bilgiyi ilişkilendirmek	2
Parçadan bütüne	Öğrencilere kazanımları parçadan bütüne ve kolaydan zora doğru öğretmek	3
Hazırbulunuşluk	Öğrencilerin hazırbulunuşluklarını tespit etmek	2
Hazırlık	Öğrencilerin derse hazırlıklı gelmesini sağlayacak görevler vermek	2

Tablo 3.64.’ te öğretmenlerin çok boyutlu kazanımların öğretilmesinde izledikleri yollar incelenmiştir. İncelemede öğretmenlerin; öğrencilerin daha anlamlı öğrenme sağlamaları için derste benzetmeler yaptığı, konuya ilişkin örnekler verdikleri, kazanımlara uygun yöntem ve teknik kullandıkları, yeni bir bilgiyi vermeden daha önce işlenen konuya dair hatırlatmalar yaptıkları, çok boyutlu kazanımlar için daha çok ölçme araçları kullandıkları, eski ve yeni bilgiyi birbirleriyle ilişkilendirdikleri, kazanımları parçadan bütüne doğru işledikleri, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini dikkate aldıkları ve öğrencilerin derse hazırlıklı gelmeleri için onlara derse gelmeden önce yapmaları gereken görevler verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bu konuyla ilgili görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

Ö5- “Çok boyutlu kazanımlarda farklı örnek çeşitlerini kullanmamız gerekiyor. Çünkü konu karmaşılaştıkça öğrencilerde karıştırabiliyor. Bu nedenle ders içerisinde daha ayırt edici olmak gerekiyor. Bu bağlamda farklı materyaller ve ölçme araçları kullanılabilir.”

Ö6- “Kendi yaşantılarından örnekler verdikten sonra bu örnekleri dış yaşantılar ile bağdaştırmasını sağlıyorum. Ya da görsel destekler olarak iletliyorum. Bir önceki kazanımlardan hatırlatmalar yapıyorum.”

Ö11- “Benzetme yolunu kullanırım örneğin Atatürk ve ilke inkılapları ile ilgili bir ağaç çiziyorum ağacının kökü Atatürkçülüğü ve meyveler ise

birer inkılabı temsil ediyor bu şekilde öğrencilerin daha anlamlı öğrendiğini düşünüyorum.”

Tablo 3.65: Birbirleriyle İlişkili Kazanımların Öğretilmesinde İzlenen Yol

Kod	Kategori	F
Hatırlatma	Kazanımları birbirleriyle ilişkilendirmeden önce hatırlatmak	9
Hazırbulunuşluk	Öğrencilerin hazırbulunuşluklarını tespit etmek	4
Tekrar	Daha önceki bilgileri tekrar etmek	4
Sarmak öğrenme	Kazanımları birbiri üzerine koyarak sarmal öğrenme gerçekleştirmek	8
Tartışma	Öğrenmeyi kalıcı hale getirmek için tartışma yöntemini kullanmak	1
Ezber	Salt bilgileri öğrencilere ezberletmek	1
Not tutma	Öğrencilere konuyla ilişkin önemli yerleri not tutturmak	1
Sunuş yolu	Kazanımları ilişkilendirirken sunuş yolunu kullanmak	1

Tablo 3.65.’ te öğretmenlerin birbirleri ile ilişkili kavramların öğretilmesinde izledikleri yollar incelenmiştir. İncelemede öğretmenlerin; kazanımları birbirleriyle ilişkilendirmeden önce hatırlatmalar yaptıkları, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini tespit ettikleri, daha önce öğrettikleri bilgileri tekrar ettikleri, kazanımları birbirlerinin üzerine koyarak sarmal öğrenme gerçekleştirdikleri, öğrenmeyi kalıcı hale getirebilmek için sınıfta tartışma ortamı sağladıkları, salt bilgileri öğrencilere ezberlettikleri, öğrencilere konuya ilişkin önemli yerleri not tutturdukları ve kazanımları birbirleriyle ilişkilendirirken sunuş yolunu kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bu konuyla ilgili görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

Ö7- *“Kazanımlar birbirine bağlı olduğu için zincirleme bir öğrenme oluyor. Örneğin birinde öğrenme gerçekleşince diğerinde de öğrenme kolay oluyor. Bunu bir lokomotif gibi düşünebiliriz. Bir önceki dersi kısa bir tekrar ediyoruz. Sonra anlatacağımız kazanımı anlatıp en son ikisi arasındaki ilişkilendirmeyi yapıyoruz.”*

Ö9- *“Kazanımlar sarmal şekilde zaten. Bende derste anlamlı öğrenme için tartışma yaptırırım. Mutlaka notta tuttururum. Eski usul olabilir ama ben not almanın önemli olduğunu düşünüyorum. Özellikle salt bilgilerde anlamlı ezber yaptırmanın da gerekli olduğunu düşünüyorum.”*

Ö12- *“Özel bir yöntemim yok. Kazanımlarımız zaten birbiri ile bağlantılı. Eski kazanımlar ile yeni kazanımlar birbiri ile ilişkilendirilerek anlatılsa yeterli oluyor. Önemli olan kazanımlar arası bağlantıyı öğrenciye öğretebilmek. Bu bir bina yapmaya benzer. Örneğin 5. Sınıf 6. Sınıfın üstüne koyarak ilerler.”*

Tablo 3.66: Ölçme ve Değerlendirme Aşamasında Öğrencilerin Ortaya Bir Fikir ve Bir Ürün Koyabilmek İçin Yapılanlar

Kod	Kategori	F
Sınırlı ders saati	Ortaya bir fikir ve bir ürün koyabilmek için ders saati sınırlı	9
Sınırlı imkân	Ortaya bir fikir ve bir ürün koyabilmek için imkanlar sınırlı	5
Çoktan seçmeli	Ölçme aracı olarak çoktan seçmeli soruları kullanmak	6
LGS	Öğrenciyi iyi bir üniversite için LGS' ye hazırlamak	7
Somut veri	Başarının sadece somut bir veriye entegre edilmesi	1
Proje	Öğrenciye ders kitaplarında yer alan proje ödevlerini yaptırmak	6
Özgür düşünme	Öğrenciye özgür düşünme ortamı hazırlamak	4
Öğrenci merkezli	Ölçme ve değerlendirmeyi öğrenci merkezli yapmak	2
Grup çalışması	Ölçme ve değerlendirme için grup çalışmasını kullanmak	2
Araştırma ödevi	Öğrenciye ölçme ve değerlendirme için araştırma ödevi vermek	2
Etkinlik	Ders kitabında yer alan veya başka bir etkinliği öğrenciye yaptırmak	3

Tablo 3.66.' da öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme aşamasında öğrencilerin yeni bir fikir ve yeni bir ürün ortaya koyabilmesi için neler yaptıkları incelenmiştir. İncelemede öğretmenler; yeni bir ürün ve yeni bir fikir için ders saati ile imkanın sınırlı buldukları, ölçme aracı olarak çoktan seçmeli sorular kullandıkları, öğrencileri iyi bir üniversite için LGS'ye hazırlamaları gerektiği, başarının sadece somut verilerle ortaya koyulabildiği, ders kitaplarından proje ödevlerini yaptırdıkları, öğrenci için özgür düşünme ortamı hazırladıkları, ölçme ve değerlendirmeyi öğrenci merkezli yaptıkları, grup çalışması yaptırdıkları, araştırma ödevi yaptırdıkları, ders kitaplarında yer alan etkinlikleri veya başka etkinlikleri öğrencilere yaptırdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bu konuyla ilgili görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

Ö2- “Genelde bir şey yapmıyoruz aslında. Yapsak iyi olur. Öğrencilerin somut öğrenmeleri gerçekleşir. Ama sene sonlarında LGS sonuçları beklendiği için böyle bir çalışmaya fırsat olmuyor. Ölçme değerlendirme sorularımızı çoktan seçmeli sorulardan seçmek zorunda kalıyoruz bu şekilde bir taraftan da öğrencileri LGS'ye hazırlamış oluyoruz. Çocukta ailede MEB'de başarıyı sınavlardaki somut verilere bağlıyor.”

Ö8- “Evet yapmaya özen gösteriyorum. Örneğin 6. Sınıf üretim dağıtım ve tüketim ünitesinde yeni bir fikrim var konusunda kendi şehri için bir proje üretmesini istiyorum. Ayrıca ölçme ve değerlendirme aşamasında kendimize göre güncelleyerek yapabiliyoruz. Klasik bireysel ve tekdüze soruları ise grupla çalışmaya dönüştürdüğümüz oluyor.”

Ö11- “Ders saati çok az. Farklı bir ölçme yöntemi kullanmaya zaman yetmiyor. İmkân ve zaman sıkıntımız var. Her ünite sonunda test dağıtıyorum onu yapıyoruz. Kavram haritası falanda çizebiliyoruz. Zaman yetersizliğinde dolayı kurslarla bu eksiklikleri tamamlamaya çalışıyoruz.”

Tablo 3.67: Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Öğretilmesinde Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Önerileri

Kod	Kategori	F
Yeni kavramlar	Yeni bir kavramın öğrenciye öğretilmesinin zorluğu	5
Zaman/ kazanım uyumsuzluğu	Zaman kısıtlı fakat kazanım uzun	12
Soyut kavramlar	Soyut kavramları öğrencilere öğretme zorluğu	10
Kritik dönem	Bazı kazanımların öğrencinin kritik dönemine uygun olmaması	5
Kazanım/ ölçme ve değerlendirme uyumsuzluğu	Kazanımlar ve ders kitaplarında bulunan ölçme ve değerlendirme sorularının birbirleriyle örtüşmemesi	2
Kavram kargaşası	Bazı konularda kavram kargaşası yaşanması	4
Kronoloji	Kazanımların bir kronolojik sıralamada ilerlememesi	5
Ayrıntı	Kazanımların çok fazla ayrıntıya inmesi	7
Ders kitapları	Ders kitaplarının çok fazla uzun olması	3

Tablo 3.67.’ de öğretmenler müfredatta bulunan kazanımların öğretilmesinde karşılaştıkları problemler ve bu problemlere karşı çözüm önerileri incelenmiştir. İncelemede öğretmenler; yeni kavramların öğrencilere öğretilmesinin zor olması, zamanın kısıtlı olup kazanımların çok fazla olması, soyut kavramların öğrencilere öğretilmesinin zorluğu, öğrencilerin yaşlarından dolayı bazı kazanımların onların kritik dönemlerine uygun olmaması, kazanımlar ve ders kitaplarında bulunan ünite değerlendirme sorularının birbirleri ile örtüşmediği, bazı konu ve kazanımlarda kavram kargaşası yaşandığı, kazanımların bir kronolojik sırada ilerlemediği, kazanımların çok fazla ayrıntılı olduğu ve ders kitaplarının gereğinden uzun olduğu sonucuna varılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bu konuyla ilgili görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

Ö3- “Kazanımların sadeleştirilmesi ve anlaşılması daha kolay hale getirilmeli. Ayrıca konuları yetiştirmekte zaten zorlanıyoruz. Özellikle 6. Sınıf kazanımları çok sıkıntılı. Konular öğrencilerin yaşına göre ağır. Ders kitapları roman gibi. Öğrenciler anlayamıyor. Değerlendirme sorularını öğrenciler ders kitabında dahi bulamıyor. Benim de zorlandığım oluyor.”

Ö4- “Çocukların eğitim yaşı düştüğü için kritik dönemleri düşünüldüğünde bazı kazanımları öğrenmeye hazır olmadıklarını

düşünüyorum. Kazanım ve ders saati eş değer değil. Kazanımlar ve ölçme değerlendirmenin de eşdeğer olmadığını düşünüyorum.”

Ö12- *“Kazanımlar ile zaman arasında uyumsuzluk var. Kazanımlar çok fazla ama öğretme süremiz çok az. Öğrenciler özellikle soyut kavramların yer aldığı kazanımları öğrenmekte zorlanıyor. Aynı şekilde daha önce hiç duymadıkları kazanımları da öğrenmekte zorlanıyorlar. Örneğin; demokrasi, reform, rönesans gibi kavramlar. Öğrenciler o dönemde soyut döneme geçmiş bile olsa bu tür kavramlar onlara ağır kalıyor.”*

Tablo 3.68: Öğretmenlerin Eğitimde Taksonomi Kullanımı ile İlgili Görüşleri ve SOLO Taksonomisi

Kod	Kategori	F
Yakından uzağa	Kazanımları yakından uzağa doğru anlatmak	9
Kolaydan zora	Kazanımları kolaydan zora doğru anlatmak	7
Somuttan soyuta	Kazanımları somuttan soyuta doğru anlatmak	7
Bilinenden bilinmeyene	Kazanımları bilinenden bilinmeyene doğru anlatmak	6
Parçadan bütüne	Kazanımları parçadan bütüne doğru anlatmak	5
Ölçme ve değerlendirme	Ölçme ve değerlendirmede taksonomilerden yararlanmak	1
Kavram öğretimi	Kavram öğretiminde taksonomilerden yararlanmak	3
SOLO Taksonomisi	Daha önce SOLO Taksonomisinin duyulmaması	12

Tablo 3.68.’ de öğretmenlerin eğitimde taksonomi kullanımı ile ilgili görüşleri ve daha önce SOLO Taksonomisini duyup duymadıkları incelenmiştir. İncelemede öğretmenler; kazanımları yakından uzağa, kolaydan zora, somut olandan soyut olana, bilinenden bilinmeyene doğru işledikleri, ölçme ve değerlendirmede taksonomilerden yararlandıkları, kavram öğretimi sırasında taksonomileri kullandıkları ve katılımcıların hepsinin daha önce Bloom Taksonomisini duymalarına rağmen hiçbirinin daha önce SOLO Taksonomisini duymadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bu konuyla ilgili görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur.

Ö5- *“Eğitimde taksonomi kullanımı faydalı olur. Kazanıma bağlı olarak ilerletilebilir. Örneğin parçalara bölerek anlatmaya uygun kazanımlar oluyor o kazanımlar o şekilde anlatılabilir. Veya öğrencinin daha önce duymadığı bir kazanım söz konusu ise yakından uzağa ilkesi uygulanabilir. Daha önce Bloom Taksonomisini duydum ama SOLO Taksonomisini duymamıştım.”*

Ö7- *“Taksonomileri genelde kavram öğretiminde kullanırım. Kolay öğrenmeden zora ve yakından uzağa ilkesine sadık kalıyorum. Birbiriyle*

alakalı konuları öğrencilerin inşa ederek öğrenmesini sağlıyorum. Bloom Taksonomisini duydum fakat daha önce SOLO Taksonomisini duymadım.”

Ö10- *“Kullanıyorum. Önemde veriyorum. Örneğin ekonomik faaliyetleri anlatacakсам ilk olarak Erzincan’dan başlıyorum sonra Türkiye’yi anlatıyorum. Somuttan soyuta doğru ilerliyorum. Taksonomi olarak da sadece Bloom Taksonomisini duydum.”*

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulguların yorumlanmasıyla ortaya çıkan sonuçlara yer verilmiştir.

4. Sınıf Sosyal Bilgiler Kazanımlarının ve Ünite Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisine Göre Sınıflandırılmasıyla İlgili Sonuçlar

Sosyal Bilgiler 4. sınıf Öğretim Programında 7 farklı öğrenme alanı ve bu öğrenme alanlarında da toplam 33 tane kazanım bulunmaktadır. Bu kazanımlar SOLO Taksonomisinin basamaklarına göre incelenmiştir. İnceleme sonucunda tek boyutlu yapıda 6, çok boyutlu yapıda 9, ilişkisel yapıda 12 ve soyutlanmış yapıda toplam 6 kazanım olduğu ortaya çıkmıştır. SOLO Taksonomisi basamaklarından alt düzey bilişsel becerilere karşılık gelen tek boyutlu yapı ve çok boyutlu yapı basamaklarından toplam 15 kazanım, üst düzey bilişsel becerilere karşılık gelen ilişkisel yapı ve soyutlanmış yapı basamağından ise toplam 18 kazanımın yer aldığı görülmüştür. Bu bağlamda 4. sınıf kazanımların alt düzey becerilere ve üst düzey becerilere yönelik dağılımının birbirine yakın olduğu söylenebilir.

Ferman Yayıncılık 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında buluna ünite sonu değerlendirme sorularından elde edilen bulgular ışığında ilişkisel yapı basamağında bulunan “SB. 4.3.5. Yaşadığı yer ve çevresindeki yer şekilleri ve nüfus özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.” kazanımıyla ilgili herhangi bir soruya rastlanmamıştır. SB. 4.3.2. ve SB. 4.3.5. kazanımları hariç tüm kazanımlarda en az bir tane doğru- yanlış sorusu bulunduğu ve SB. 4.4.3. ve SB. 4.3.5. kazanımları hariç tüm kazanımlarda en az bir tane çoktan seçmeli soru bulunduğu sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda 4. Sınıf ünite değerlendirme soruları arasında en çok doğru- yanlış ve çoktan seçmeli sorulara yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca diğer kazanımlardan farklı olarak tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 4.2.4. kazanımıyla ilgili bir harita etkinliği, çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 4.3.3. kazanımıyla ilgili balık kılçığı etkinliği, çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 4.4.1. kazanımıyla ilgili bulmaca etkinliği, tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 4.5.2. kazanımıyla ilgili eşleştirme etkinliği, ilişkisel yapı basamağında olan SB. 4.7.2. ve soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 4.7.3. kazanımlarıyla ilgili essay etkinliği bulunmaktadır. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında

bulunan ünite değerlendirme sorularına baktığımızda 36 tane tek boyutlu yapı basamağında, 46 tane çok boyutlu yapı basamağında, 55 tane ilişkisel yapı basamağında ve son olarak 23 tane soyutlanmış yapı basamağında soru olduğu sonucuna varılmıştır. Tek boyutlu yapıdan 29 tane soru, çok boyutlu yapıda 28 tane soru, ilişkisel yapıda 5 tane soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Fakat tek boyutlu yapıda 7 tane soru, çok boyutlu yapıda 18 tane soru, ilişkisel yapıda 50 tane soru ve soyutlanmış yapıda 23 tane soruda kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Dolayısıyla soyutlanmış yapı basamağında yer alan hiçbir ünite değerlendirme sorusunun kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaması dikkat çekmektedir. Bu bağlamda tek boyutlu yapı basamağındaki kazanımların ünite değerlendirme sorularında SOLO Taksonomisi düzeyini en çok karşıladığı görülürken soyutlanmış yapı basamağındaki kazanımların ise en az karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır.

5. Sınıf Sosyal Bilgiler Kazanımlarının ve Ünite Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisine Göre Sınıflandırılmasıyla İlgili Sonuçlar

Sosyal Bilgiler 5. sınıf Öğretim Programında 7 farklı öğrenme alanı ve bu öğrenme alanlarında da toplam 33 tane kazanım bulunmaktadır. Bu kazanımlar SOLO Taksonomisinin basamaklarına göre incelenmiştir. İnceleme sonucunda tek boyutlu yapıda 12, çok boyutlu yapıda 3, ilişkisel yapıda 11 ve soyutlanmış yapıda toplam 7 kazanım olduğu ortaya çıkmıştır. SOLO Taksonomisi basamaklarından alt düzey bilişsel becerilere karşılık gelen tek boyutlu yapı ve çok boyutlu yapı basamaklarından toplam 15 kazanım, üst düzey bilişsel becerilere karşılık gelen ilişkisel yapı ve soyutlanmış yapı basamağından ise toplam 18 kazanımın yer aldığı görülmüştür. Alt düzey bilişsel beceriler ve üst düzey bilişsel becerilerin oranı 4. Sınıf düzeyi ile aynı olsa bile aralarında farklılıklar söz konusudur. 5. Sınıf düzeyinde tek boyutlu yapı ve ilişkisel yapı basamaklarında bir yığılma olduğu görülmektedir. İki ayrı bilişsel düzeye hitap eden basamaklar olmasına karşın bilişsel düzey bakımında denge korunmuştur. Başka bir husus ise SOLO Taksonomisinin en alt basamağı olan ve sadece basit açıklamalar ile işlemlerin yapılabildiği tek boyutlu yapı basamağında bu kadar fazla kazanımın bulunmasıdır. Söz konusu durum SOLO Taksonomisi gösterge fiillerinden “açıklar” ve “tanır” gibi fiillerin 5. Sınıf kazanımlarında çok fazla bulunması ile açıklanabilir.

MEB Yayıncılık 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında bulunan ünite sonu değerlendirme sorularından elde edilen bulgular ışığında Tek boyutlu yapıda bulunan “SB. 5.3.5. Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.” kazanımı ile soyutlanmış yapı basamağında bulunan “SB. 5.5.6. Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.” kazanımlarına ait herhangi bir soruya rastlanmamıştır. SB. 5.3.5 ve SB. 5.5.6 kazanımları hariç tüm kazanımlarda en az bir tane doğru- yanlış sorusu bulunduğu sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda 5. Sınıf ünite değerlendirme soruları arasında en çok doğru- yanlış sorularına yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca diğer kazanımlardan farklı olarak soyutlanmış yapı basamağında olan SB. 5.1.3 kazanımıyla ilgili, tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 5.2.2. kazanımıyla ilgili, çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 5.4.4. kazanımıyla ilgili ve tek boyutlu yapı basamağında olan SB. 5.6.2. ile ilgili bir eşleştirme etkinliği bulunmaktadır. 5. Sınıf ders kitabında bulunan ünite sonu değerlendirme sorularına genel olarak baktığımızda 59 tane tek boyutlu yapı basamağında, 29 tane çok boyutlu yapı basamağında, 52 tane ilişkisel yapı basamağında ve son olarak 41 tane soyutlanmış yapı basamağında soru olduğu sonucuna varılmıştır. Tek boyutlu yapıdan 55 tane soru, çok boyutlu yapıda 13 tane soru ve ilişkisel yapıda 7 tane soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Fakat tek boyutlu yapıda 4 tane soru, çok boyutlu yapıda 16 tane soru, ilişkisel yapıda 45 tane soru ve soyutlanmış yapıda 41 tane soruda kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Bu bağlamda tek boyutlu yapı basamağındaki kazanımların ünite değerlendirme sorularında SOLO Taksonomisi düzeyini en çok karşıladığı görülürken soyutlanmış yapı basamağındaki kazanımların ise en az karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır.

6. Sınıf Sosyal Bilgiler Kazanımlarının ve Ünite Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisine Göre Sınıflandırılmasıyla İlgili Sonuçlar

Sosyal Bilgiler 6. sınıf Öğretim Programında 7 farklı öğrenme alanı ve bu öğrenme alanlarında da toplam 34 tane kazanım bulunmaktadır. Dolayısıyla 6. sınıf en fazla kazanımın olduğu sınıf düzeyidir. Bu kazanımlar SOLO Taksonomisinin basamaklarına göre incelenmiştir. İnceleme sonucunda tek boyutlu yapıda 7, çok boyutlu yapıda 4, ilişkisel yapıda 18 ve soyutlanmış yapıda toplam 5 kazanım olduğu ortaya çıkmıştır. SOLO Taksonomisi basamaklarından alt düzey bilişsel becerilere karşılık gelen tek boyutlu yapı ve çok boyutlu yapı basamaklarından toplam 11 kazanım, üst düzey

bilişsel becerilere karşılık gelen ilişkisel yapı ve soyutlanmış yapı basamağından ise toplam 23 kazanımın yer aldığı görülmüştür. 4. Sınıf ve 5. sınıf düzeylerinin aksine 6. sınıf düzeyinde bilişsel düzeyler arasında dengeli bir dağılım söz konusu değildir. Özellikle kazanımlar ilişkisel yapı basamağında yoğunluktadır. Söz konusu durum SOLO Taksonomisi gösterge fiillerinden “analiz eder” ve “çıkarımda bulunur” gibi fiillerin 6. Sınıf kazanımlarında çok fazla bulunması ile açıklanabilir.

Anadol Yayıncılık 6. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında 7 öğrenme alanına ait değerlendirme sorularından elde edilen bulgular ışığında soyut yapıda bulunan “SB. 6.7.4. Popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki etkilerini sorgular.” kazanımına ait herhangi bir soruya rastlanmamıştır. SB. 6.7.4. kazanımı hariç tüm kazanımlarda en az bir tane doğru- yanlış sorusu bulunduğu sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda 6. Sınıf ünite değerlendirme soruları arasında en çok doğru- yanlış sorularına yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca diğer kazanımlardan farklı olarak ilişkisel yapı basamağında olan SB. 6.1.3. kazanımıyla ilgili essay, çok boyutlu yapı basamağında olan SB. 6.3.1. kazanımıyla ilgili bir harita etkinliği, ilişkisel yapı basamağında olan SB. 6.4.1., ilişkisel yapı basamağında olan SB. 6.5.2. ve ilişkisel yapı basamağında olan SB. 6.6.1. kazanımlarıyla ilgili bir kavram haritası etkinliği, tek boyutlu yapıda olan SB. 6.4.3. kazanımıyla ilgili bir sıralama etkinliği ve ilişkisel yapı basamağında SB. 6.5.4. olan kazanımıyla ilgili bir afiş etkinliği bulunmaktadır. 6. Sınıf ders kitabında bulunan ünite değerlendirme sorularına baktığımızda 49 tane tek boyutlu yapı basamağında, 44 tane çok boyutlu yapı basamağında, 114 tane ilişkisel yapı basamağında ve son olarak 25 tane soyutlanmış yapı basamağında soru olduğu sonucuna varılmıştır. Belirtilen sayılardan da anlaşıldığı üzere 6. sınıf ünite değerlendirme soruları 4. ve 5. sınıf ünite değerlendirme sorularından sayıca fazladır. Ayrıca ilişkisel yapı basamağında yığılma olduğu görülmektedir. Tek boyutlu yapıdan 34 tane soru, çok boyutlu yapıda 24 tane soru ve ilişkisel yapıda 35 tane kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Fakat tek boyutlu yapıdan 15 tane soru, çok boyutlu yapıda 20 tane soru, ilişkisel yapıda 79 tane soru ve soyutlanmış yapıda 25 tane soruda kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Bu bağlamda ilişkisel yapı basamağındaki kazanımların ünite değerlendirme sorularında SOLO Taksonomisi düzeyini en çok karşıladığı görülürken soyutlanmış yapı basamağındaki kazanımların ise en az karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Kazanımlarının ve Ünite Değerlendirme Sorularının SOLO Taksonomisine Göre Sınıflandırılmasıyla İlgili Sonuçlar

Sosyal Bilgiler 7. sınıf programında 7 farklı öğrenme alanı ve bu öğrenme alanlarında da toplam 31 tane kazanım bulunmaktadır. Dolayısıyla 7. sınıf en az kazanımın olduğu sınıf düzeyidir. Bu kazanımlar SOLO Taksonomisinin basamaklarına göre incelenmiştir. İnceleme sonucunda tek boyutlu yapıda 9, çok boyutlu yapıda 1, ilişkisel yapıda 14 ve soyutlanmış yapıda toplam 7 kazanım olduğu ortaya çıkmıştır. SOLO Taksonomisi basamaklarından alt düzey bilişsel becerilere karşılık gelen tek boyutlu yapı ve çok boyutlu yapı basamaklarından toplam 10 kazanım, üst düzey bilişsel becerilere karşılık gelen ilişkisel yapı ve soyutlanmış yapı basamağından ise toplam 21 kazanımın yer aldığı görülmüştür.

Ekoyay Yayıncılık 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında bulunan ünite sonu değerlendirme sorularından elde edilen bulgular ışığında ilişkisel yapıda bulunan SB. 7.6.4. kazanımı hariç tüm kazanımlarda en az bir tane doğru- yanlış sorusu bulunduğu sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda 6. Sınıf ünite değerlendirme soruları arasında en çok doğru- yanlış sorularına yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca 5. Ünite hariç diğer tüm ünitelerde bir tane eşleştirme etkinliği bulunmaktadır. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan ünite değerlendirme sorularına genel olarak baktığımızda 40 tane tek boyutlu yapı basamağında, 7 tane çok boyutlu yapı basamağında, 79 tane ilişkisel yapı basamağında ve son olarak 42 tane soyutlanmış yapı basamağında soru olduğu sonucuna varılmıştır. Belirtilen sayılardan da anlaşıldığı üzere 7. sınıf ünite değerlendirme sorularında 4., 5. ve 6. sınıftan farklı olarak çok boyutlu yapı basamağında en az soru sayısına ulaşılmıştır. Ayrıca 4., 5. ve 6. sınıfta kıyasla soyutlanmış yapı basamağında soruların arttığı görülmüştür. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan ünite değerlendirme sorularına genel olarak baktığımızda 40 tane tek boyutlu yapı basamağında, 7 tane çok boyutlu yapı basamağında, 79 tane ilişkisel yapı basamağında ve son olarak 42 tane soyutlanmış yapı basamağında soru olduğu sonucuna varılmıştır. Tek boyutlu yapıdan 28 tane soru, çok boyutlu yapıda 12 tane soru, ilişkisel yapıda 13 tane ve soyutlanmış yapıda 1 tane soru kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamaktadır. Fakat tek boyutlu yapıdan 12 tane soru, çok boyutlu yapıda 5 tane soru, ilişkisel yapıda 66 tane soru ve soyutlanmış yapıda 41 tane soruda kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamamaktadır. Bu bağlamda tek boyutlu

yapı basamağındaki kazanımların ünite değerlendirme sorularında SOLO Taksonomisi düzeyini en çok karşıladığı görülürken soyutlanmış yapı basamağındaki kazanımların ise en az karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Ait Sonuçlar

SOLO Taksonomisi basamaklarına karşılık gelen kazanımları öğretmenlerin derste nasıl işledikleri, karşılaşılan problemler ve bu problemlere çözüm önerileri ile daha önce SOLO Taksonomisini duyup duymadıkları konusunda sonuçlar ortaya konmuştur. Öğrencilerin daha önce karşılaşmadığı konu ve kazanımların öğretilmesine ilişkin derse giriş esnasında öğretmenlerin en çok konuyla alakalı güncel hayattan örnekler verdiği, öğrencilerin dikkatini çekmek için soru cevap tekniği kullanmak ve derste konuya uygun etkinlikler yaptırdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin tek boyutlu kazanımları öğretirken izledikleri yollara baktığımızda en çok ders işleme tekniği olarak sunuş yolunu kullandıkları, öğrencilerin bilmediği kavramları öğrettikleri ve öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerini belirledikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin çok boyutlu kazanımların öğretilmesinde izledikleri yollara baktığımızda en çok konuya uygun materyal kullandıkları, dersi konuya ilişkin örnekler vererek işledikleri, yeni öğrenme için eski öğrenmeleri tekrar yoluyla hatırlattıkları ve öğrencilere kazanımları parçadan bütüne ve kolaydan zora doğru öğrettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin birbirleri ile ilişkili kavramların öğretilmesinde izledikleri yollara baktığımızda en çok kazanımları birbirleriyle ilişkilendirmeden önce hatırlattıkları ve kazanımları birbiri üzerine koyarak sarmal öğrenme gerçekleştirdikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme aşamasında öğrencilerin yeni bir fikir ve yeni bir ürün ortaya koyabilmesi için neler yaptıklarına baktığımızda en çok yeni bir fikir ve yeni bir ürün için ders saati sınırlı olduğu, öğrencileri iyi bir üniversite için LGS' ye hazırlamaları gerektiği, genellikle ölçme ve değerlendirme aracı olarak çoktan seçmeli soruları kullandıkları ve öğrencilere ders kitaplarında yer alan proje ödevlerini yaptırdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan kazanımların öğretilmesinde karşılaştıkları problemler incelendiğinde karşımıza en çok ders saatinin kısıtlı olduğu fakat kazanımların uzun olduğu, soyut kavramları öğrencilere öğretmede zorluk çektikleri ve kazanımların çok fazla ayrıntılı olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin eğitimde taksonomi kullanımı ile ilgili görüşleri ve daha önce SOLO Taksonomisini duyup duymadıkları incelendiğinde karşımıza en çok kazanımların yakından uzağa, kolaydan

zora, soyuttan somuta ve bilinenden bilinmeyene doğru gerçekleştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca tüm katılımcıların daha önce SOLO Taksonomisini duymadıkları tespit edilmiştir.

Tartışma

Öğretim programında yer alan kazanımlarının düzenlenmesi öğrenme süreçlerini etkileyen önemli bir faktördür. Bloom Taksonomisi, uzun yıllar eğitim alanında önemli bir rol oynamış olsa da bazı eksikleri bulunmaktadır. Bu nedenle öğrenme sonuçlarının daha zengin ve dinamik bir şekilde değerlendirilmesine olanak tanıyarak, öğrenci ve öğretim sürecine olumlu katkılar sağlayan SOLO Taksonomisi bir alternatif olarak değerlendirilebilir. Meyer ve Plenty (2017) tarafından yapılan bir araştırmada, eğitimde kullanılan taksonomilerin, öğrencilerin öğrenme süreçlerini etkilediği ve yapılandırma düzeylerinde büyük farklılıklar yarattığı ifade edilmiştir. Bu durum, SOLO Taksonomisinin eğitim materyallerinin ve değerlendirme araçlarının geliştirilmesinde dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Ayrıca, Özdemir ve Yıldız (2019) tarafından hazırlanan bir çalışmada fen bilimleri derslerinde uygulanan öğretim stratejilerinin, öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Matematik eğitiminde de benzer sonuçlara rastlamak mümkündür. Bada ve Zubair (2021), matematik öğretiminde SOLO Taksonomisinin etkisini incelemiş ve öğrencilerin matematiksel kavramlara yönelik derinlemesine anlama düzeylerinin arttığını gözlemlemiştir. Dolayısıyla sosyal bilgiler gibi disiplinler arası bir ders içinde benzer yöntemlerin benimsenmesi gerektiğini düşünülebilir.

Bu çalışmada ilk olarak 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programı kazanımları SOLO Taksonomisine göre incelenmiştir. 4. 5. 6. ve 7. sınıf düzeyinde tek boyutlu yapı basamağına 33, çok boyutlu yapı basamağına 17, ilişkisel yapı basamağına 55 ve soyutlanmış yapı basamağına toplam 26 kazanım olduğu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla SOLO Taksonomisine göre alt düzey bilişsel becerilere karşılık gelen tek boyutlu yapı ve çok boyutlu yapı basamaklarından toplam 50 kazanım, üst düzey bilişsel becerilere karşılık gelen ilişkisel yapı ve soyutlanmış yapı basamağından ise toplam 81 kazanımın yer aldığı görülmüştür. Bu doğrultuda sosyal bilgiler öğretim programı kazanımları tüm sınıflar genelinde en fazla ilişkisel yapı basamağına yoğunlaşırken en az çok boyutlu yapı basamağına yer almaktadır. Dolayısıyla kazanımların yarısından çoğunun üst

bilişsel düzeye karşılık gelen ilişkisel yapı ve soyutlanmış yapı basamağında olduğu görülmüştür. Bu sonuç Bursa (2022)' nın yapmış olduğu çalışma ile örtüşmektedir. Ayrıca Önlü, Tatan ve İbret (2020) tarafından 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programının Bloom Taksonomisine göre incelendiği çalışmada da üst düzey bilişsel süreçlerin gelişimine daha çok önem verildiği sonucu ile benzerlik göstermektedir. Fakat Gezer ve İlhan (2015) tarafından 2005 Sosyal Bilgiler öğretim programını SOLO Taksonomisine göre inceledikleri çalışma 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programı ile karşılaştırıldığında farklılaştığı görülmüştür. 2005 öğretim programının tek yönlü yapı ve çok yönlü yapı basamağında kazanımların daha baskın olduğu görülürken 2018 programında ilişkisel yapı ve soyutlanmış yapı basamağında yer alan kazanımların daha ön planda olduğu belirtilmiştir. Yıllar içinde yaşanan bu değişim, eğitim sistemi ve öğretim programlarının çağın gereksinimlerine ayak uydurmak amacı taşıdığını düşündürmektedir (Erdoğan, 2020). Ayrıca sınıf düzeyi arttıkça üst bilişsel düzeydeki kazanımlarında doğru orantılı olarak arttığı belirlenmiştir. Bu bulguda, Sönmez (2001) tarafından helezonik yetişek olarak adlandırılan sarmal programlama yaklaşımında, öğretim ilkelerine uygun bir şekilde öğrenme süreci, yakından uzağa, somuttan soyuta ve kolaydan zora doğru gerçekleşir verisi ile doğru orantılıdır. Aynı hususta Filiz ve Baysal (2019) tarafından Sosyal Bilgiler öğretim programının revize edilmiş Bloom Taksonomisine göre incelenen çalışmayla da benzerlik göstermektedir.

Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan ünite değerlendirme sorularını SOLO Taksonomisi basamaklarına göre incelediğimiz bu çalışmada ünite değerlendirme soruları karşılık geldiği kazanıma uygunluğuna bakılarak değerlendirmeye alınmıştır. Öncelikle sorunun karşılık geldiği kazanım belirlenmiş daha sonra kazanımın SOLO Taksonomisinde denk geldiği basamak soru ile aynı mı yoksa farklı mı olduğu ortaya konulmuştur. Eğer ikisi de aynı basamakta ise kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşıladığı belirtilmiştir. Fakat ünite değerlendirme sorusunun denk geldiği kazanımın basamağı ile sorunun düzeyi farklı ise kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılamadığı düşünülmüştür. Bu bağlamda ünite değerlendirme sorularının kazanımları göz önünde bulundurulduğunda 4. 5. 6. ve 7. sınıf düzeyinde tek boyutlu yapı basamağında 184, çok boyutlu yapı basamağında 126, ilişkisel yapı basamağında 300 ve soyutlanmış yapı basamağında toplam 131 tane ünite değerlendirme sorusu olduğu görülmüştür. Dolayısıyla kazanımların karşılık geldiği

SOLO Taksonomisi basamakları ve ünite değerlendirme soru sayıları arasında bir uyum olduğu görülmüştür. Kazanımları SOLO taksonomisi basamaklarına göre sıraladığımızda en çoktan en aza doğru ilişkisel yapı basamağı, tek boyutlu yapı basamağı, çok boyutlu yapı basamağı ve soyutlanmış yapı basamağı karşımıza çıkmaktadır. Aynı şekilde ünite değerlendirme sorularını da SOLO Taksonomisi basamaklarına göre sıraladığımızda karşımıza en çok ilişkisel yapı basamağı daha sonra da tek boyutlu yapı basamağı çıkmaktadır. Az bir farkla soyutlanmış yapı basamağı çok boyutlu yapı basamağından öne geçmektedir. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler ünite değerlendirme soruları tüm sınıflar genelinde en çok ilişkisel yapı basamağında yoğunlaşmıştır. En az ise soyutlanmış yapı basamağında bulunmaktadır.

Ünite değerlendirme sorularının kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşılayıp karşılamadığı incelendiğinde ise tek boyutlu yapı basamağında yer alan 184 sorudan 146 tanesinin kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşıladığı 38 tanesinin karşılamadığı ortaya çıkmıştır. Çok boyutlu yapı basamağında yer alan 126 sorudan 67 tanesinin kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşıladığı 59 tanesinin karşılamadığı belirlenmiştir. İlişkisel yapı basamağında yer alan 300 sorudan 58 tanesinin kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşıladığı 242 tanesinin karşılamadığı görülmüştür. Son olarak soyutlanmış yapı basamağında yer alan 131 tane sorudan 1 tanesinin kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşıladığı 130 tanesinin karşılamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Fakat ünite değerlendirme soruları arasında soyutlanmış yapı basamağına uygun soru olmuş olsa da kazanımın karşılık geldiği basamak ile uyumlu olmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda en çok tek boyutlu yapı basamağının kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşıladığı görülürken en az soyutlanmış yapı basamağının kazanıma karşılık gelen SOLO Taksonomisi düzeyini karşıladığı belirlenmiştir. Bu bağlamda öğretim stratejilerinin derinlemesine düşünmeyi teşvik edemediği düşünülebilir. Bunun en önemli sebebinin doğru- yanlış, boşluk doldurma ve çoktan seçmeli gibi soruların daha alt bilişsel düzeyi ölçebilecek yapıda olmasıdır. Bu veri üst bilişsel düzey kazanımları ölçmek için açık uçlu soruların daha etkili olduğu belirtilen Bahar, Nartgün, Durmuş ve Bıçak (2006) tarafından hazırlanan kitapla örtüşmektedir. Benzer şekilde Smith (2013)' de, öğretimde sorularının bilişsel karmaşıklığını arttırmanın yani çok boyutlu bir yapıya sahip olmasının öğrencilerin öğrenme süreçlerini olumlu

yönde etkilediğini vurgulamaktadır. Bu nedenle daha karmaşık soruların oluşturulması öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerini sağlayacaktır.

Tüm bu çalışmalar, eğitim programlarının bilişsel hedefler doğrultusunda geliştirildiğinde öğrenci başarısının arttığını ve öğrenme süreçlerinin daha etkili bir hale geldiğini göstermektedir. Dolayısıyla sosyal bilgiler öğretim programının düzenlenmesinde SOLO Taksonomisinin hem kuramsal hem de pratik anlamda büyük bir önem taşıdığı sonucuna varmak mümkündür. Elde edilen veriler ışığında, eğitimde yenilikçi yaklaşımlar benimsemek ve üst bilişsel hedeflere ulaşmak için gösterilen çabaların sürdürülmesi gerektiği düşünülebilir. Ayrıca eğitim sisteminin sürekli olarak gelişen ihtiyaçlara yanıt verebilmesi için öğretim programları, taksonomiler aracılığıyla düzenlenmeli ve güncellenmelidir. Bu bağlamda SOLO Taksonomisi, üst düzey bilişsel hedeflere ulaşmak için etkili bir çerçeve sunmakta ve öğrencilerin öğrenme süreçlerinde eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine olanak sağlamaktadır.

Öneriler

- Kazanımlar ve ünite değerlendirme soruları, SOLO Taksonomisi temel alınarak yeniden yapılandırılabilir ve müfredat geliştirilebilir.
- Ünite değerlendirme soruları üst bilişsel düzeye uygun sorularla zenginleştirilebilir.
- Öğretmenler eğitimde kullanılan taksonomileri dikkate alarak öğretim yöntemlerini çeşitlendirip, farklı öğrenme stillerine hitap eden etkinlikler düzenleyebilir.
- Eğitimde kullanılan materyaller ve kaynaklar eğitim öğretim taksonomilerine göre geliştirilip çeşitlendirilebilir.
- SOLO Taksonomisinin eğitim öğretim üzerine etkisini ve uygulanabilirliğini inceleyen araştırmalar yapılabilir. Ayrıca farklı ders ve düzeyler için uygulanabilirliğinin değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akarsu, B., ve Akarsu, B. (2019). Bilimsel araştırma tasarımı nicel, nitel ve karma araştırma yaklaşımları. Cinius Yayınları
- Akkaş, E. N. (2009). 6-8. Sınıf Öğrencilerinin istatistiksel düşüncelerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Aktaş, F. (2018). Öğretim Programları ve Uygulama Süreçleri. Eğitim Araştırmaları Dergisi, 10(2), 1-15.
- Alsaadi, A. (2001). A comparison of primary mathematics curriculum in England and Qatar: The Solo Taxonomy. Proceeding of the British Society for Research into Learning Mathematics, 21(3), 1-6
- Amer, A. (2006). Reflections on Bloom's revised taxonomy. Electronic Journal of Research in Educational Psychology, 4/8, 213-230.
- Arı, A. (2011). Bloom'un gözden geçirilmiş bilişsel alan taksonomisinin Türkiye'de ve uluslararası alanda kabul görme durumu. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 11/2, 767-772.
- Ayantaş, T. (2023). İlkokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 4. ders kitabı. Ankara: Ferman.
- Ayvaci, H. Ş., & Türkdoğan, A. (2010). Analysing "science and technology course exam questions" according to revised Bloom taxonomy. Journal of Turkish Science Education, 7(1), 13-25.
- Azer, H. (2019). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabı. Ankara: Ekoyay.
- Bada, M., & Zubair, M. (2021). The effectiveness of SOLO taxonomy in mathematics education. Journal of Educational Studies, 34(2), 120-135.
- Bağdat, O. (2013). İlköğretim 8.sınıf öğrencilerinin cebirsel düşünme becerilerinin SOLO taksonomisi ile incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Bahar, M., Nartgün, Z., Durmuş, S. ve Bıçak, B. (2006). Geleneksel ve alternatif ölçme ve değerlendirme öğretmen el kitabı. Ankara: Pegem Akademi.
- Biggs, J. B. & Collis, K. F. (1982). Evaluating the quality of learning: The SOLO taxonomy (structure of the observed learning outcome). New York: Academic.
- Biggs, J. B. (1992). Modes of learning, forms of knowing, and ways of schooling. In demetriou, A., Shayer, M., and Efklides, A. (Eds.), Neo-piagetian theories of cognitive development (pp. 31-51). London: Routledge.
- Biggs, J. B. (2003). Teaching for quality learning at university. Maidenhead: Open University Press.
- Biggs, J. ve Tang, C. (2011). Teaching for quality learning at university (4. baskı). Open University Press.
- Biggs, J., & Collis, K. (1991). Multimodal learning and the quality of intelligent behaviour. In H. Rowe (Eds.), Intelligence, reconceptualization and measurement (pp. 57-76). New Jersey. Laurence Erlbaum Assoc.
- Bilen, M. (1999). Plandan uygulamaya öğretim (5. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Birgin, O. (2016). Bloom taksonomisi. E.Bingölbali, S.Arslan, & İ. Ö. Zembat (Ed.), Matematik eğitiminde teoriler (s.839-860). Ankara: Pegem Akademi
- Black, P., & Wiliam, D. (1998). Assessment and Classroom Learning. Assessment in Education: Principles, Policy & Practice, 5(1), 7-74.
- Bloom, B. S., Harris, A. T., & Krathwohl, D. R. (1956). Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain. David McKay Company.
- Brabrand, C., & Dahl, B. (2009). Using the solo-taxonomy to analyze competence progression of university science curricula. Higher Education, 58(4), 531-549.
- Burnett, P. C. (1999). Assessing the structure of learning outcom from counselling using the Solo taxonomy: an exploratory study. British Journal of Guidance & Counselling, 27 (4), 567-580.
- Bursa, S. (2018). 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Solo Taksonomisine Göre İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 1015-1032.
- Chan, C. C., Hong, J. H. & Chan, M. Y. C. (2001) Applying the Structure of the Observed Learning Outcomes (SOLO) taxonomy on student's learning outcomes: a comparative Review. Unpublished manuscript, Hong Kong, Hong Kong Polytechnic University.
- Çelik, D. (2007). Öğretmen adaylarının cebirsel düşünme becerilerinin analitik incelenmesi. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Çelik, İ. (2020). STEM Eğitimi ve Öğretim Programları. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(1), 45-63.
- Çepni, S. (2009). Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş (4. Baskı), Trabzon: Derya Kitabevi.
- Çetin, B. ve İlhan, M. (2016). SOLO Taksonomisi. Edidörler: Bingölbali, E., Arslan, S. ve Zembat, İ. Ö. Matematik Eğitiminde Teoriler İçinde s. 861-879. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dede, Y. (2013). Research Design. Creswell, J. W. (Çeviri Ed. Demir, S.B.). Araştırma deseni: nitel, nicel karma yöntem yaklaşımları. (183-213). 4. Baskıdan Çeviri. Ankara: Eğiten Kitap.
- Demirtaş, Y. (2022). Değerlendirme Süreçleri ve Öğretim Programı. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 23-38.
- Dilekçi, S. (2022). Ortaokul matematik dersi kazanımlarının ve ünite değerlendirme sorularının solo taksonomisi ile incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Doğanay, A. ve Sarı, M. (2004). Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenleriyle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgilerin doğasına ilişkin yaklaşımlarının değerlendirilmesi. İçinde, I. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi Tebliğler Kitabı (s. 153-165). Ankara: MEB. Yay.
- Dombaycı, M. A. (2008). Türkiye'de ortaöğretimde felsefe öğretiminin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Elazzabi, A., Kaçar, A. (2020). Investigation of Libyan and Turkish students' thinking levels in solving quadratic word problems based on SOLO taxonomy. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 10(1), 283–316.2
- Erdoğan, M. (2020). The evolution of the Turkish national curriculum for social studies education. *Journal of Social Studies Education Research*, 11(1), 87-104.
- Eryılmaz, A. (2019). Eğitimin Temelleri ve Öğretim Programı Geliştirme. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 15(1), 87-101.
- Evirgen, Ö. Özkan, J. Öztürk, S. (2021). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 5. ders kitabı. MEB.
- Filiz, S. B., & Baysal, S. B. (2019). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı kazanımlarının revize edilmiş Bloom taksonomisine göre analizi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 234-253.
- Forehand, M. (2011). Bloom's Taxonomy. Emerging perspectives on learning, teaching and technology. The University of Georgia, 41(47), 1-10.
- Gezer, M. ve İlhan, M. (2014). İlköğretim vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersi (8.sınıf) kazanımları ile değerlendirme sorularının SOLO taksonomisine göre incelenmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 19(32), 193-208. <https://doi.org/10.17295/dcd.88376>
- Gezer, M. ve İlhan, M. (2015). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı kazanımları ile ders kitabı değerlendirme sorularının SOLO taksonomisine göre incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (29), 1-25.
- Goel, S. (2011, February). An overview of selected theories about student learning. Indo US Workshop on Effective Teaching and Learning at College/University Level, IIT University of Buffalo, USA, Delhi, India.
- Goff, L., Potter, K. M., & Pierre, E. (2014). Learning outcomes assessment: A Practitioner's Handbook. In Higher Education Quality Council of Ontario. Handbook.pdf (pp. 1– 64). Higher Education Quality Council of Ontario.
- Gökçe, P. (2021). Öğrenci Merkezli Öğretim Yöntemlerinin Eğitime Etkisi. *Eğitim Kuramları Dergisi*, 12(4), 207-220.
- Groth, R. E. & Bergner, J. A. (2006). Preservice elementary teachers' conceptual and procedural knowledge of mean, median and mode. *Mathematical Thinking and Learning*, 8(1), 37-63.
- Hattie, J. A., & Purdie, N. (1998). The SOLO model: Addressing fundamental measurement issues. In B. Dart & G. Boulton-Lewis (Eds.), *Teaching and learning in higher education* (pp. 145-176). Melbourne, Aus: ACER.
- Imrie, B. W. (1995). Assessment for learning: quality and taxonomies. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 20(2), 175-189.
- Jaques, D., & Salmon, G. (2007). *Learning in groups: A handbook for face-to-face and online environments*. Routledge.
- Jimoyiannis, A. (2011). Öğrencilerin programlama değişkeni ve atama ifadesinin zihinsel modellerini keşfetmek için SOLO Taksonomisini kullanma. *Bilim ve Teknoloji Eğitiminde Temalar*, 4 (2), 53-74.
- Kanuka, H. (2011). Interaction and the online distance classroom: do instructional methods effect the quality of interaction? *Journal of Computing in Higher Education*, 23(2- 3), 143 156.

- Karasar, N. (2007). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara: Nobel Yayınları.
- Karlı, M. G. (2019). Ortaokul 7.sınıf öğrencilerinin orantısal düşünme becerilerinin SOLO Taksonomisi ile incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Keskin, Y., Keskin, S. C. ve Kirtel, A. (2016). Examination of the compatibility of the questions used by social studies teachers in the class with the program achievements according to the SOLO taxonomy. *Journal of Education and Training Studies*. 4(4). 68-76. <https://doi.org/10.11114/jets.v4i4.1286>
- Kılıç, D. (2019). Ders kitabının öğretimdeki yeri. Ö. Demirel & K. Kiroğlu (Ed.), *Ders Kitabı İncelemesi içinde* (ss. 38-54). Ankara: Pegem Akademi.
- Kılıç, E. (2020). 8.sınıf öğrencilerinin kavram karikatürü etkinlikleri ile dönüşüm geometrisi konusundaki öğrenmelerinin SOLO taksonomisin göre değerlendirilmesi (Yüksek lisans tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Kiani, M. A. H. (2011). A study too evaluate the examination system at grade-v in the Punjab, based on SOLO Taxonomy. Unpublished doctoral dissertation. Foundation University College, Rawalpindi, Pakistan.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Prentice Hall.
- Korkmaz, F., & Ünsal, S. (2016). Bloom'un yenilenmiş taksonomisine göre bir sınav analizi. *Turkish Journal of Education*, 5(3), 82-95.
- Köse, O. (2018). Üst Düzey Uzamsal yeteneğe sahip matematik öğretmen adaylarının düşünme yapılarına göre solo taksonomisi düzeylerinin belirlenmesi (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Lake, D. (1999). Helping students to go SOLO: teaching critical numeracy in the biological sciences, *Journal of Biological Education*, 33 (4), pp. 191–198. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1080/00219266.1999.9655664>
- Leung, C. F. (2000). Assessment for learning: using solo taxonomy to measure design performance of design & technology students. *International Journal of Technology and Design Education*, 10, 149-161.
- Lian, LH ve Idris, N. (2006). Dördüncü sınıf öğrencilerinin cebirsel çözme yeteneklerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Elektronik Matematik Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 55-76.
- Lister, R., Simon, B., Thompson, E., Whalley, J.L., & Prasad, C. (2006). Not seeing the forest for the trees: Novice programmers and the SOLO taxonomy. *ACM SIGCSE Bulletin*, 41(3), 118-122
- MEB, (2005). İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi 4-5. sınıflar öğretim programı ve kılavuzu. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- MEB, (2018). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6. ve 7. sınıflar). Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB. (2018). 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı. Millî Eğitim Bakanlığı. URL: [MEB Resmî Web Sitesi] (<http://www.meb.gov.tr>)
- Meyer, M., & Plenty, D. (2017). The contribution of taxonomies in educational effectiveness. *International Journal of Learning*, 24(3), 175-192.

- Minogue, J. ve Jones, G. (2009). SOLO taksonomisini kullanarak dokümanal geri bildirimin etkisinin ölçülmesi. *Uluslararası Bilim Eğitimi Dergisi*, 31 (10), 1359-1378.
- Mooney, E. S. (2002). A framework for characterizing middle school students' statistical thinking. *Mathematical Thinking and Learning*, 4(1), 23-63.
- O'Neill, G., ve Murphy, F. (2010). Guide to taxonomies of learning. UCD Teaching and Learning.
- Ormrod, J. E. (2018). Educational psychology: Developing learners (8th ed.). Pearson.
- Önlen, M., Tatan, M., ve İbret, B. Ü. (2005). 2005-2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 5, 6 ve 7 Sınıf Kazanımlarının Yenilenen Bloom Taksonomisine Göre Karşılaştırmalı Analizi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 1-13.
- Özdemir, S., & Yıldız, K. (2019). The impact of instructional strategies on higher order thinking skills in science education. *Journal of Science Education Research*, 28(2), 123-140.
- Özkan, U. B. (2019). Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi. Ankara: Pegem Akademi, 4.
- Öztürk, C. (2011). Sosyal bilgiler: toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. C. Öztürk (Ed.), Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi içinde (ss. 1-31) (2. Baskı), Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Öztürk, M. (2019). Disiplinler arası yaklaşımın sosyal bilgiler eğitimindeki yeri. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları*, 5(1), 55-70.
- Pegg, J. & Tall, D. (2005). The fundamental cycles of concept construction underlying various theoretical frameworks. *International Reviews on Mathematical Education*, 37(6), 468-475.
- Rider, R.L. (2004). The effect of multi-representational methods on student learning. Doctoral Dissertation, Graduate Faculty of North Carolina State University.
- Slack, F., Beer, M., Armitt, G., & Green, S. (2003). Assessment and learning outcomes: The evaluation of deep learning in an on-line course. *Journal of Information Technology Education*, 2, 305-317.
- Sönmez, V. (1997). Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Sönmez, V. (2001). Program geliştirmede öğretmen el kitabı (9. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2012). Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2017). Association of cognitive, affective, psychomotor and intuitive domains in education, Sönmez Model. *Universal Journal of Educational Research*, 5(3), 347-356.
- Şahin, E. (2020). Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Sosyal Bilgiler 6. ders kitabı. Ankara: Anadol.
- Tan, K.H.K., Tan, C.T., & Chua, J.S.M. (2008). Innovation in education: The "teacher, less, learn more" initiative in Singapore schools. In J. E. Larkley, & V.B. Maynard (Eds.), *Innovation in education* (pp. 153-171). New York: Nova Science Publishers.
- Thompson, E. (2007). Holistic assessment criteria-applying SOLO to programming projects. In Mann, S. and Simon (Eds.), *Proceedings of the Ninth Australasian*

- Computing Education Conference (ACE2007). Ballarat, Victoria, Australia, Australian Computer Society Inc.
- Tutkun, Ö. F., ve Okay, S. (2012). Bloom'un yenilenmiş taksonomisi üzerine genel bir bakış. Sakarya University Journal of Education, 1(3), 14-22.
- Tyler, R. W. (1949). Basic Principles of Curriculum and Instruction. University of Chicago Press.
- Van Rossum, E. J. & Schenk, S. M. (1984). The relationship between learning conception, study strategy and learning outcome. British Journal of Educational Psychology, 54, 73-83.
- Variş, F. (1994). Eğitimde Program Geliştirme "Teori ve Teknikler. (5.Baskı). Ankara: Alkim Kitapçılık Yayıncılık
- Wadhwa, S. (2008). A Handbook of Teaching and Learning. New Delhi, India: SARUP & SONS.
- Walters, P. (2020). Making sense of assessment: Meaningful assessment strategies in education. Routledge.
- Weyers, M. (2006). Teaching the FE Curriculum: Encouraging active learning in the classroom. London: Continuum.
- Wilmot, E. M. (2008). An investigation into the profile of Ghanaian high school mathematics teachers' knowledge for teaching algebra and its relationship with student performance. Michigan State University. Department of Teacher Education.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin.
- Yıldız, A. (2020). Alternatif değerlendirme yöntemleri ve sosyal bilgiler öğretiminde uygulamaları. Eğitimde Yeni Yaklaşımlar, 22(3), 89-102.

EKLER

EK 1. Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 31.05.2023-266160

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Etik Kurulu

Sayı :E-88012460-050.01.04-266160
Konu :Etik Kurul Kararı (Rumeysa KANAT)

31.05.2023

DAĞITIM YERLERİNE

Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Eğitim Bilimleri Etik Kurulunun **30 Mayıs 2023** tarihli ve **05** sayılı oturumunda alınan 05/10 sayılı kararı yazımız ekinde gönderilmiştir. Bilgilerini rica ederim.

Prof.Dr. Hüseyin Hüsnü BAHAR
Eğitim Bilimleri Etik Kurulu Başkanı

Ek:Karar 10 (1 Sayfa)
Dağıtım:

Gereği: Rumeysa
KANAT

Bilgi:
Doç.Dr. İhsan ÜNLÜ

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BS5BNN24P4

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/ebv-ebys>

Adres:Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Rektörlüğü Yalnızbağ yerleşkesi Erzincan Sivas

Bilgi için: Şehriban AKKUŞ karayolu 12. km 24002

Erzincan Unvanı: Birim Evrak Sorumlusu

Telefon:444 8 024 – (0446) 226 66 66 Faks:(0446) 226 66 65

Tel No: (0446) 226 6666 - 10061 e-Posta:rektorluk@erzincan.edu.tr

Web:<https://ebyu.edu.tr/tr/>

Kep Adresi:erzincanunv@hs02.kep.tr

T.C
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
İNSAN ARAŞTIRMALARI EĞİTİM BİLİMLERİ
ETİK KURULU KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi	30/05/2023
Protokol No	05/10
Araştırma Başlığı	Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımlarının, Ünite Değerlendirme Sorularının ve Öğretmenler Tarafından Kullanılan Günlük Planların SOLO Taksonomisine Göre İncelenmesi
Araştırma Türü	Nitel araştırma
Araştırmacılar	Doç. Dr. İhsan ÜNLÜ (Sorumlu Araştırmacı) Rumeysa KANAT (Araştırmacı)
Karar	Başvuru dosyanıza ait araştırmanız etik açıdan uygun bulunmuştur.
Açıklama: 1. Etik Kurul Onayı, uygulama ve/veya veri toplama için araştırmacının ilgili kurum veya kuruluşlardan izin alma sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. 2. Kurul üyelerine ait araştırma önerileri görüşülürken, ilgili yönerge gereğince, öneri sahibi üye görüşmelere katılmamış ve oy kullanmamıştır.	

e-imzalıdır

Prof. Dr. Hüseyin Hüsnü BAHAR
İnsan Araştırmaları Eğitim Bilimleri
Etik Kurul Başkanı

EK 2: Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Bu çalışma ortaokul Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımları, Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan ünite değerlendirme sorularını ve öğretmenlerin derslerde kullanmış olduğu günlük planların SOLO taksonomisi basamaklarına göre derinlemesine incelenmesi amacıyla yürütülmektedir. Bu doğrultuda ilk bölüm size ait kişisel bilgileri belirlemeye, ikinci bölüm ise derslerde kullanmış olduğunuz günlük planları belirlemeye yönelik soruları içermektedir. Lütfen, her bir maddenin karşısındaki seçeneklerden uygun gördüğünüzü çarpı (X) ile işaretleyiniz. Ayırdığınız zaman ve gösterdiğiniz ilgi için hepinize şimdiden teşekkür ederim.

Rumeysa KANAT

1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz

()Kadın

()Erkek

2. Kaç yıldır görev yapmaktasınız?

()1- 5

()6- 10

()11- 15

()16- 20

()20 ve üzeri

3. Alanınız nedir?

()Sosyal Bilgiler

()Tarih

()Coğrafya

()Diğer belirtiniz

4. Hangi fakülteden mezun oldunuz?

()Eğitim Fakültesi

()Fen- Edebiyat Fakültesi

()Diğer belirtiniz

5. Hangi yıl mezun oldunuz?

.....

6. Şu an hangi dersleri okutmaktasınız?

() Sosyal Bilgiler 4 () Sosyal Bilgiler 5 () Sosyal Bilgiler 6 () Sosyal Bilgiler 7

7. Sınıfınızda/ sınıflarınızda toplam kaç öğrenci vardır?

() 10- 20 () 21- 30 () 31- 40 () 41- 50 () 50 ve üzeri

EK 3: Görüşme Soruları

GÖRÜŞME SORULARI

1. Öğrencilerin daha önce karşılaşmadığı konu ve kazanımların öğretilmesine ilişkin derse giriş esnasında neler yaparsınız?
2. Tek boyutlu kazanımların öğretilmesinde nasıl bir yol izlersiniz?
3. Çok boyutlu kazanımların öğretilmesinde nasıl bir yol izlersiniz?
4. Birbirleriyle ilişkili kazanımların öğretilmesinde izlemiş olduğunuz herhangi bir yol var mı? Varsa nedir?
5. Ölçme ve değerlendirme aşamasında öğrencilerin yeni bir fikir veya yeni bir ürün ortaya koyabilmesi için neler yaparsınız?
6. Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan kazanımların öğretilmesinde ne tür problemlerle karşılaşmaktasınız ve çözüm önerileriniz nelerdir?
7. Eğitimdeki taksonomi kullanımı hakkındaki görüşleriniz nelerdir ve daha önce SOLO Taksonomisini duydunuz mu?

EK 4: Tez Katılım Formu

Sayın Katılımcımız

Katılacağınız bu çalışma, “Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların, Ünite Değerlendirme Sorularının ve Ders Planlarının SOLO Taksonomisi Basamaklarına Göre İncelenmesi” adıyla, Rumeysa KANAT tarafından 05/06/2023-16/06/2023 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: ortaokul Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan kazanımları, Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan ünite değerlendirme sorularını ve öğretmenlerin derslerde kullanmış olduğu günlük planların solo taksonomisi basamaklarına göre derinlemesine incelemektir.

Araştırmanın Nedeni: O Bilimsel araştırma

☒ Tez çalışması

Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler):

.....

Araştırma Uygulaması: O Anket

☒ Görüşme

O Gözlem

O.....

Araştırma T.C. Millî Eğitim Bakanlığı’nın ve okul/kurum yönetiminin izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakabilirsiniz.

Katılımı onaylamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : Rumeysa KANAT

İletişim Bilgileri

Yukarıda bilgileri bulunan araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

/06 /2023

İmza:

Katılımcı Adı-Soyadı:

Telefon Numarası:

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Rumeysa KANAT	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Erciyes Üniversitesi
Fakülte	Ziya Eren Eğitim Fakültesi
Bölümü	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
Yüksek Lisans	
Üniversite	
Enstitü Adı	
Ana Bilim Dalı	
Programı	
Makale ve Bildiriler (Varsa)	
1. Ünlü, İ., & Kanat, R. (2022). Examination Of Teacher Candidates' Opinios On Elective Courses In The Social Studies Undergraduate Program. <i>Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Dergisi</i>, 4(1), 116-130. 2. Ünlü, İ., & Kanat, R. (2022). Sosyal Bilgiler Lisans Programı'nda Yer Alan Seçmeli Derslere Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin İncelenmesi. 10. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu'nda sunulan bildiri. 3. Ünlü, İ., & Kanat, R. (2023). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Kullanımdan Kaldırılan Öğretmen Kılavuz Kitapları ile İlgili Görüşleri. 11. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu'nda sunulan bildiri. 4. Ünlü, İ., & Kanat, R. (2024). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Küresel Sorunlar Bağlamda İncelenmesi. 12. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu'nda sunulan bildiri. 5. Ünlü, İ. & Kanat, R. (2024) Social Studies Teachers' Opinions on the Abolished Teacher's Guidebooks. <i>Türk Akademik Yayınlar Dergisi (TAY Journal)</i>, 8(3), 503-528.	